



**Commentariorum ac disputationum, in tertiam partem divi  
Thomae tomi quinque**

Priorum vigintisex Quaestionum eius Partis expositionem complectens

**Suárez, Francisco**

**[Köln], 1617**

Qvæstio XIX. De pertinentibus ad vnitatem Christi quantum ad  
operationem, in quatuor articulos diuisa.

---

[urn:nbn:de:hbz:466:1-93775](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-93775)



Auguſt.

Damaſc.

potuit. Et in hunc fortasse sensum dixit Aug. dicta q. 77. noui testamenti, non simpliciter voluisse Christum latere, sed voluisse, ne aliud manifestarent, quod tamē dicit fuisse factum, quamuis effectus intentus, scilicet, ipsum latere, obtentus non fuerit. Clarius Damasc. lib. 3. de fide, c. 17. dicit, voluntatem humanam Christi fuisse per vnionem deificam, non tamen amisisse suam naturalem motum seu actionem. Et subdit. Quo factum est, ut, cum sui conspectum subduceret vellet, per se id non potuerit, quod, minus; Deo Verbo perspicuum hoc fieri placuisset, in se inesse voluntatis humanam imbecillitate. Et hoc sensu clara est differentia inter voluntatem diuinam & humanam, quia voluntas diuina, quidquid ex parte sua efficaciter vult, applicando omnia media, quæ per se & suis viribus efficere potest, ineffabiliter fit, siue per se, siue per alios, illud fit efficiendum: at vero voluntas humana, per se non habet hanc vim, præsertim in iis, B quæ pendent ex aliorum voluntatibus, quas ipsa per se, & suis naturalibus viribus efficaciter mouere non potest. Alia differentia constitui posset, quia in voluntate humana reperitur proprius & formalis actus imperfectus seu inefficax, ratione cuius dicitur talis voluntas non semper impleri: in voluntate autem diuina non reperitur huiusmodi actus proprius, & formaliter, sed tantum metaphoricè. Sed hæc differentia, & incerta est, & ad illam examinandam & declarandam oporteret multa repetere ex iis, quæ de voluntate diuina traduntur i. p. q. 19. & ideo illam omitto, non est enim præſenti loco necessaria.

## Q V Æ S T I O XIX.

De pertinentibus ad vnitatem Christi quantum ad operationem, in quatuor articulos diuisa.



Einde considerandum est, de vnitatem operationis Christi.

Et circa hoc quarantur quatuor.

Primo, vtrum in Christo sit vna operatio diuinitatis & humanitatis, vel plures.

Secundo, vtrum in Christo sint plures operationes secundum humanam naturam.

Tertio, vtrum Christus secundum humanam operationem aliquid sibi meruerit.

Quarto, vtrum per eam aliquid meruerit nobis.

Hoc modo proponendus est titulus huius questionis, quamquam communiter habeatur de pertinentibus ad virtutē Christi. D. n. Tho. in his questionibus non agit de virtute, sed de vnitatem, vt euidenter constat ex q. 17. in capite questionis, vbi ordinem harum questionum distinctè explicat.

## ARTICVLVS I.

Vtrum in Christo sit vna tantum operatio diuinitatis & humanitatis.

120.

Inf. q. 25.

c. 2.

c. 3. d. 10.

q. 1. a. 1. q. 3.

12. c. d. 18.

a. 1. c. 4.

cont. c. 36.

c. 36. q. 1.

2. c. 6. c. 1.

vno a. 1.

16 c. a. 5.

c. opusc. 3.

c. 219. c. 2.

c. medietatem

c. a. q. 13. ar.

sic. 2. c. 31.

**A**D primum sic proceditur. Videtur, quod in Christo sit vna tantum operatio diuinitatis & humanitatis. Dicit enim Dion. in 2. c. de Di. no. Discreta autem est benignissima circa nos Dei operatio per hoc, quod secundum nos ex nobis integ. ē, verèq. humanatum est Verbum, quod est supra substantiam, & operari & pati quæcunque humana eius diuinaque operationi congruunt. Vbi vnam operationem nominat humanam & diuinam, quæ in Græco dicitur Theandrica, id est, Deiuius. Videtur igitur esse vna operatio composita in Christo.

2. Præterea, Principalis agentis & instrumenti est vna inter finem sola operatio. Sed humana natura in Christo fuit instrumentum diuina, vt supra dictum est. Ergo eadem est diuina & humane nature in Christo operatio.

3. Præterea, Cum in Christo sint de natura in vna hypostasi vel persona, necessarium est vnum & idem esse, quod pertinet ad hypostasim vel personam. Sed operatio pertinet ad hypostasim vel personam, nihil enim operatur nisi suppositum subsistens: vnde secundum Philosophum actus sunt singularem. Ergo in Christo est vna & eadem operatio diuinitatis & humanitatis.

4. Præterea, Sicut esse est hypostasi subsistens, ita etiam operari. Sed propter vnitatem hypostasis est in Christo vnum esse, vt supra dictum est. Ergo etiam propter eandem vnitatem, est in Christo vna operatio.

5. Præterea, Vbi est vnum operatum, ibi est vna operatio. Sed idem operatum erat diuinitatis & humanitatis: sicut sanatio leprosi, vel suscitatio mortui. Ergo videtur, quod in Christo sit vna tantum operatio diuinitatis & humanitatis.

Sed contra est, quod Ambrosius distinet. 2. lib. ad Gratianum Imperatorem. Quemadmodum eadem operatio diuersa est potestatis, nunquid sic potest minor, quemadmodum maior, operari, aut vna operatio potest esse, vbi diuersa sunt substantia est?

**R**espondeo dicendum, quod supra dicti heretici qui posuerunt in Christo vnam voluntatem, posuerunt etiam in Christo vnam operationem. Et, vt coram opinio erronea melius intelligatur, considerandum est, quod vbi sunt plura agentia ordinata, inferius mouetur à superiori: sicut in homine corpus mouetur ab anima, & inferiores vires à ratione. Sic igitur actiones & motus inferioris principij sunt magis operata quadam, quam operationes, id autem, quod pertinet ad supremum principium, est proprie operatio. Puta, si dicamus in homine, quod ambulare, quod est pedum, & palpare, quod est manuum, sunt quadam hominis operata, quorum vnum operatur anima per pedes, aliud per manus. Et quia est eadem anima operans per vtrumque, ex parte ipsius operantis, quod est primum principium mouens, est vna & indifferens operatio: ex parte autem ipsorum operatorum differentia inuenitur. Sicut autem in homine puro corpus mouetur ab anima, & appetitus sensitiuus à rationali, ita in Domino Iesu Christo humana natura mouebatur & regebatur à diuina. Et ideo dicebant, quod eadem est operatio & indifferens ex parte ipsius diuinitatis operantis: sunt tamen diuersa operata, in quantum, scilicet, diuinitas Christi aliter agebat per seipsum, sicut quod portabat omnia vero

virtutis sue: aliud autem per humanam naturam, sicut quod corporaliter ambulabat. Vnde in VI. Syn. inducitur verba Seueri heretici, sic dicentis, Ea, quæ aguntur & operantur ab vno Christo, multum differunt. Quod enim sunt Deo decibilia, quadam humana: veluti corporaliter vadere super terram, profecto humanum est: cruribus vero rextis, & ambulare super terram penitus non valentibus, sanum gressum donare, Deo decibile est. Sed vnus, scilicet, incarnatus verbum, hoc & illud operatus est: & nequaquam hoc quidem brutius, hoc vero huius est natura: neq. eod. quod diuersa sunt operamenta, ideo duas operatrices naturas atq. formas in se determinamus. Sed in hoc decipiebantur, quia actio eius, quod mouetur ab altero, est duplex. Vna quidem, quam habet secundum propriam formam, alia autem, quam habet, secundum quod mouetur ab alio. Sicut securus operatio secundum propriam formam, est incisio: secundum autem quod mouetur ab artifice, operatio eius est facere scammum. Operatio igitur, quæ est alicuius secundum suam formam, est propria eius: nec pertinet ad mouentem, nisi secundum quod vritur huiusmodi re ad suam operationem. Sicut calefacere est propria operatio ignis, non autem fabri, nisi quatenus vritur igne ad calefaciendum ferrum. Sed illa operatio, quæ est re ipsam secundum quod mouetur ab alio, non est alia præter operationem mouentis ipsi: sicut facere scammum, non est seorsum operatio securis ab operatione artificis, sed securi parit-



participat instrumentaliter operationem artificis. Et id eo vnicuique mouens & motum habent diuersas formas seu virtutes operatiuas, ibi oportet, quod sit alia operatio mouentis, & alia operatio propria moti: licet motum participet operationem mouentis, & mouens utatur operatione moti, & sic vtrumque agat cum communione alterius. Sic igitur in Christo humana natura habet propriam formam & virtutem, per quam operatur: & similiter Diuina. Vnde humana natura habet propriam operationem distinctam ab operatione diuina, & e conuerso. Et tamen diuina natura utitur operatione natura humane, sicut operatione sui instrumenti: & similiter humana natura participat operationem diuina natura, sicut instrumentum participat operationem principalis agentis. Et hoc est, quod dicit Leo Papa in Epistola ad Flavianum: \* Agit vtriusque forma (scilicet, tam natura diuina, quam humana in Christo) cum alterius communione, quod proprium est: Verbo scilicet operante, quod Verbi est, & carne exequente, quod carnis est. Si vero esset vna tantum operatio diuinitatis & humanitatis in Christo, oporteret dicere, vel quod humana natura non haberet propriam formam & virtutem (de diuina enim hoc dici est impossibile) ex quo sequeretur, quod in Christo esset tantum diuina operatio: vel oporteret dicere, quod ex diuina virtute & humana esset conflat in Christo vna virtus, quorum vtrumque est impossibile. Nam per primum horum, ponitur natura humana in Christo esse imperfecta: per secundum vero ponitur generatio confusio naturarum. Et ideo rationabiliter in VI. Synodo \* hac opinio est condemnata, in cuius determinatione dicitur, duas naturales operationes diuine, in conuertibiliter, inconfuse, inseparabiliter, in eodem Domino Iesu Christo vero Deo nostro glorificamus, hoc est, Diuinam operationem, & humanam operationem.

Ad primum ergo dicendum, quod Dionys. \* ponit in Christo operationem theandricam, id est, Diuinam virilem, vel Diuinam humanam, non per aliquam confusio- nem operationum seu virtutum vtriusque nature, sed per hoc quod Diuina operatio eius utitur humana, & huma- na eius operatio participat virtutem diuine operationis.

Vnde sicut dicit in quadam Epistola ad Caium. \* Super hominem operabatur ea, que sunt hominis: quod monstrat Virgo supernaturaliter concipiens, & aqua instabilis, ter- renorum pedum sustinens grauitatem. Manifestum est enim, quod concipi est humana natura, similiter & ambulare, sed vtrumque fuit in Christo supernaturaliter. Et similiter Diuina operabatur humanitus: sicut cum sanauit leprosum tangendo. Vnde in eadem Epistola subdit: \* Non secundum Deum diuina faciens, non humana secundum hominem, sed Deo homine facto, noua quadam Dei & hominis operatione. Quod autem intellexerit duas esse operationes in Christo, vnam Diuine nature, aliam autem humane, patet ex his, que dicit in 2. cap. de Diuin. \* nominibus, ubi dicit, quod his, que pertinent ad humanam eius operationem, Pater & Spiritus sanctus nulla ratione communicant: nisi quis dixerit secundum benignissimam & misericordem voluntatem: in quantum, scilicet, Pater & Spiritus sanctus ex sua misericordia voluerunt, Christum agere & pati humana. Addit autem & omnem sublimissimam & ineffabilem Dei operationem, quam homo pro nobis factus adimpleuit, immutabilis profecto Deus, & Dei Verbum. Sic igitur patet, quod alia est operatio humana, in qua Pater & Spiritus sanctus non communicant, nisi secundum acceptationem misericordie sue: & alia est eius operatio, in quantum est Dei Verbum, in qua communicant Pater, & Spiritus sanctus.

Ad secundum dicendum, quod instrumentum dicitur aliquid agere, ex eo, quod mouetur a principali agente, quod tamen preter hoc potest habere propriam operationem secundum suam formam, vt de igne dictum est \*. Sic igitur

Fr. Suarez. Tom. I.

actio instrumenti in quantum est instrumentum, non est alia ab actione principalis agentis, potest tamen habere aliam operationem, prout est res quidam. Sic igitur operatio, que est humana natura in Christo, in quantum est instrumentum Diuinitatis, non est alia ab operatione diuinitatis: non enim est alia saluatio, qua saluat humanitas Christi, & diuinitas eius. Habet tamen humana natura in Christo, in quantum est natura quidam, quandam propriam operationem preter diuinam, vt dictum est \*.

In corp. art.

Ad tertium dicendum, quod operari est hypostasis subsistentis, sed secundum formam & naturam, a qua operatio speciem recipit. Et ideo a diuersitate formarum seu naturarum est diuersa species operationum: sed ab unitate hypostasis est vnitas secundum numerum, quantum ad operationem speciei. Sicut ignis habet duas operationes specie differentes scilicet, illuminare & calefacere, secundum differentiam lucis & caloris, & tamen est vna numero illuminatio ignis semel illuminantis. Et similiter in Christo oportet, quod sint due operationes specie differentes secundum eius duas naturas, qualiter tamen operationum est vna numero in Christo semel facta, sicut vna ambulatio, & vna sanatio.

Ad quartum dicendum, quod esse & operari est persona a natura, aliter tamen & aliter. Nam esse pertinet ad ipsam constitutionem persone: & sic quantum ad hoc se habet in ratione termini. Et ideo vnitas persone requirit vnitatem ipsius esse completi & personalis. Sed operatio est quidam effectus persone secundum aliquam formam vel naturam: vnde pluralitas operationum non prauidat vnitati personali.

Ad quintum dicendum, quod aliud est proprium operatum operationis diuine & operationis humane in Christo: sicut operatum proprium diuine operationis est sanatio leprosi, operatum autem proprium humane nature, est eius contactus. Concurrent autem ambe operationes ad vnum operatum, secundum quod vna natura agit cum communione alterius, vt In corp. art. dictum est \*.

#### COMMENTARIUS.

In explicando sensu huius tituli merito Caietanus vna opera- immoratur, quoniam, si ille intelligatur, & res to- tio, qui sen- ta facillime intelligitur, & hæresis tribuentium Chri- su ab here- sto vnam tantum operationem, æqua facilitate re- ticis Chri- felleitur. Tribus ergo modis intelligi potest, esse sto tribua- in Christo tantum vnam operationem, primo substā- tialiter, seu realiter & physice: & hoc sensu nullus po- tuit in Christo ponere vnam operationem, nisi qui in illo ponit vnam tantum naturam, nam, admissa distinctione naturarum, nullus negare potest, quin locutio, intellectio, & alie similes operationes, quæ per animam, vel corpus Christi efficebantur, sint distinctæ actiones physice & realiter. Secundo modo intelligi potest esse in Christo vnam tantum actionem diuinitatis, & humanitatis, non simpliciter & absolute quoad omnes actiones, sed tantum quoad actiones miraculosas, in quibus humanitas operabatur vt instrumentum Verbi: & in hoc sensu explicatur ab aliquibus dicta hæresis, & optime refellit- tur a D. Thoma. Quia, licet actio instrumenti, qua immediate attingit effectum principalis agentis, sit vna & eadem cum actione ipsius agentis: tamen actio propria ipsius instrumenti distincta est ab actione principalis agentis: qualis erat in humanitate Christi tactus carnis sue, vel locutio, aut alie similes. Quæ doctrina vera est, sed non existimo, hunc fuisse sensum illorum hæreticorum, quia illi non tantum in actionibus miraculosis, sed simpliciter, & absolute negabant in Christo duas operationes, & propterea simpliciter damnantur in Cœciliis, si enim solum agerent de illo genere actionis miraculose, cum non sit certum, actionem propriam instrumenti necessario antecedere actionem princi-

Eff 2 palig



palis agentis, non fuissent fortasse propter solam illam causam ut hæretici dammandi, nisi quatenus incidere potest in tertium sensum iam explicandum. Tertio ergo modo dici potest, tantum esse unam operationem Diuinitatis, & humanitatis Christi in genere actus moralis, & liberi, quia, videlicet, tantum est in Christo una libertas, & una voluntas, in cuius potestate est, reliquas omnes potentias ad operandum applicare. Et hoc sensu existimant aliqui, hæreticos Monothelitas dixisse, tantum esse in Christo unam operationem, & unam voluntatem: sed hoc incertum est, tamen etiam in hoc sensu est aper- tus error negare in actionibus Christi non fuisse aliam actionem Diuinitatis, ac humanitatis, quia reue- ra Christus per proprium actum voluntatis huma- næ liberum, & in sua potestate existentem, volebat & perficiebat sua opera. Et hoc sensu intelligo, quod D. Tho. hic ait, humanam naturam Christi habuisse propriam formam & virtutem, per quam operaba- tur, scilicet, sua sponte & libertate operando. Et sic est facilis discursus D. Tho. Et omnia, quæ in solu- tionibus argumentorum dicit, quæ magna ex parte exposita etiam sunt in ijs, quæ circa quæstionem 17. & 18. disputata sunt. Quapropter nec de re ipsa, nec de hac licera D. Tho. plura dicenda supersunt.

## ARTICVLVS II.

*Utrum in Christo sint plures operationes humanae.*



Secundum sic proceditur. Videtur, quod in Christo sint plures humanae operationes. Christus enim, in quantum homo, com- municat cum plantis in natura nutritiua, cum animalibus autem in natura sensiti- ua, cum Angelis vero in natura intellectu- ua, sicut & ceteri ho- mines. Sed alia est operatio planta, in quantum est planta: & alia animalis, in quantum est animal. Ergo Christus, in quan- tum est homo, habet plures operationes.

2. Præterea, Potentia & habitus distinguuntur secun- dum actus. Sed in anima Christi fuerunt diuersæ potentia & diuersi habitus. Ergo & diuersæ operationes.

3. Præterea, Instrumenta debent esse proportionata ope- rationibus. Corpus autem humanum habet diuersa membra differentia secundum formam. Ergo diuersis operationibus de- bent esse accommodata. Sunt ergo in Christo diuersæ operatio- nes secundum humanam naturam.

*Li 3. ca. 14. ad princ. c. 15.* Sed contra est, quod sicut Damasc. \* dicit in 3. lib. o- peratio sequitur naturam. Sed in Christo est tantum una na- tura humana. Ergo in Christo fuit una tantum operatio humana.

*a* Respondeo dicendum, quod quia homo est id, quod est secundum rationem, illa operatio dicitur esse simpliciter humana, quæ à ratione procedit per voluntatem, quæ est rationis appetitus. Si quæ autem operatio est in homine, quæ non procedit à ratione & voluntate, non est simplici- ter operatio humana: sed conuenit homini secundum al- liquam partem humanæ naturæ. Quandoque quidem se- cundum ipsam naturam elementi corporalis, sicut ferri deorsum: quandoque vero secundum virtutem animæ ve- getabilis: sicut nutriri & augeri: quandoque vero secun- dum partem sensitiuam, sicut videre & audire, imagina- ri & memorari, concupiscere & irasci. Inter quas operatio- nes est differentia. Nam operationes animæ sensitiuæ sunt aliquantulum obediens rationi, & ideo sunt aliquantulum ra- tionales & humanae, in quantum, scilicet, obediunt ratio- ni, ut patet per Philosophum in 1. Ethicorum \*. Operatio- nes vero, quæ sequuntur animam vegetabilem, vel etiam naturam elementaris corporis, non subiunguntur rationi, unde nullo modo sunt rationales, nec humanae simpliciter, sed solum secundum partem humanæ naturæ. Dictum est

*Lib 1. Eth. c. ult. 105.*

*A* autem supra \* quod, quando agens inferius agit per pro- priam formam, tunc est alia operatio inferioris agentis & superioris: quando vero agens inferius non agit, nisi se- cundum quod est motum à superiori agente, tunc est ea- dem operatio superioris agentis & inferioris. Sic igitur in quocunque homine puro alia est operatio elementaris corporis & animæ vegetabilis ab operatione voluntatis, quæ est proprie humana. Et similiter etiam operatio ani- mæ sensitiuæ, quantum ad id, quod non mouetur à ra- tione, sed quantum ad id, quod mouetur à ratione: est eadem operatio partis sensitiuæ & rationalis. Ipsius au- tem animæ rationalis est una operatio, si attendamus ad ip- sum principium operationis: quod est ratio vel volun- tas. Diuersificatur autem secundum respectum ad diuer- sa obiecta, quam quidem diuersitatem aliqui appellau- runt diuersitatem operatorum magis, quam operatio- num, iudicantes de unitate operationis solum ex parte operatiui principij. Sic enim nunc queritur de unitate vel pluralitate operationum in Christo. Sic igitur in quolibet puro homine est tantum una operatio, quæ proprie humana dicitur: præterquam tamen sunt in homine pu- ro quedam alie operationes, quæ non sunt proprie huma- næ, sicut dictum est \*. Sed in homine Iesu Christo mul- tus erat motus sensitiuæ partis, qui non esset ordinatus ad rationem. Ipsa etiam operationes naturales & corporales aliquantulum ad eius voluntatem pertinebant, in quantum voluntatis eius erat, ut caro eius ageret & pateretur, quæ sunt sibi propria, ut dictum est supra \*. Et ideo multo ma- gis est una operatio in Christo, quam in quocunque alio homine.

*C* Ad primum ergo dicendum, quod operatio partis sen- sitiuæ & etiam nutritiuæ non est proprie humana: sicut dictum est \*. Et tamen in Christo huiusmodi operationes fue- runt magis humanae, quam in alijs.

*D* Ad secundum dicendum, quod potentia & habitus diuer- sificantur per comparisonem ad obiecta. Et ideo diuersitas o- perationum hoc modo respondet diuersis potentijs & habitibus, sicut etiam responderet diuersis obiectis. Talem autem diuer- sitatem operationum non intendimus excludere ab humani- tate Christi, sicut nec eam, quæ est secundum aliud & aliud instrumentum: sed solum illam, quæ est secundum primum principium actuum, ut dictum est \*. Unde patet etiam re- sponso ad tertium.

## COMMENTARIVS.

*I*n hoc titulo, Una operatio, eodem sensu sumitur, quo in præcedenti, ut D. Thomas in corpore arti- culi expressè declarat: unde quod D. Thomas hic definit in Christo esse tantum unam operationem humanam, nihil aliud significat, quam secundum humanam naturam esse in Christo unum principium liberæ operationis, cui omnis actio subiecta & subordinata fuit. Quo fit, ut explicatis terminis nul- la hic superest noua quæstio, quæ ad rem pertineat: iam enim in superioribus disputatum est, esse in Christo Domino voluntatem humanam liberam, quod verò illa sit tantum una, ex principijs philo- sophicis, communibus alijs hominibus constat. Et colligi etiam potest ex Concilijs definitiue, in Christo esse duas voluntates, alteram diuinam, alte- ram humanam: loquuntur enim de voluntatibus rationalibus & liberis: & ita constat ex parte princi- pij fuisse in Christo unam humanam operationem. Potest autem hoc in duplici sensu intelligi. Primum est, omnem operationem humanam Christi fuisse huiusmodi ex habitudine seu subiectione ad unum & idem principium humanæ actionis & libera- tis. Et hic sensus est clarus & sine ulla difficultate, hoc enim modo in quolibet homine est una ope- ratio humana ex parte principij, non quia omnis actio



Omnis op-  
ratio hu-  
manitatis  
Christi ali-  
quo modo  
fuit huma-  
na.

Obiectio.  
de actio-  
nis natu-  
ralibus.

Obiectio 2.  
de prima  
intellectio-  
ne.

De actibus  
beatificis.

actio hominis sit ab illo principio (sunt enim in ho-  
mine multae actiones naturales, quae humanae pro-  
prie non dicuntur) sed quia omnis actio hominis, quae  
humana est, habet eam rationem ex habitudine ad  
vnum & idem principium. Secundus sensus est, o-  
mnem actionem Christi fuisse humanam, & ita in il-  
lo non fuisse aliam actionem propriam dictam præter  
vnam operationem humanam: & hic sensus videtur  
esse à D. Tho. intentus.

Difficultatem autem nonnullam habet, quia vi-  
dentur etiam in Christo fuisse actiones naturales,  
quae non subiacent humanae voluntati seu libertati.  
Sed hæc etiam difficultas potest exiis, quae in  
superioribus tractata sunt, expediri, nam de actioni-  
bus partis vegetativae & alijs, quae in nobis sunt me-  
re naturales, iam supra quæst. 14. diximus, etiam in  
Christo fuisse naturales, considerata naturali com-  
plexione & constitutione corporis passibilis, neque  
fuisse subiectas imperio voluntatis, propriis natura-  
libus viribus operantis: nihilominus tamen potuis-  
se ab eadem voluntate ut Verbi organo seu instru-  
mento sustineri, & impediri: & hac ratione dixit hic  
D. Tho. illas actiones posse dici in Christo aliquo  
modo humanas. Similiter de actibus partis sentien-  
tis supra quæst. 15. ostensum est; semper fuisse in Christo  
ex deliberatione rationis, & consensu voluntatis  
liberæ: & idem paulo antea diximus de actibus ip-  
sius voluntatis, siue operetur ut ratio, siue ut natu-  
ra, siue actus sit efficax, siue inefficax, excepto so-  
lo amore beatifico, quem supra diximus esse neces-  
sarium.

Solum de prima intellectione quidam dubitant,  
quia cum illa necessario antecedit voluntatem etiam  
in Christo, non videtur esse per se actio huma-  
na, quia non cadit sub voluntatis motionem, seu e-  
lectionem. Dici vero potest in Christo non fuisse a-  
liam primam intellectiorem præter visionem bea-  
tam, quæ supposita omnis alia intellectio seu conside-  
ratio Christi, potuit esse ex motione, seu consen-  
su voluntatis eius; qui modus operandi perfectior  
est, & ideo Christo Domino tribuendus; & ideo  
non oportet in eo fuisse aliquam aliam intellectio-  
nem merè naturalem.

An vero ipsa visio beatæ, & amor ac fructio, quæ  
illam consequuntur, dici possint actiones humanae,  
quæstio fortasse est de modo loquendi: nam in re  
constat, in illis actibus consistere perfectissimum vi-  
sum intellectus, & voluntatis humanæ, & illos ac-  
tus esse perfectæ modo voluntarios, & omnino  
propriis intellectibus naturæ, quod multi satis esse  
putant, ut actio dicatur humana, ut in prima Secun-  
dæ in principio disputatur. Quod vero ad liberta-  
tem attinet, ego probabilius censeo, ut supra dixi,  
hos actus non magis esse liberos in anima Christi,  
quam in alijs Beatis, quia non oportuit illi commu-  
nicari potestatem supernaturalem ad suspenden-  
dum illos. Et ideo si sola actio libera dicatur huma-  
na, dicendum est illos actus non computari inter a-  
ctiones humanas Christi, sed esse veluti diuinas  
quasdam seu supernaturales actiones, illi connatu-  
rales ratione vniõis, nec D. Tho. de his actibus lo-  
quitur, sed de alijs inferioribus actionibus, ut eu-  
denter patet ex litera, quæ exiis, quæ dicta sunt, suf-  
ficienter manet exposta.

## ARTICVLVS III.

Utrum actio humana Christi potuerit esse sibi me-  
ritoria.



Ad tertium sic proceditur. Videtur, quod  
actio humana Christi non potuit ei esse me-  
ritoria. Christus enim ante mortem fuit  
comprehensor, sicut & modo est. Sed com-  
prehensor non est mereri: charitas enim

A comprehensor pertinet ad primum beatitudinis, cum se-  
cundum eam attendatur fructio: unde non videtur esse prin-  
cipium merendi, cum non sit idem meritum & primum. Er-  
go Christus ante passionem non merebatur, sicut nec modo  
meretur.

2. Præterea, Nullus meretur id, quod est sibi debitum.  
Sed ex hoc, quod Christus est Filius Dei per naturam, debet  
sibi hereditas aterna, quam alij homines per bona opera  
merentur. Non ergo Christus aliquid sibi mereri potuit, quia à  
principio fuit Filius Dei.

3. Præterea, Quicumque habet id, quod est principale  
non proprie meretur id, quod ex illo habito sequitur. Sed,  
Christus habuit gloriam animæ, ex qua secundum commu-  
nem ordinem sequitur gloria corporis: ut Augustinus dicit in  
Epistola ad Dioscorum: in Christo tamen dispensati-  
factum est, quod gloria animæ non derivaretur ad corpus.  
Non ergo Christus meruit gloriam corporis.

4. Præterea, Manifestatio excellentiæ Christi non est  
bonum ipsius Christi, sed eorum, qui eum cognoscunt: unde  
& pro premio promittitur dilectoribus Christi, ut eis mani-  
festetur: secundum illud Ioan. 14. Si quis diligit me, dilige-  
tur à Patre meo: & ego diligam eum, & manifestabo ei mei-  
psum. Ergo Christus non meruit manifestationem suæ al-  
titudinis.

Sed contra est, quod Apostolus dicit Philip. 2. Factus est  
obediens usque ad mortem, propter quod & Deus exalta-  
uit illum. Meruit ergo obediendo suam exaltationem: & ita  
aliquid sibi meruit.

a Respondeo dicendum, quod habere aliquod donum  
per se, est nobilius, quam habere illud per aliud: semper enim  
causa, quæ est per se, potior est ea, quæ est per aliud:  
ut dicitur in 8. Phys. \* Hoc autem dicitur aliquis habere  
per se ipsum, cuius est sibi aliquo modo causa. Prima au-  
tem causa omnium bonorum nostrorum per auctoritatem  
est Deus. Et per hunc modum nulla creatura habet ali-  
quid boni per se ipsam: secundum illud primæ ad Corinth.

4. Quid habes, quod accepisti? Potest tamen secunda-  
rio aliquis esse causa sibi alicuius boni habendi: in quan-  
tum, scilicet, in hoc ipso Deo cooperatur. Et sic ille, qui  
habet aliquid per meritum proprium, habet quodammodo  
illud per se ipsum. Unde nobilius habetur id, quod ha-  
betur per meritum, quam id, quod habetur sine merito. Quia  
autem omnis perfectio & nobilitas Christo est attribuenda,  
consequens est, quod ipse per meritum habuerit illud,  
quod alij per meritum habent: nisi sit tale quid, cuius caren-  
tia magis dignitati Christi & perfectioni praudivet, quam  
per meritum accrescat. Unde nec gratiam, nec scientiam, nec  
beatitudinem animæ, nec diuinitatem meruit. Quia cum me-  
ritum non sit nisi eius, quod nondum habetur, oportere  
quod Christus aliquando istis caruisset: quibus carere, ma-  
gis diminuit dignitatem Christi, quam augeat meritum.  
Sed gloria corporis, vel si quid aliud huiusmodi est, minus est  
quam dignitas merendi, quæ pertineat ad virtutem charitatis.  
Et ideo dicendum est, quod Christus gloriam corporis, & ea,  
quæ pertinent ad exteriorem eius excellentiam (sicut est ascen-  
sio, veneratio, & alia huiusmodi) habuit per meritum. Et sic  
patet, quod aliquid sibi mereri potuit.

Ad primum ergo dicendum, quod fructio, quæ est actus  
charitatis, pertinet ad gloriam animæ, quam Christus  
non meruit: & ideo si per charitatem aliquid meruit, non  
sequitur, quod idem sit meritum & primum. Nec tamen  
per charitatem meruit, in quantum erat charitas com-  
prehensoris, sed in quantum erat viatoris: nam ipse fuit  
simul viator & comprehensor, ut supra habitum est. \* Quæst. 15. a.  
Et ideo quia nunc non est viator, non est in statu me-  
rendi.

Ad secundum dicendum, quod Christo, secundum quod  
est Deus, & Dei Filius, per naturam debetur gloria diuina,  
& dominium omnium, sicut primo & supremo Domino.

ff 3 Nihil.



Nihilominus tamen debetur ei gloria, sicut homini beato, quam quantum ad aliquid debuit habere sine merito, & In corp. art. quantum ad aliquid cum merito: vt ex supra dictis patet.\*

Ad tertium dicendum, quod redundantia gloria ex anima ad corpus, est ex diuina ordinatione secundum congruentiam humanorum meritorum, vt scilicet, sicut homo meretur per actum anime, quem exercet in corpore, ita etiam remuneretur per gloriam anime, redundantem ad corpus. Et propter hoc non solum gloria anime, sed etiam gloria corporis cadit sub merito, secundum illud Roman. 8. Vniificabit mortalia corpora nostra, propter inhabitantem Spiritum eius in nobis. Et ita potuit cadere sub merito Christi.

Ad quartum dicendum, quod manifestatio excellentie Christi pertinet ad bonum eius, secundum esse, quod habet in notitia aliorum: quamuis principaliter pertineat ad bonum eorum, qui cum cognoscunt, secundum esse quod habent in se ipsis. Sed etiam hoc ipsum refertur ad Christum in quantum sunt membra eius.

## COMMENTARIUS.

Quoniam meritum in actione libera voluntatis consistit, ideo D. Thom. huic quaestioni, quæ est de vnitæ operationis humanæ Christi, adiunxit disputationem de merito Christi, quam in hoc & articulo sequenti breuissimè expedit: supponit enim, Christum mereri potuisse, & hic docet quid sibi, in articulo vero sequenti, quid nobis meruerit. Hicigitur docet non meruisse sibi eas animæ perfectiones, quas ab initio Incarnationis habuit, scilicet, gratiam, gloriam, &c. meruisse tamen gloriam corporis, & alia, quæ pertinent ad exteriorē exaltationem, quæ à principio non habuit. Et vtrumque breuiter & clare probat in articulo: indigent tamen tam assertiones, quam probationes, magna examinationibus commodius trademus.

## DISPUTATIO XXXIX.

In tres sectiones distributa.

De merito Christi Domini absolute, & secundum D. Thom.



AEc materia de merito Christi grauissima est & amplissima. quam D. Thom. variis locis attigit in hac materia, supra quaest. 1. art. 2. quaest. 2. art. 11. q. 8. a. 1. & sequentibus: & infra, q. 3. a. 3. q. 48. 49. 56. & 57. art. 6. & 59. art. 3. & in 3. distinct. 18. vbi alij Theologi eandem rem tractant. Nos vero quidquid hanc materiam pertinere videbitur, quod per occasionem aliquam in superioribus disputatum non sit, hoc loco dicemus, totamque hanc materiam quatuor disputationibus amplectemur: & in hac prima, an & quale fuerit Christi meritum, & quo tempore, & quibus actibus perfectum fuerit, explicabimus: in sequentibus vero, quid sibi, quid nobis, quid denique Angelis Christus meruerit, tractandum erit.

## SECTIO I.

An in Christo Domino fuerit meritum, seu conditiones omnes ad merendum necessarie.

Quæstio hæc de proprio, & perfecto merito de condigno ac de iustitia intelligenda est, de cuius natura & conditionibus ad illud necessariis in 1. 2. quaestione 114. tanquam in proprio loco disputatur, ex qua, ne materias confundamus, ea solum sumemus, quæ præsentī negotio fuerint necessaria, & indicabimus, quæ ad hoc meritum requisita sunt, vt

ea, atque adeo perfectum meritum in Christo fuisse cōcludamus. Possunt autem aliqua ad meritum requiri ex parte ipsius operis, alia ex parte personæ merentis, alia ex parte eius, apud quem meretur. De quibus sigillatim ac breuiter dicendum est.

Prima ergo conditio ex parte actus meritorij est, vt sit honestus, quæ & per se nota est, loquimur enim de merito præmij apud Deum, & multò notius est, inueniam esse in omnibus, & singulis actibus voluntatis Christi, vt ex ijs, quæ de gratia, sanctitate, & innocentia eius in superioribus tractata sunt, satis constat.

Secunda conditio in opere meritorio necessaria est, vt sit liberum, quoniam per ea, quæ naturalia sunt, & quæ a domino non sumus, nec meremur nec demeremur. Vnde hæc libertas, quæ ad meritum necessaria est, non coactionem tantum, sed necessitatem etiam simpliciter excludit, quia illa sola nomen libertatis meretur, solaque illa in vero propriæ actus dominio consistit. Vnde Paulus ad Philemon. Sine consilio (inquit) tuo nihil volui facere, vti ne veluti ex necessitate bonum tuum esset, sed voluntariam: & 2. Corinth. 9. Non ex tristitia aut necessitate: quibus locis id notant Patres. Hinc Methodius lib. de liber. arbit. Si factus esset homo (inquit) vt vnus de numero eorum, qui ex necessitate seruiunt, non reciperet mercedem libera voluntate dignam, & Hieronymus lib. 2. cont. Iovin. Vbi necessitas sibi nec coronam. Hilarius lib. 1. de Trinit. aliquantul. à princ. ita exponit illud Ioan. 8. Dedit eis potestatem filios Dei fieri. Esse filios Dei non necessitatem esse voluit, sed potestatem, vt voluntas præmij affluat.

Eademque est sententia Parrum, & Doctorum, quos disputat. 37. sect. 2. retuli, vbi etiam hanc conditionem locum habuisse in actibus voluntatis Christi, fusè satis disputatum est. Neque enim probo quorundam Nominalium sententiam, qui conditionem hanc solum in puris creaturis dicunt ex lege Dei esse necessariam, illam vero legem Christum Dominum non comprehendisse, ideoque non fuisse illi necessariam libertatem ad merendum. Hæc enim sententia primum nullo nititur fundamento, ostendant enim isti, vbi hæc lex pro hominibus puris lata fuerit, non autem pro Christo, aut vbi cum Christo Domino in hac lege dispensatum sit: aut quæ fuerit necessitas huius exceptionis, seu dispensationis: Si enim existimant, in Christo non fuisse libertatem, & ideo indiguisse hac exemptione à lege communi, valde errant contra communem doctrinam Scripturæ, Conciliorum, & Sanctorum: si autem de Christi libertate non dubitant, non est cur hanc dispensationem, seu exemptionem à communi lege confingant. Præsertim, quia lex hæc nullam imperfectionem Christo homini repugnantem supponit, sed ad perfectionem potius meritis spectat. Deinde falso videntur hi autores supponere, libertatem requiri ad meritum ex lege extrinseca Dei & non ex intrinseca natura, & essentia ipsius meriti. Licet enim ad meritum, seu potius demeritum poenæ, necessaria est libertas, non ex lege extrinseca Dei, sed ex intrinseca natura talis meriti, ita vt sine hac conditione omnino esse repugnet: ita de vero ac proprio merito præmij sentiendum est, vt latius in materia de merito disputatur.

Tertia conditio in actione etiam meritoria necessaria est, vt sit proportionata premio, atque adeo vt habeat valorem condignum, & aliquo modo illi æqualem. Cum enim ratio meriti ad iusticiam pertineat, æqualitatem aliquam inter meritum & præmij requirit: hanc vero dignitatem seu valorem fuisse in actibus Christi respectu cuiuscunque præmij, non est quod denuo probemus, superius enim q. 1. a. 2. latissimè ostensum est, opera Christi Domini, & ex se fuisse perfectissima, & dignissima, & ex personæ dignitate habuisse infinitum quandam valorem ad satisfaciendum, & merendum.

Quarta,



Quarta, ex parte personæ merentis necessaria est, ut sit persona Deo grata. Quanquam autem certum sit, personam Christi fuisse Deo gratissimam, tam secundum se, quam ut subsistentem in humanitate, & ratione gratiæ vnionis, & ratione gratiæ habitualis ab illa manantis: disputari verò à Theologis solet, an hæc posterior gratia fuerit Christo necessaria ad meritum, atque adeo an illa fuerit Christo Domino principum sui meriti. Quidam enim existimant, hanc gratiam etiam in Christo fuisse ad meritum necessariam. Ita tenet Marfil. in 3. quæst. 10. art. 1. Bonauent. dist. 13. art. 1. quæst. 1. Durand. q. 1. Palud. q. 2. opinione 4. conclus. 3. iudicant Capreol. lib. 1. q. vnica, art. 3. ad argumenta Scoti contra 1. conclus. & Dried. tract. 2. de Capt. & redemp. gen. hum. c. 2. p. 3. artic. 4. ad 3. Faut D. Thom. q. 29. de verit. art. 5. ad 4. vbi ait, meritum Christi habere rationem meriti à gratia habituali, sine qua meritum esse non potest. Fundamentum esse potest, quia si anima Christi careret hac gratia habituali, non esset intrinsecè ordinata ad supernaturalem beatitudinem, quæ in visione beata consistit, ergo nec posset actiones suas in illū finem referre, ergo nec mereri. Dicendum vero absolute & simpliciter est, hanc gratiam non fuisse Christo Domino necessariam ad merendum: duobus enim modis intelligi potest, hanc gratiam esse necessariam ad meritum. Primo, ut sit principium eleuans potestatem ad elicendum actum ipsum meritum. Et hoc sensu diximus suprā cum S. Thom. & aliis autoribus fuisse hanc gratiam Christo necessariam ad supernaturales actus connaturali modo faciendos. Vnde sit primò hac ratione, neq. ad omnem actum meritum fuisse necessariam, quia, ut infrā dicam, Christus non tantum meruit per actus supernaturales, sed per naturales etiam. Fit secundò, neque ad ipsos actus supernaturales fuisse simpliciter, & de potentia absoluta necessariam, sed solum secundum ordinariam legem, seu ad elicendum illos perfectò, & connaturali modo. Et existimo nonnullos ex citatis autoribus nihil aliud intendisse: & ita etiam esse explicandum D. Thom. suprā q. 7. art. 1. & quæst. 29. de verit. artic. 1. & vbiunque gratiam habitualement ad hoc meritum Christi requirit.

Secundò potest requiri hæc gratia præcise propter ipsam rationem meriti, seu ut actus ipse habeat valorem, & condignitatem coram Deo. Suppono enim ex materia de merito, hæc dignitatem seu valorem actus non solum pendere ex ipsa specifica ratione, & honestate actus, sed etiam ex conditione & sanctitate personæ operantis: inde enim fit, ut dispositio remota, aut proxima ad gratiam, non sit meritoria de condigno gratiæ, neque augmenti fidei, aut spei, cum tamen similis actus in persona iam grata, & digna sit meritorius de condigno augmenti gratiæ, & aliarum virtutum. Ex hoc ergo capite omnino certum, & indubitatum existimo, non fuisse Christo necessariam accidentalem gratiam ad perfectum meritum: ut bene docuit Soto in 4. dist. 19. q. 1. art. 2. & lib. 3. de Nat. & grat. cap. 6. Vega lib. 7. in Trid. cap. 9. Tolet. in Ioan. cap. 1. annot. 47. Perer. in Daniel. c. 9. q. 15. Et ratio est euident ex dictis suprā q. 9. quia hic homo Christus per se & substantialiter ratione ipsius personæ est maximè gratus Deo, & similiter eius humanitas ipsamet vnione ad Deum fuit sanctificata & grata: ergo hæc sola personalis dignitas erat per se sufficiens ad valorem meriti, suppositis aliis conditionibus ex parte operis necessariis. Confirmatur, quia nunc opera Christi ex hac dignitate personæ operantis habent infinitā quandam rationem meriti, quatenus ipsamet opera ex vi vnionis deificantur quodammodo, ut suprā q. 1. art. 2. latè diximus, ergo multo magis sufficit per se hæc dignitas ad rationem meriti. Ex nullo ergo capite fuit simpliciter requisita gratia habitualis ad

Christi meritum. Sed contrā nam sola gratia vnionis sine habituali, non ordinat, nec eleuat hominē ad finem supernaturalem: ergo non potest sufficere ad condignum meritum eius. Respondetur, negando simpliciter antecedens, nam licet non ordinet proximè, ordinat tamē radicaliter & principaliter, nam facit suo modo debitam, etiā ipsam habitualement gratiam. Adde verò vltimò, quāuis illa gratia non fuerit simpliciter necessaria, tamē de facto cum Christus illam habuerit, etiam ex illo capite habuisse opera Christi valorem & condignitatem ad meritum, quia illa gratia non fuit inferioris conditionis in Christo, quam in nobis. Quocirca, quod Ricard. dixit in 3. dist. 13. art. 1. q. 1. ad vltimum, gratiam habitualement fuisse principium, quo Christi opera essent magis meritoria, si de augmento intensio intelligatur, falsum est, quia diximus suprā q. 1. artic. 2. opera Christi ex personali dignitate habuisse infinitum valorem meriti, & ideo sub ea ratione non potuisse intensiue augeri: si autem solum intelligeretur de augmento quodammodo extensiue, id est, ut pluribus modis & rationibus illa opera essent cōdigna & proportionata ad meritum, in hoc sensu verum est illud dictum, ut explicatum est. Constat igitur, hanc quartam conditionē perfectissimo modò inuentā esse in Christo Domino. An vero indiguerit Christus aliqua alia gratia actuali, vel supernaturali cognitione, dicemus in fine sequentis sectionis.

Quinta conditio ex parte etiam personæ merentis est, ut sit viator, quam necessariam esse saltem ex lege Dei ordinariam (quidquid sit de absoluta potentia) omnes Theologi docent, ut latius videbimus statim sect. 3. vbi simul ostendemus, conditionē hanc etiam in Christo Domino fuisse necessariam. Quod enim viator aliquando fuerit, scilicet, eo tempore quo vixit in corpore passibili, demonstrauit D. Thom. suprā quæst. 15. art. 10. & ideo saltem pro eo tempore fuisse Christum in statu merendi, quia cum haberet corpus passibile, secundum eam rationem aliquo modo tendebat in beatitudinem, & hoc est esse viatorem, & consequenter habere statū merendi, quia meritū est via ad præmium. Sicut etiam fuit Christus eo tēpore in statu satisfaciendi, propterea enim corpus passibile assumpsit. Vnde fit, licet fuerit miraculosum, & præter legem, Christum simul esse viatorem & comprehensorem, supposito tamen illo statu, consequens fuisse, ut esset capax meriti: non ex dispensatione, sed seruata omni propria & rigoro lege meriti: quia, licet esse viatorem miraculosum sit, tamen viatorem mereri non est miraculosum, sed quodammodo naturale. Sicut etiam Deū esse hominem fuit opus miraculosum, seu supernaturale, tamen supposito illo opere, Deum hominem ambulare, videre, & alia opera exercere, naturale fuit. Neque est vllus Theologorum, qui in hoc contradicat: quanquam enim Scoto soleat contraria sententia imponi, tamen immerito, nam in 3. dist. 18. eandem habet doctrinam Dices. Ergo animæ Beatorum erunt nunc in statu merendi, quia carēt gloria corporis. Respondetur, negando consequentiam: tum quia illæ animæ eo modo, quo existunt, sunt omnino beatæ, & extra statum viz: tum maximè, quia terminus viz ex lege Dei ordinaria politus est in fine mortalis vitæ, & ideo non solum animæ beatæ, sed etiam animæ sanctorum Patrum, quæ erant in limbo, & animæ purgatorij, sunt extra statum merendi.

Sexta conditio, quæ ex parte Dei assignari solet, ad quem pertinet & acceptare meritum, & præmiū retribuere, est, ut intercedat pactum, seu promissio Dei, ut sit veluti fundamentum huius meriti, seu obligationis iustitiæ, quæ ex illo nasci potest. In hac vero explicanda conditione duas extremas sententias vitandas censeo. Altera est, quæ totum valorem operis meritorij tam in Christo, quam in aliis

Eff 4 homi-

Marfil.  
Bonauent.  
Durand.  
Palud.  
Capreol.  
Driedo.

S. Thom.

D. Thom.

Soto.  
Vega.

Ricard.

D. Tho.

Scotus.

Obiectio.

Respons.



hominibus, ponit in quadam extrinseca Dei acceptatione: ita ut non ideo opus acceptetur ad præmium, quia illo dignum sit, sed e contrario potius, ideo sit dignum præmio, quia ad illud acceptatur. Unde fit, quodlibet opus posse esse meritorium maioris vel minoris præmij, prout voluerit Deus illud acceptare. Quæ doctrina est Scoti in 1. d. 17. q. 3. & in 3. d. 19. & in 4. dist. 15. quam Gabr. amplectitur in 1. d. 17. q. vnica, art. 3. dub. 2. & in 2. dist. 27. q. vnica, art. 3. dub. 2. & in 3. d. 19. q. 1. notab. 3. & conclus. 1. Almay. & ferè alij Nominales iisdem locis. Sed est falsa sententia, quæ veram & propriam rationem meriti tollit, vel latius in materia de merito demonstratur. Et indicatur breuiter, quia verum meritum est opus dignum præmio, sola autem extrinseca acceptatio non potest operi conferre hanc dignitatem: sicut nec potest per extrinsecam imputationem fieri, ut opus sit dignum poena, nisi ipsum in se tale sit. Altera sententia omnino negat promissionem seu pactum Dei, vel necessarium esse, vel posse aliquid ad meritum conferre. Quæ videtur esse sententia Caietani, & Thomistarum in 1. 2. q. 114. art. 3. Quorum fundamentum esse potest illud, quod paulò antea tetigimus, scilicet, promissionem vel acceptationem Dei nullum valorem, vel dignitatem conferre operi, cum sit omnino extrinseca illi: meritum autem fundatur in dignitate & valore operis. Unde, stante hoc valore, etiam si nulla promissio præcesserit, Deus ex sua iustitia distributiva debet aliquod præmium ratione illius conferre: sed promissio non potest aliam rationem iustitiæ addere, nisi distributivæ: ergo non est necessaria. Quod præsertim verum est de vero merito ex perfecta iustitia, quale fuit Christi meritum: cum enim acceptatio seu promissio Dei gratuita sit, quo magis fundatur meritum in huiusmodi acceptatione, eo minus habet de perfectione iustitiæ.

Inter hasigitur extremas sententias, media via incedendum censeo, existimo enim de ratione meriti perfecti esse, ut opus ipsum, de se seu moraliter consideratum, prout ab operante fit, habeat sufficientem proportionem, & condignum valorem respectu illius præmij, ad quod ordinatur: quia alias non servaretur æqualitas, quam iustitia postulat: meritum autem, de quo loquimur, esse debet ex propria iustitia, vel etiam ex perfecta, si in speciali sermo sit de Christi merito. Præter hanc autem operis proportionem & dignitatem, existimo necessariam esse promissionem sub conditione operis, in qua tale opus nitatur: est enim meritum (ut omnes Theologi fatentur) actus, cui debetur ex iustitia merces, unde non satis est, ut de se sit condignus & proportionatus præmio, sed etiam oportet, ut habeat vim inducendi obligationem ex iustitia, ex qua illi debeatur præmium. Nullus autem actus meritorius apud Deum potest respectu illius habere hanc vim, nisi in ipsius promissione, vel pacto fundatur: quia, cum Deus sit absolutus, & supremus Dominus, nullus alius potest per se obligare illi ex iustitia, seclusa promissione eius: posita autem tali promissione sub conditione operis, rectè intelligitur opus ipsum factum in virtute talis promissionis, habere vim inducendi huiusmodi obligationem, supra q. 1. artic. 2. latius dixi. Quod vero perfectum meritum hanc vim iustitiæ requirat, varijs modis ostendi & declarari potest. Primum, ex ipso nomine meriti, quod simpliciter dictum, dicit ordinem ad mercedem: merces autem non est, nisi ubi intervenit iustitiæ debitum, ut constat ex modo loquendi sacre Scripturæ, ex qua potissimum sumenda est propria ratio meriti apud Deum: in Scriptura autem merces iustorum vocatur corona iustitiæ. 2. ad Timot. 4. & ad Hebr. 6. Non est iniustus Deus, ut obliuiscatur operis vestri: & Matt. 20. fit expressa mentio pacti: Nonne, inquit, ex denario convenisti mecum: tolle quod tuum est, & vade. Unde S. Tho.

2. Timo. 4.  
Hebr. 6.  
Matt. 20.  
S. Thom.

1. 2. q. 112. art. 3. dicit facturum Deum contra iustitiam, quam ipse statuit, si præmium merito denegaret: & q. 114. artic. 6. requirit ad meritum divinam ordinationem, etiam respectu Christi: hanc vero ordinationem, nos declaramus, esse promissionem sub conditione operis. Quæ insinuat in verbis illis. 53. Si posueris pro peccato animam suam, videbit semen longævum, & voluntas Domini in manu eius dirigetur: & eodem modo exponunt nonnulli Sancti, quos infra citabo, illud Psalmi 2. Postula a me, & dabo tibi gentes hereditatem tuam, & alia similia in hanc sententiam congerit Driedo supra art. 2. Ex quibus potest hoc secundo confirmari, nam opera, quæ Christus nunc operatur in celo, ut, verbi gratia, amor Dei, & proximo rum, oratio, &c. non sunt minoris dignitatis, quam essent similes actus, quos exercuit in statu vite: & tamen per illos actus meruit in via, & nunc non meretur in patria, quod referri non potest, nisi in promissionem & pactum Dei, quod solum pro statu vite fuit constitutum. Quod argumentum fieri etiam potest in animabus sanctis existentibus in sinu Abraham, vel in Purgatorio.

Dicetur fortasse hoc non solum provenire ex pacto Dei, sed etiam ex naturali conditione animæ humanæ, cui veluti connaturale est posse proficere, quamdiu est in statu vite mortalis. Respondeo, habere quidem hanc legem aliquod fundamentum & proportionem cum natura hominis: tamen per se non sufficere solam conditionem naturæ, nisi promissio Dei intercederet: tum quia illa circumstantia temporis, vel statû animæ in corpore, vel extra corpus passibile, aut impassibile, non variat dignitatem personæ, nec bonitatem operis: tum etiam, quia si Deus concederet animæ separatæ tempus aliquod ad bene operandum promittendo illi præmium, nihil illi deesset ad perfectionem meriti, & e contrario potuisset non concedere totum huius vite tempus ad merendum, sed ætatem aliquam definire, pro illo tempore præmium promittendo, sicut verum simile est Eliam, & Enoch, etiam si adhuc vivant in corpore mortali, non semper esse in statu merendi tam longo tempore. Quocirca, cum hæc moralia sint, non possunt in sola rei natura fundari, nisi intercedat ordinatio divina, signum ergo est hanc esse necessariam ad iustitiam meriti. Quod etiam tercio declaratur, nam si homo in puris naturalibus crearetur, & Deum amaret, ac bene moraliter viveret, haberet opera eius proportionem, & condignitatem cum naturali beatitudine, vel alio naturali præmio: & tamen non haberet illam propriam rationem meriti, quam nunc habent opera iustorum, quia reuera non deberetur illis corona iustitiæ, sicut nunc deberetur iustis. Ac denique ex his, quæ inter homines accidunt, idem explicari potest, non enim unus meretur ex iustitia mercedem ab alio, nisi aliquid genus pacti intercedat, ut supra citato loco q. 1. art. 2. expostum reliqui. Quocirca, seclusa promissione sub conditione operis condigni, non esset tam propria & perfecta ratio iustitiæ, sicut est, illa supposita; nam, sine illa esset tantum quædam decetia aut congrua proportio, quæ nomine iustitiæ significari solet, posita autem illa, intercedit necessitas iustitiæ, quæ non repugnat Deo ex tali suppositione, & intercedit aliquid ius proprium ad tale præmium ex parte merentis iuxta superius dicta quæst. 1. art. 2.

Hæcigitur conditio nihil minuit de perfectione iustitiæ, ut secunda sententia supra citata existimat: alius est enim loqui de acceptatione: aliud de sua ipsius promissione sub conditione operis, si proprie terminis utamur. Acceptatio enim intelligitur quasi posterior ipso meritorio opere, & quasi extrinseca & accidentarie illi aduenire, & ideo nihil confert ad morales effectus, ut ratio supra facta probat: videtur enim hæc acceptatio respicere actum tanquam obiectum,



obiectum, quod supponit, & ideo illum neq. physicè nec moraliter mutat, sed talem illum acceptat qualis ipse est: at vero promissio sub conditione operis intelligitur antecedere opus ipsum, quod in tali promissione quodammodo fundatur & nititur, & ut sic conferre multum potest ad moralem æstimationem & efficaciam operis. Exemplum affari potest ex Adæ peccato, nam si omne pactum & legem Dei excludamus, illa transgressio soli Adamo nocere potuisset, postquam autem ex lege Dei constitutus est Adam veluti caput, quod pro se & posteritate sua legem accepit, cuiq. eodem modo promissio iustitiæ, vel comminationis mortis facta est: per transgressionem diuini pacti & legis de condigno meruit non solum sibi, sed etiam posteris suis odium, & inimicitiam Dei. Et simili modo diximus supra, potuisse Deum constituere aliquem puri hominem, qui in genere gratiæ esset caput aliorum hominum, & talem promissionem, vel pactum cum illo constituere, ut postquam homo in tali dignitate constitutus, verè alijs mereri ex iustitia, quia illa conditio personæ, & diuinum pactum, moraliter loquendo, multum conferrent ad moralem æstimationem & efficaciam operum. Sic ergo quando promissio sub conditione operis antecedit, & actio meritoria in illa fundatur, habet vim inducendi debitum ex iustitia, quā alias nō haberet. Et ratio reddi potest, quia morales actus à circumstantijs accipiunt valorem & efficaciam moralem, quod autem opus fiat ex dicta promissione, est quædam circumstantia ratione cuius tale opus ad iustitiam pertinet, & ideo inducere potest obligationem iustitiæ. Quæ ferè omnia supra citato ar. 2. indicauimus, ubi etiam explicui, quæ differentia sit inter promissionem simplicem seu absolutam, & onerosam, seu, quæ sit sub conditione operis: illa enim per se non inducit obligationem iustitiæ: sed fidelitatis, hæc vero, posita conditione seu expleto opere, infert iustitiæ obligationem. Explicui etiam eo loco, quomodo huiusmodi promissio nihil diminuat de perfectione iustitiæ: sicut in omni contractu, quod contrahentes liberè paciscantur, non tollit quin obligatio inde orta ad perfectam iustitiam pertineat, maxime cū opus ipsum proportionatum est mercedi & præmio, quod sub illius conditione promittitur.

Ex his ergo omnibus sufficienter concluditur, omnes conditiones ad perfectum meritum requisitas, in Christo Domino inuentas esse, atq. adeo potuisse mereri, ac denique de facto meruisse. Quæ assertio de fide certa est, quam ex scripturis melius infra demonstrabimus ostendendo, quid sibi, & quid alijs meruerit. Nunc sufficiat definitio Concilij Trident. sess. 6. c. 7. docentis, Christum esse causam meritoriam nostræ iustificationis. Ratione etiam patet ex dictis, quia omnis viator gratus Deo, illi obediens, & studiosè operans propter ipsum, & ex gratia eius, meretur coram ipso, & hæc est vna ex magnis perfectionibus viatoris: sed Christus assumpsit statum viatoris, & erat gratissimus Deo, & optimè operabatur, &c. ergo meruit coram Deo: sine causa enim assumpsisset viatoris statum, & hac perfectione seipsum priuasset.

Ex hoc vero vterius infert Alexand. Alens. 3. p. quæst. 16. mem. 2. non solum potuisse Christum mereri, & meruisse, sed etiam non potuisse non mereri, quia non potuerunt virtutes eius esse otiosæ. Quæ sententia, si de potentia ordinaria intelligatur, & supposito statu & modo operandi, quem Christus habuit, verissima est: quia supponimus, Christum habuisse liberum arbitrium, quod non potuit semper esse otiosum, & libera actione priuatum, esset enim hæc magna inordinatio, præsertim cum habuerit Christum præceptum interdum liberè operandi. Rursus libera Christi operatio non potuit nō esse honesta, cum praua esse non potuerit, nec ho-

neffo sine priuata. Deinde talis operatio in Christo non potuit non esse proportionata ad merendum propter dignitatem personæ, ut magis ex sequenti sectione patebit: non ergo potuerunt opera Christi non placere Deo, & æstimari digna præmio. Ac denique cum ex lege ordinaria supponantur promissio & pactum, consequenter habuerunt necessario illa opera vim ad obtinendum præmium ex iustitia, atque ita non potuit in eis non esse completa ratio meriti. At verò si de potentia absoluta loquamur potuisset Christus ut homo priuari libertate, & consequenter potestate merendi: potuisset etiam Deus nullum præmium promittere operibus Christi etiam liberis, & consequenter ad nullum præmium illa ordinare vel acceptare, quia hoc contra nullam est virtutem, neque aliunde implicat contradictionem: & tunc, licet opera de se essent digna, & magni valoris, non tamen haberent completam rationem meriti. Sed hoc loco insinuat se quæstio alia, an potuerit Deus non acceptare Christi opera ad præmium. Hæc tamen dubitatio, & ex dictis facile expediti potest, & eam sufficienter tractavi suprè quæstio. 1. art. 2. ubi videri potest cum alijs, quæ hic possent desiderari: videlicet, an hoc Christi meritum fuerit infinitum: an ex perfecta iustitia, & an ex commutativa vel distributiva: & similia, quæ cum communia sint merito & satisfactioni, ibi prætermitti non potuerunt: cum vero eiusdem rationis sint in vtroque, hic repetenda non sunt.

## SECTIO II.

Per quos actus Christus Dominus meruerit.

**H**A Ec quæstio solum tractanda est de actibus à voluntate elicitis. Suppono enim ex 1. 2. quæst. 20. & 21. proprium & formale meritum esse in actu elicto à voluntate: actus vero externos per se non addere meritum actui voluntatis, neque esse formaliter & intrinsece meritorios, sed solum per extrinsecam denominationem ab actu meritorio voluntatis, à quo imperantur, & extrinsece seu moraliter informantur, sicut etiam ab illo denominantur liberi & studiosi. Deinde suppono, sermonem esse de voluntate humana Christi, nam voluntas diuina non est capax meriti, ut per se constat, & sæpe dictum est.

Ratio vero dubitandi in hac quæstione est, quia radix totius meriti apud Deum est charitas, & amor ipsius Dei, hic autem in Christi voluntate non potuit esse meritorius, quia non erat liber, sed necessario consequetur visionem beatam: caruit ergo voluntas illa potissimo actu meritorio, & consequenter videtur etiam caruisse merito in omnibus actibus suis, quia, destructa radice & fundamento, cætera quoque destrui necesse est. Propter hanc difficultatem Theologi varie sentiunt. Quidam enim docuerunt, Christum Dominum non meruisse amando ipsum Deum, potuisse autem mereri, amando proximum, vel alia opera virtutis exercendo. Ita tenet aperte Alexand. Alens. 3. p. q. 17. mem. 1. in solutione argumen. & Scot. in 3. dist. 18. licet hanc sententiam non omnino sequatur, non tamen eam improbat: Et ratio esse potest, quam in principio tetigimus, addendo, meritum singulorum actuum virtutum non pendere ex merito ipsius actus amoris Dei: quia singuli actus studiosi, & præsertim supernaturales, per se sunt meritorij, dummodo supponant charitatē in operante, etiam si non supponant meritum in proprio actu ipsius charitatis. Hæc sententia facile defendi potest: tamē imperfectū quendam modum meriti ponit in Christo, & facile superatur difficultate tacta. Quam si aliter expedire potuerimus, non est cur Christo negemus perfectum meritum in ipso actu amoris Dei existens, quod omnes Theologi statim citandi admittunt.

Secunda



Altiſſod.  
Gabr.  
Scot.

Capreol.

D. Tho.

Palud.  
Capreol.

Ferr.  
Soto.  
Viguer.  
Medin.  
Alenf.  
Durand.  
Ioan. 14.

Obiectio

Respons.

Secunda ergo sententia dicit, Christum meruisse per actum amoris Dei beatificum ut sic, id est, ut terminatur ad ipsum Deum. Ita tenet Altiſſodorenſ. li. 3. sum. tract. 1. cap. 7. Gabr. dist. 18. q. vnic. conclu. 2. & idem videtur sentire Scot. ibidem §. in ista quaestione, quamquam in solutione ad secundum, contrarium indicare videatur. Tenet etiam Capreol. ibi in fine quaestionis, & existimat esse sententiam D. Thomæ, ibi q. 1. art. 2. ad 2. & de verit. q. 29. art. 6. ad 6. Sed hæc sententia niti non potest, nisi alterutro ex duobus fundamentis, scilicet, vel quia ille amor est actus liber & non necessarius, vel quia ad meritum non est necessaria libertas. Vtrumque autem existimatio falsum, ut in superioribus dixi, & ideo non video quomodo possit hæc sententia satis probabiliter defendi.

Dico ergo primò, habuisse Christum actum amoris Dei liberum, supernaturalem, & elicatum à charitate, & ab amore beatifico distinctum, & illo actu perfectissimè meruisse. Ita intelligo sententiam D. Thomæ hic solutione ad primum dicentis, meruisse Christum per charitatem non in quantum erat charitas comprehensoris, sed in quantum erat viatoris: ubi de charitate loquitur, prout terminatur ad Deum. Et nō potest exponi de vno, & eodem actu charitatis Dei, ut sub vna ratione sit meritori⁹, & non sub alia: quia non potest idem actus numero, prout tendit in idem indiuisibile obiectum, atque adeo secundum eandem indiuisibilem entitatem, esse liber & necessarius, quia hæc duæ proprietates includunt contradictionem: ergo non potest idem actus indiuisibilis esse meritorius, ut est comprehensoris, & non ut est viatoris. Praefertim, quia ille actus, licet materialiter, ut ita dicam, potuerit dici viatoris, quia fuit in Christo etiam eo tempore, quo fuit viator; formaliter autem propriè nō potest dici pertinuisse ad Christum ut viatorem: intelligendus ergo est D. Thom. de charitate operante per diuersos actus, quorum alter consequitur visionem beatam, & ut sic dicitur charitas comprehensoris, alter vero versatur circa Deum, & ut cognitur per scientiam infusam, quæ ut sic dicitur charitas, ut viatoris. Et eandem sententiam indicat D. Tho. infra quæst. 34. artic. 3. ubi inquit, Christum fuisse sanctificatum secundum proprium motum liberi arbitrij in Deum, qui motus, inquit, meritorius est. Idem colligitur ex quæst. 29. de verit. art. 5. ad 6. & sequuntur Thomistæ, Palud. in 3. d. 18. quæst. 2. art. 2. & sumitur ex Capreolo in 1. dist. 1. quæst. 3. circa finem; ad argumenta contra quartam conclusionem; tenet etiam Ferr. lib. 3. contra Gent. cap. 62. ad finem, Scot. lib. 3. de Nat. & gra. cap. 7. Viguerius in Instit. Theol. cap. 20. Medina hic. Idem sentit Durand. dist. 18. quæst. 2. Et ratio, quæ ex dictis colligitur, est, quia Christus meruit amando Deum, ut videtur indicari Ioan. 14. in illis verbis: *Ut cognoscat mundus, quia diligo Patrem, & sicut mandatum dedit mihi Pater, sic facio.* Sed non meruit per amorem necessariū: ergo per amorem liberum. Et confirmatur, quia Christus potuit habere hunc actum liberum amoris Dei: sicut enim duplici scientia supernaturali illum cognoscebat, ita poterat duplici actu amoris illum amare.

Dices, non esse eandem rationem scientiæ, & amoris: quia actus scientiæ differunt specie, quia per diuersa media attingunt Deum, actus vero charitatis non videntur posse specie differre, cum sub eadem ratione summi & supernaturalis boni attingat Deum, prout in se est: si autem solo numero differunt, vel non possunt simul esse, vel saltem non est cur multiplicentur simul in eadem voluntate, alias eadem ratione possent in infinitū multiplicari. Sed hoc altero ex duobus modis probabilibus dissolui potest. Primus est, dicendo actus illos differre specie, quia actus amoris beatifici tendit in Deum pro-

pter omnem perfectionem & rationem, propter quam amabilis est: nam tota illa per visionem beatam distinctè, & clare videtur, & proponitur volutati, at vero amor, qui consequitur scientiam infusam, vel tantum fertur in Deum sub speciali aliqua ratione boni, ut iustitiæ, misericordiæ, &c. vel solum sub ratione summi boni, quasi confuse cognita, & non distinctè propolita. quatenus in se continet omnem bonitatem, & perfectionem. Quæ diuersitas satis esse videtur ad diuersitatem specificam illorum actuum. Secundus modus est, illos actus esse tantum numero diuersos, quia tendunt in idem obiectum diuersis vijs, seu diuersis modis applicatum, & modis etiam diuersis, scilicet, necessariis ac libere, idque non ex aliqua inadvertentia, seu accidentè, sed per se & ex perfecta cognitione, & duplici modo intrinseco, ac connaturali voluntatis: & quia illi modi tantum sunt duo, ideo illi actus amoris non plures multiplicantur. Quod autem duo accidentia solo numero distincta, possint saltem supernaturaliter esse in eodem subiecto, nullum est dubium: quin potius etiam naturaliter contingere potest, ut hæc accidentia, quæ respiciunt extrinsecum terminum vel obiectum, possint multiplicari numero in eodem subiecto. Quis autem horum modorum probabilior sit, in materia de charitate ex professo disputandum est, pendet enim ex illa quaestione, an actus amoris Dei in via, & in patria specie differant.

Dico secundò, meruisse Christum per actum charitatis proximorum. Est communis Theologorum, & certa, quia in illo actu concurrunt omnia necessaria ad meritum. Solum est notandum, hunc amorem proximi, duplicem intelligi posse, vnum consequentem scientiam infusam; & de hoc nulla ratio dubitandi esse potest, quin fuerit meritorius, praefertim suppositis his, quæ de amore Dei diximus. Alius vero potest intelligi amor proximi consequens visionem beatam, nam cum anima Christi in Verbo videat omnia, videt etiam proximos, & omnes rationes amandi illos: unde non est dubium, quin ex vi illius cognitionis, illos amare possit ex charitate. Dubitari ergo potest, an etiam hic actus fuerit in Christo meritorius; & ratio dubitandi sumenda est ex conditione libertatis, quia nulla alia potuit illi ad meritum deesse, ut per se manifestum est. De libertate autem merito dubitatur, quia anima Christi eodem motu charitatis, quo ferebatur in Deum clare visum, ferebatur etiam in proximum visum in Deo; ergo secundum vtramque rationem erat actus illi necessarius: ergo neutra ratione potuit esse meritorius. In hac re tres occurrunt dicendi modi. Primus est, illum amorem proximi fuisse eundem actum cum amore beatifico Dei, & nihilominus fuisse meritorium, quia est liber, ut terminatur ad proximum, licet, ut terminatur ad Deum, sit necessarius. Quæ opinio supponit quidem, eundem actum dilectionis Dei extendi ad proximos, non tamen secundum eandem indiuisibilem entitatem: quia hoc repugnat entitati creatæ & finitæ, cum obiecta sint diuersa, & inter se non necessario connexa in ordine ad actualem amorem. Intelligi ergo debet actus ille extendi ad creaturas secundum reale augmentum, seu reale extensionem eiusdem actus: & hac ratione fieri posse, ut ille actus, qui secundum se, & ut terminatur ad primum obiectum, est necessarius, habeat augmentum, seu extensionem liberam ad secundarium obiectum. Propter augmentum autē illud de immutabilitate illius actus, dicunt aliqui posse actum esse liberum, & immutabilem, sicut videre licet in voluntate Dei, quæ libere se determinat ad aliquod obiectum, & in eadem determinatione immutabilis est. Sic inquitur intelligi potest, animam Christi in primo instanti suæ creationis libere dilexisse proximos illo actu, & tamen in



men in actuali dilectione immutabilem perman-  
fisse, solum quia natura illius actus talis est, ut sit im-  
mutabilis.

Nullus a-  
bus crea-  
tus liber, qd  
immuta-  
bilis.

Sed licet hoc acutè dictum sit, non tamen conse-  
quenter dictum videtur. Primò quidem, quia vol-  
untas Christi non maiorem necessitatē habuit per-  
seuerandi semper in illa actuali dilectione proximi,  
quam habendi illam in primo instanti, quia neq; ab  
obiecto, neque à Deo ipso necessitatem patiebatur:  
referre autem hanc necessitatem in solam naturam  
illius actus, est gratis dictum, & est quædam petitio  
principij: nam, cum ille actus sit quid creatum, ex  
hac parte non est immutabilis, in quo differt mul-  
tum ab actu increato diuinæ voluntatis: & cum a-  
lias sit actus potentie liberæ, & vultu circa obie-  
ctum, quod non infert potentie necessitatem, neq;  
etiam ex sua specifica ratione immutabilis est: non  
est ergo natura sua immutabilis. Deinde, quia si  
Christus in primo instanti libere dilexit proximos  
illo actu: ergo potuit non diligere: demus ergo susti-  
nuisse pro aliquo tempore illum actum, seu exten-  
sionem eius, nonne poterat postea incipere diligere  
proximos illo actu? certè non videtur id probabili-  
ter posse negari, quia si in principio id potuit, eum nō  
postea, cum ille actus capax sit illius augmenti, &  
ipsa potentia semper retineat vim & libertatem ad  
efficiendum illum. Quod si potuit Christus post al-  
iquid tempus incipere proximos diligere per illū  
actum: ergo ille actus de se mutabilis est secundum  
illud augmentum: ergo pari ratione mutari posset  
per cessationem ab actuali proximorum dilectione.  
Denique ille actus, prout terminatur ad proximos,  
non pertinet ad essentialē beatitudinem, neq; ha-  
bet necessariam connexionem cum actuali amore  
Dei, potest enim perfectè amari Deus, quamuis pro-  
ximus non semper actu ametur, sed interdum tan-  
tum in habitu: non est ergo inconueniens (supposita  
illa sententia) admittere huiusmodi mutationem  
possibilem in illo actu. Nec sequitur necessariò idē  
dici posse de visione beata, quia per illam videntur  
creaturæ in Deo ex vi visionis ipsius Dei, vnde non  
posset fieri mutatio in ipsa visione, si terminata ad  
creaturas, quin fieret in eadē terminata ad Deū:  
actus vero amoris non extenditur ad creaturas ex  
necessaria connexionē obiectorum, sed ex libera ef-  
ficacitate voluntatis, ut dictum est.

Obisatio.

Sed adhuc obijci potest, hoc non esse satis, ut ille  
actus ut sic sit meritorius, quia non est actus viato-  
ris, ut viator est, cum fundetur in scientia beata: de  
ratione enim meriti esse videtur, ut formaliter sit  
actus viatoris ut sic. Respondetur. Hoc argumento  
probaretur, omnes actus fundatos in scientia infusa  
non esse meritorios, nec viatoris ut sic: quia ipsa  
scientia infusa aliquo modo consequitur scientiam  
beatam. Dico igitur, ut actus sit meritorius, satis es-  
se, ut sit bonus, liber, & in persona grata in via exi-  
stente: vnde supponendo, eandem personam simul  
esse comprehensorem, & viatorem, non repugnat  
merito, ut aliquo modo fundetur in ipsa visione  
comprehensoris, sed solum repugnat illi, ut forma-  
liter ac per se pertineat ad statum comprehensoris  
ut sic. Vnde sicut scientia beata existens in viatore  
potest esse ratio prophetandi: ita etiam potest esse  
principium vel fundamentum merendi. Et dici po-  
test ille actus viatoris ut sic, quia ipsa visio non po-  
test ad illum actum, ut meritorius est, deferuire, nisi  
prout est in viatore.

Responsio.

Hic modus dicendi, supposito vno principio, in  
quo fundatur, satis probabiliter procedit, satisque  
consequenter, atque ita mihi aliquando placuit. Iam  
verò existimo, principium illud esse falsum, quia in  
actibus voluntatis, vel intellectus, non est extensio  
illa ad plura obiecta materialia, per compositionem  
& vnitionem realium partium distinctarū, sed aut  
actus terminatur ad vnam tantum rem, vel, si ter-

minatur ad plures, id habet ex perfectione, & emi-  
nentia suæ indiuisibilis entitatis, quod supra quæsit.  
10. tractando de visione beata Christi Domini, à no-  
bis probatum est, & omnia ibi adducta eadem, vel  
maiori ratione locum habent in hoc actu volunta-  
tis, quia illæ duæ res, scilicet, Deus & proximus,  
minus necessariam connexionem habent in ordine  
ad amorem, quam in ordine ad visionem: vnde, si  
illa entitas amoris, quæ terminatur ad proximum,  
est in re distincta ab alia, quæ terminatur ad Deum,  
non potest intelligi, quo vniantur, aut quomodo  
ad componendum vnum actum coniungantur: nō  
ergo distinguuntur partialiter, federunt actus di-  
stincti. Hoc autem principio supposito, apertè se-  
quitur, non posse eundem actum, secundum aliquid  
sui esse necessarium in ordine ad Deum, & secun-  
dum aliquid aliud re ipsa distinctum & separabile,  
esse liberum in ordine ad proximum. Dicendum  
ergo erit, aut non amari proximum, etiam visum  
in Deo, eodem actu, quo amatur Deus, quod est pro-  
babile, ut statim dicam; aut certè, si amatur eodem  
actu, illum esse indiuisibilem, & consequenter esse  
secundum se totum necessarium, & ideo non esse  
meritorium, etiam prout ad proximum termina-  
tur. Dices, eundem actum entitatiue indiuisibilem  
posse terminari ad vnum obiectum necessarium, &  
ad aliud liberè, nihil ei addendo, ratione liberæ ter-  
minationis, ut constat in actu increato, voluntatis  
diuinæ. Respondetur, hanc eminentissimam per-  
fectionem esse propriam diuini actus increati, &  
infiniti, neque posse cum fundamento attribui a-  
ctui creato, & finito. Quod enim Deus illum eta-  
ctu, quo se necessario amat, possit libere amare, &  
non amare creaturas, nulla re illi addita, vel sub-  
tracta, est vnum ex difficilissimis mysterijs diuinæ  
infinitatis, adeo ut nonnulli Theologi, quia illud  
non intelligunt, nec reuelatum ex pre se inueniunt,  
illud non credant. Qui ergo credibile est, hanc per-  
fectionem communicari actui creato, ut idem om-  
nino manens possit terminari ad solum Deum ex  
necessitate, libere vero possit extendi, vel non ex-  
tendi ad proximos, nihil ei addendo, vel subtra-  
hendo?

Propter hæc ergo est secunda sententia, quæ ne-  
gat, Beatos amare Deum & proximum eodem actu  
numero, sed diuersis, atque ita animam Christi ex  
visu solius visionis beatæ, quæ videbat Verbum, & pro-  
ximos in Verbo, habuisse vnum actum, quo neces-  
sariò diligebat Deum, & alium, quo libere proximos  
amabat, atq; hoc modo meruisse per amorem pro-  
ximorum consequentem visionem beatam, ita sentit  
Scot. in 3. distinct. 18. quæst. vnica ad argumenta,  
& sequitur Med. hic articu. 3. dub. 2. & est probabilis  
opinio.

Tertia verò sententia est, Christi animam ex vi  
visionis Verbi & proximorum in Verbo, duplici-  
ter potuisse diligere proximos; primo, ut obiectum  
secundarium simul ac vno indiuisibili affectu cum  
Deo ipso directè ac primariò amato eodem actu: se-  
cundo, ut obiectum materiale adæquatū talis ac-  
tus. Quod enim prior modus sit possibilis, suppo-  
nitur ex prima Secundæ. q. 12. & 2. 2. q. 26. & infra q.  
25. tractando de adoratione, constabit in motu ado-  
rationis similes actus reperiri. Et declaratur breui-  
ter, quia, cum charitas inclinet ad amandum pro-  
ximum, ut rem quandam Dei, si intellectus simul  
proponat, ut obiectum summe amabile, tam in se,  
quam in proximo, seu tam amando ipsum, quam om-  
ne id, quod est aliquo modo bonū eius, nihil ve-  
tare videtur, quominus volūtas vnico impetu fera-  
tur in hoc totū obiectum per modum vnius: & hoc  
est ferri vno actu indiuisibili. Quod si hic modus ac-  
tus, & dilectionis ex se nō repugnat, exerceri poterit  
à Beato ex vi visionis beatæ, quia per illā perfectissimæ  
& vnitissimæ præstatur totum illud obiectum  
& aliud.



& aliunde voluntas perfecta habet vires ad talem actum elicendum. Rursus, quod alter actus dilectionis proximi sit possibilis, qui solum versatur circa proximum ut rem dilectam, & materiam, circa quam, licet ratio sic amandi sit Deus, nullus ferè dubitat, imò hic est frequens, & vñtatis modus diligendi proximum ex charitate, quia non est necesse, ut ratio amandi sit semper directe amata, sed solum ut terminus alicuius habitudinis, ut patet in fine, & medio, quod propter finem diligitur; & aliunde constat, proximum esse sic amabilem ex charitate propter Deum; est ergo hic actus possibilis ex se: ergo etiam in anima vidente Deum erit possibilis, non obstante priori actu, quia & distincti sunt, & vnus alteri non repugnat. Primum patet ex dictis, quia non posset hic actus circa solum proximum directe versari, nisi esset distinctus. Item, quia hic actus aliquid entitatis addit: ergo non potest in eundem actum cum priori coalescere. Itē, quia hic actus supponit alium completum & perfectum terminatum ad totum suum obiectum; cur ergo vnietur illi? Secundum vero patet, quia nulla ratio talis repugnantiae cogitari, aut fingi potest.

Hoc ergo supposito, certum est, posteriorem actum non esse necessarium sed liberum, atque ita esse meritorium; de priori autem videtur probabile, esse necessarium simpliciter quoad totam suam entitatem, quia indiuisibilis esse supponitur, & consequenter non potest secundum aliquid sui necessario elici; quin totus & secundum omnem suam habitudinem sit necessarius. Vnde, licet proximus, spectata conditione talis obiecti, non necessario diligatur, tamen ex parte talis actus necessarii diligitur, quia simul cum Deo necessario dilecto amatur. Itē per talem actum videtur Deus perfectiori modo diligi, saltem extensius seu entitatis, quia non solum quoad intrinsecam, sed etiam quoad extrinsecam bonam eius, & quoad omne id, quod ad ipsum pertinet, amatur; & ideo ratione perfectioris amoris Dei, poterit talis actus esse necessarius, quia, cum charitas Beati naturaliter operetur circa Deum, agit quantum potest, & ideo perfectissimum actum elicit, tam intensius, quam entitatis. Atque ita sit, ut talis actus, etiam ut terminatur ad proximum, meritorium non sit.

Dices. In quo ergo distinguitur prior amor proximi, ab illo, quem exercere potest anima Christi ratione seipsum infusa, amando proximum propter Deum, prout per scientiam, vel prudēciam infusam amandum esse iudicat? Responderi potest dupliciter. Primum, negando, hos actus esse distinctos, per se loquendo, si eodem tempore, & circa idem omnino obiectum, seu circa eundem proximum exerceantur: quia nulla est ratio distinguendi illos, nam sola distinctio cognitionum, per quas idem obiectum applicatur, non videtur sufficere, quando alias in obiectis, & in modo tendendi, est omnimoda similitudo, seu conuenientia. Vnde consequenter sit, non alia ratione dici posse, meruisse Christum per actum dilectionis proximi consequentem scientiam beatam, nisi quia ad illum actum sufficere poterat scientia beata, quamuis etiam infusa satis esse possit, & fortasse Scotus nō aliud sensit. In hoc autē sensu etiam est probabile, amorem Dei meritorium, qui consequatur scientiam infusam, potuisse exerceri ex vi solius scientiae beatae, simul cum amore necessario, sub ratione tamen aliqua, aut modo minus perfecto. Secundo responderi potest, illos actus amoris proximi esse numero diuersos, quia per illos tendit voluntas in obiectum diuersis modis applicatum, sed quia hoc difficile creditur est, prior responsio verisimilior videtur.

Dico tertio, meruisse Christum per actus omnes virtutum infusarum, quos liberè exercuit. Est certissima, sic enim meruit per actum obedientiae, ut

testatur Paul ad Philip. 2. & per actum religionis, ut orationis, &c. & ad eundem modum meruit per passionem suam, quatenus illa erat actus charitatis Dei & proximi, & religionis (erat enim sacrificium quoddam) & misericordiae, iustitiae, obedientiae, ac ferè virtutum omnium. Et ad eundem modum philosophandum est de omnibus actibus Christi.

Dico denique quarto, meruisse Christum per omnes actus liberos suae voluntatis, etiam si illi fuerint ordinis naturalis, ut sunt amor naturalis Dei, & actus aliarum virtutum moralium acquiritarum. Probatur, quia omnes illi actus erant honesti, & Christo referebantur in supernaturalem finem, & quamuis non referrentur, sola dignitas suppositi deificantis illos, satis esset, ut haberet omnem proportionem, & valorem ad meritum. Sicut enim Christi humanitas per ipsam vnionem ita deificatur, & sanctificatur, ut ratione illius debeantur illi alia dona (etiam ipsa gloria) tanquam conaturalis proprietates: ita omnis actus bonus humanitatis vnitate, etiam si secundum se esset ordinis naturalis, tamen ratione vnionis erat Deo gratissimus, & dignus quocunque premio supernaturali: quia dignitas illius personae magis ad hanc dignitatem confert, quam quāuis alia conditio actus, & quā relectio operantis ad extrinsecum finem, quae simpliciter necessaria non est ad talis actus valorem, & dignitatem.

Sed obijciunt quidam, nam praeium est in sua substantia naturale: ergo actus naturalis non potest esse condignum meritum eius. Respondetur, negando consequentiam, quia in nobis bona opera moralia, licet naturalia sint, sunt merita de condigno supernaturalis gloriae, non quidem ex se, sed quia per gratiam eleuantur & dignificantur, vel immediate, ut quidam volunt, vel saltem media aliqua relatione supernaturali charitatis. In Christo vero, licet haec relatio de facto non defuerit, sola dignitas personae, & gratia vnionis, ob excellentiam eius ad hoc sufficeret. Et ratio est in superioribus tacta, quia dignitas meriti nō fundatur in physica dignitate, sed in valore morali, quem participare potest actus a gratia vel forma supernaturali, etiam si ipse naturalis sit.

Atque hinc colligitur (quod supra haec remissimus) licet in Christo nullum esset donum gratiae creatae, nec supernaturalis cognitio, sed sola vnio, potuisse in illo esse condignum meritum cuiusvis supernaturalis praemij, intercedente sufficiente ordinatione diuina, seu promissione sub conditione talis operis. Quia in illo opere reuera esset sufficiens valor & dignitas. Nec oportet, quod ipse operans semper cognoscat praemium, quod suo actu meretur, nec quod speciali ac propria relatione suum actum referat in tale praemium. Nam, licet fortasse in humana iustitia id necessarium sit, nō tamen apud Deum, quia eius ordinatio, & promissio sufficit propter efficaciam & supremum dominium voluntatis eius, quae, ut obligationem inducat, vel ius conferat, non indiget alterius acceptatione, vel consensu, sed solum ut conditio operis habentis sufficientem valorem impleatur. Atque in nostris meritis apud Deum saepe contingit, neque enim necesse est, ut opus nostrum in praemium referamus.

### SECTIO III.

#### Quo tempore Christus meruerit.

Tria in hoc dubio desiderari possunt. Primum, quando Christus mereri incepit. Secundum, quo tempore durauit in actuali merito. Tertium, quando posuit finem, & terminum merito suo.

Circa primum, fere omnes Theologi cōueniunt, Christum incepisse mereri a primo instanti suae incarnationis. Quamquam enim Durandus in 3. dist. dicitur 18. q. 2.



Palud.

Alen.

Marfil.

18. q. 2. & ex parte Palud. ibid. q. 2. art. 2. in dubium hoc reuocent, simpliciter tamen negare non audent. Et ratio, quia eos ad dubitandum mouit, difficultas non est, ut statim ostendam. In explicando autem modo huius inceptions, nonnulla est diuersitas: nam Alexan. Alen. 3. p. q. 16. memb. 2. artic. 1. dicit, meritum Christi inceptum in illo instanti, tantum extrinsece: quia in illo instanti Christus non meruit, & immediate post illud meruit. Quam sententiam non solum falsam, sed etiam impossibilem existimant Marfil. & alij. Sed an possibile sit, actum immanentem seu meritorium illo modo incipere, philosophica potius quam Theologica controuersia est, & ideo illam prætermitto: quanquam iudico minime repugnare. Quidquid tamen de possibilitate sit, sine vltimo fundamento, vel probabilitate tribuitur talis modus inceptions merito Christi: quia cum actus meritorius in instanti perfici possit, si potuit Christus inchoare suum meritum statim post conceptionem suam, potuit etiam in ipso instanti conceptionis, non extrinsece tantum, sed intrinsece, efficiendo actum in illo instanti: quia quando operatio est momentanea non oportet, ut sit tempore seu duratione posterior, quam sua causa.

Quocirca dicendum est primo, Christum Dominum intrinsece incepisse mereri à primo instanti Incarnationis suæ, ita ut in illo instanti habuerit perfectum meritum. Ita D. Thom. infra q. 34. art. 3. & in 3. dist. 8. q. vnica, art. 3. vbi Magister idem docet, & communiter Theologi. Bonauent. art. 1. q. 1. Ricard. art. 1. q. 2. Scot. Gabr. & alij. Marfil. q. 2. art. 1. concl. 4. Et colligi potest ex ad Heb. 10. vbi citantur, & de Christo exponuntur verba Psal. 39. *Hosiam & oblationem nolui, corpus autem adaptasti mihi, usque ad illud. In capite libri scriptum est de me, ut faciam (Deus) voluntatem tuam: quæ verba inquit Paul. dixisse Christum ingredientem mundum. Et concludit, in ea voluntate nos esse sanctificatos: ingressus autem Christi in mundum esse intelligitur in ipsa carnis assumptione, ut recte Anselm. & D. Thom. expofuerunt, iuxta illud Ioan. 16. *Exiui à Patre, & ueni in mundum, utique per Incarnationem, per quam dicitur primogenitus introduci in orbem terrarum, ad Heb. 1. Igitur in ipso ingressu, atque adeo in ipso puncto Incarnationis, habuit Christus voluntatis actum ad nostram sanctificationem sufficientem, atque adeo meritorium. Ratione etiam conuincit potest, quia in primo instanti, sicut habuit actum visionis beatæ, ita potuit habere actum scientiæ infusæ (de quo sine causa dubitat Durand. quia in usu illius scientiæ neq. pendebat à corpore, neque à phantasmatis, neque à discursu aliquo, neque successione temporis, ut supra q. 11. latè ostensum est: ergo potuit in eodem instanti liberum actum voluntatis elicere circa obiecta per illam scientiam representata. Itaque, si actum considerauit DEI bonitatem, & beneficia suæ humanitati collata, potuit illum ex charitate libere diligere, eique gratias agere, & similiter cognoscendo voluntatem Patris esse, ut se in morte pro redemptione hominū offerret, potuit statim obedire, acceptando mortem, ac voluntarie se pro hominibus offerendo. Posita enim in intellectu sufficienti scientia & iudicio, voluntas non indiget successione temporis ad libere amandum, vel eligendum, potuit ergo Christus mereri in primo instanti: ergo meruit. Probatur hæc vltima consequentia: tum quia quod perfectius est, Christo est tribuendum, perfectius autem est semper esse in actu secundo, quam in solo actu primo, ut per se constat: tum etiam, quia habebat summam gratiam impellentem voluntatem eius ad huiusmodi meritum, & nihil erat, quod eam retardaret: tum denique quia Angeli hac ratione sese statim in primo instanti creationis suæ conuerterunt in Deum, & per eam conuersionem gloriam meruerunt, ut frequenter Theologi sentiunt. Et de hominibus docet D. Fr. Suarez, Tom. 1.**

Tho. debere se conuertere in Deum, se & omnia sua in eum referendo, statim ac ratione & libertate uti possunt: quod siue in præceptum cadat, siue non, tamen non est dubium, quin sit melius & perfectius: ergo Christus, qui bene omnia fecit, quam primum potuit libere se conuertere in Deum per amorem & obedientiam, statim sine mora perfecit, nescit enim tarda molimina Spiritus sancti gratia. Denique quia Christus nunquā profecit in statu virtutis, aut meriti, ut supra quæst. 7. latè ex Patribus ostendimus, multum autem profecisset, si prius nullum habuisset meritum, & postea illud habere inciperet.

Circa secundum dicendum est, Christum Dominum continue, & sine intermissione vlla meruisse à primo instanti conceptionis suæ, usque ad instantem mortis. Hanc conclusionem indicant Theologi cum Magistro in 3. dist. 18. & Alen. supra, Bonauent. in Breuiloqui. p. 4. c. 7. Caiet. infra q. 34. art. 2. qui bene explicat, ad perfectionem Christi pertinuisse, ut virtutes eius nunquam fuerint otiosæ, neq. in actu primo tantum: quanquam enim non semper in eodem numero actu libero perseuerauerit (id enim dicere non est necesse, nec verisimile) semper tamen transibat ab vno actu ad alium, & nunquam ab actu ad non actum: ad hunc enim modum operantur Angeli, quibus ipse similis fuit in operando per scientiam infusam. Vnde etiam supra ostendimus in q. 11. semper fuisse in actu ali consideratione huius scientiæ, est autem eadem vel maior ratio de actibus voluntatis, qui magis ad virtutis perfectionem pertinent. Cum igitur hoc sit magis consentaneum perfectioni Christi, & nulla sit repugnancia, vel difficultas, ita de illo sentiendum est. Vnde nullum inuenio Theologum, qui contrarium docuerit. Occurrebat vero statim quæstio, quia videretur sequi, merita Christi aucta fuisse per huiusmodi continuationem, seu multiplicationem actuum. Sed hæc quæstio satis tractata est, & expedita supra q. 1. art. 2. vbi videri potest, ne earundem rerum proluxa repetitione tædio lectorem afficiamus.

Dico tertio circa tertium punctum, Christum Dominum ab instanti mortis suæ, nihil amplius vltra meruisse. Hæc conclusio est communis Theologorum, & ita certe ut sine temeritate in dubium reuocari non possit: eam docet expresse D. Thom. hic ad 1. vbi inquit, Christum hunc non esse in statu merendi, quia non est viator: idem docet infra q. 50. art. 6. ad 2. § 6. art. 1. ad 3. § 7. art. 9. ad 1. & in 3. d. 18. artic. 2. ad 2. & 3. & in 4. d. 15. q. 4. art. 6. q. 2. ad 3. Gabr. in 3. d. 18. q. vnica ad finem. Scot. Durand. Bonauent. Ricard. Maior, & Marfil. locis supra citatis, qui inter conditiones necessarias ad Christi meritum ponunt statum viatoris. Idem docet Sorus in 4. d. 1. q. 3. articulo. 5. vbi in particulari dicit non solum post resurrectionem, sed etiam animam separatam Christi in triduo non meruisse. Ratio autem prima & præcipua huius conclusionis sumenda est ex generali lege à Deo statuta, ut homines quamdiu in hac vita viuunt, mereri possint, tempus autem merendi cum ipsa vita finiatur. Est enim tempus huius vitæ hominibus concessum, ut in eo lucrari possint, & quasi in stadio currere, seu in agone contendere, ut postea possint comprehendere, & incorruptam coronam accipere, ut dicitur 1. ad Corinth. 9. & ideo Eccles. 9. monet Sapiens. *Quodcumque potest agere manus tua, instanter operare: quia nec opus, nec ratio, nec sapientia, nec scientia est apud inferos, quo tu properas: quod ut Hierony. exponit, intelligendum est de opere meritorio, & de scientia, & sapientia, prout illi deferuiunt. Cum enim loquatur Sapiens (ut idem Hierony. notat) generatim de inferno, qui animas purgatorij, & eo tempore animas sanctorum Patrum continebat, negare non potuit, simpliciter esse in inferno charitatem, & bona opera: necesse est ergo, ut de opere meritorio loquatur. Et ideo ibidem*

Christum  
toto vita  
mortalis  
tempore, abf-  
que vlla in-  
termissione  
meruisse.  
Magist.  
Alen.  
Bonauent.  
Caiet.

D. Thom.

Gabr.  
Scot.  
Durand.  
Bonauent.  
Ricard.  
Maior.  
Marfil.  
Sorus.

Tempus me-  
rendi, cum vi-  
ta finitur.

1. Cor. 9.

Eccles. 9.

Hierony.

Ggg

ait



Gregor.

Eccles. 14.  
18.

Concil. Trid.

Matth. 25.

Luc. 16.

Theophyl.

Euthym.

2. Cor. 5.

August.

Galat. 6.

Hieronym.

1. Corin. 6.

Hieron.

Obiectio.

Responsio.

Iohann. 9.

Chrysost.

Augustin.

Hieronym.

Gregor.

Obiectio 2.

Origen.

Respon.

D. Thom.

ait mortuos non habere ultra mercedem: & ita ex-  
posuit hunc locum etiam Gregor. lib. 4. Dialog. c.  
39. Et ideo in Scriptura semper retributio operum  
dicitur esse in ordine ad opera huius vite, ut Eccles.  
14. 18. Facile est coram Deo in die obitus retribuere unicuique, se-  
cundum vias suas: & c. 14. Ante obitum operare iustitiam:  
& c. 18. Ante iudicium, quod, scilicet, in morte fit, para  
iustitiam tibi: & ita inferius subdit. Ne verearis usque  
ad mortem iustificari, id est, in iustitia crescere, ut ex-  
posuit Concil. Trident. sess. 6. cap. 10. nec sine causa  
additum est: Usque ad mortem, sed ut denotetur il-  
lum esse merendi terminum. Et ideo Matth. 25. in  
parabola de quinque talentis, unusquisque recipit  
prout lucratus fuerat, ante rationem à Domino po-  
stulatam, postulat autem in morte. Et simile vi-  
dere est in parabola de villico iniquitatis, Luc. 16. ut  
ibi Theophyl. & Euthym. suo capite 58. indicant:  
hinc etiam Paul. 2. ad Corinth. 5. unumquemque ait  
esse iudicandum, prout gessit in corpore: ut August. no-  
tauit lib. de Prædestin. Sanct. cap. 12. & ideo monet  
ad Galat. 6. ut, dum tempus habemus, operemur bonum,  
quia, ut ibi prædixerat, Quæ seminaueris homo, hæc &  
meret, ut recte Hieronym. aduertit: & propter hæc  
fortasse causam vocavit Paul. 1. ad Corinth. 6. tem-  
pus hoc, tempus acceptabile, & diem salutis, quia ut  
Hieronym. inquit, tempus sementis est præsens vite,  
quam currimus: cum ista vita transierit, operandi, id  
est, merendi, tempus aufertur. Est ergo sine dubio  
hæc generalis lex à Deo statuta, ut homines possint  
in hac vita mereri, & non amplius, ut ex omnibus  
citatis Scripturæ locis Patres illam exponentes do-  
cuerunt.

Dicit vero fortasse aliquis, hanc regulam & legem  
positam esse pro puris hominibus, non tamen com-  
prehendisse Christum, qui propter excellentiam  
personæ suæ videtur in omni statu posse mereri. Sed  
hec exceptio plus videtur esse quam temeraria, quia  
est contra torrentem Theologorum omnium, &  
contra generalem canonem Scripturæ, sine illa Ec-  
clesiæ, vel Patrum autoritate. Quin potius nonnul-  
li Patres exponentes ad hoc propositum verba illa  
Christi Iohann. 9. Me oportet operari: opera eius, qui misit  
me donec dies est: venit mox, quando nemo potest opera-  
ri: per noctem mortem interpretantur, postquam  
nemo meritorie operari potest: & cum Christus lo-  
queretur de seipso, seipsum sub negatione vniuer-  
sali comprehendit. Quæ expositio colligitur ex  
Chrysost. homil. 55. in Iohann. Aug. tracta. 44. in Iohann.  
Hieronym. sup. Eccles. 9. & ad Galat. 6. Greg. lib. 4.  
Dialog. c. 39. Orig. homil. 3. in Psal. 36. ubi ad hoc va-  
ria Scripturæ testimonia in sensu mystico accom-  
modat. Aliter dici potest, hanc legem, quod status  
merendi solum daret pro tempore huius vite, intel-  
ligendam esse, ut quis possit sibi mereri, non vero  
ut possit mereri aliis: cuius ratio reddi potest, quia  
post hanc vitam homo recipit præmium sibi debi-  
tum, & ideo non potest ultra sibi mereri, cum sit  
constitutus in termino. Hoc autem non obstat, quin  
possit mereri aliis, quinondum in termino consti-  
tuti sunt: poterit ergo Christus etiam nunc mereri  
saltem aliis: nam & nonnulli Theologi docuerunt  
posse beatos mereri saltem de congruo, quo modo  
interdum locutus est D. Thom. in 4. distinct. 21. q. 1.  
art. 3. ad 4. ubi de animabus purgatorii loquitur. Si  
ergo alij Beati possunt de congruo mereri, poterit  
Christus de condigno. Sed hæc eualio non est ma-  
gis probabilis, quam præcedens, quia Scriptura abso-  
lute & sine distinctione loquitur de merito, & San-  
cti ac Theologi ita illam interpretantur, præsertim,  
agentes de proprio merito de condigno & de iusti-  
tia. Si autem distinctio data admitenda esset, non  
solum de Christo, sed etiam de cæteris beatis con-  
cedendū esset, esse nunc in statu, in quo possunt me-  
reri aliis, eo modo, quo in via poterant: ergo pari ra-  
tione possent sibi mereri de condigno quicquid il-

lis deesset: nam status beatitudinis & termini solum  
posset impedire meritum quoad ipsum terminum  
seu quoad beatitudinem essentialē, non vero quoad  
accidentale complementum nodum comparatum.  
Sequeretur ergo primo, adhuc posse Christum sibi  
mereri exaltationem & manifestationem sui nomi-  
nis, quam nondum est plene affectus. Sequeretur  
secundo, posse animas beatas mereri de condigno  
gloriam accidentalem, & resurrectionem, & gloriā  
suorum corporum, his enim bonis adhuc carent, &  
ea petunt ac desiderant. Sequeretur tertio, animas  
existentes in Purgatorio posse per modum meriti  
consequi remissionē pœnarum: quæ omnia falsa sunt,  
& contra omnes Theologos. Illa autem locutio de  
merito, de congruo, impropria est: interdum enim om-  
nis imperatio, meritū de congruo appellatur, pro-  
prietatem meritum non est. Et ita D. Thom. 1. 2. q. 61. ar. 2. Thom.  
9 ad 3. simpliciter negat omne meritum in beatis, &  
eodē modo loquitur de animabus in Purgatorio, q. 7. de  
malo, artic. 11. Bonavent. Scot. & alij Theologi. 4. Bonavent.  
dist. 21.

Secundo potest hæc ratio amplius in Christo ex-  
plicari, quia ut supra dicebamus q. 1. artic. 2. cum D. Thom.  
Thom. quodlib. 2. artic. 2. licet quodlibet Christo-  
pus per se sufficiens esset ad omne præmium obtine-  
dum: tamen ex diuino pacto & ordinatione factum  
est, ut tota Christi vita ordinaretur ad integrum  
obtinendum, quasi per modum vnus meriti in mor-  
te Christi consummandi. Vnde fit in ipsa morte ob-  
tinuisse plenum ius & perfectum ad omnia præmia,  
quæ secundum legem ordinariam mereri poterat,  
& ideo non oportuit, ut postea mereretur: nam post-  
quam quis acquisiuit perfectum & absolutum ius  
ad præmium, non est, quod amplius mereatur. Et  
hæc est ratio, ob quam animæ iustorum non meren-  
tur vnionem ad corpus gloriosum, quamuis illa ca-  
reant, quia, scilicet, ex vi meritorum huius vite ha-  
bent plenum & consummatum ius, propter quod  
illis ex iustitia debetur. Sicut etiam inter homines  
mercenariis, qui operatus est, quidquid ex pacto te-  
nebatur, ut sibi ex iustitia merces deberetur, non est,  
quod illam vltius mereatur. Quod autem in mor-  
te Christi ita fuerit meritum eius consummatum,  
ut plenum ius ad omne præmium acquisiuerit, con-  
stat ex modo loquendi Scripturæ, quæ meritum tri-  
buit omnibus Christi actionibus & passionibus hui-  
us vite: consummationem vero ponit in morte Iu-  
xta illud ad Philip. 2. Factus obediens usque ad mortem,  
mortem autem crucis, propter quod & Deus exaltauit illum.  
Cui concinunt verba eiusdem Christi, Luc. 24. Non-  
ne oportuit pati Christum, & ita intrare in gloriam suam?  
Vbi Patres notant, prius tempus fuisse meriti, post-  
erius præmij. Vnde Cyprian. serm. de Ascensione, Hieron.  
inquit, est merces obediensio Christi, hæc mortis & crucis  
stipendia & infra, Solum ad hæc, quæ dicta sunt, restat iu-  
dicium: de iudicio & angustia sublatus est Christus, super-  
est, ut post mortis & crucis iustitia sequatur iudicium.  
Sic etiam exponitur illud Psalmi 2. Postula à me, & dabo  
tibi gentes hereditatem tuam, ab August. qui notat, Aug.  
illud, Postula à me, ad totam dispensationem tempo-  
ralem, quæ pro humano genere sumpta est, referri.  
Et ibidem Hilarius: Resurgens, inquit, in celo & inter-  
ra ius omne sortitus est, vnde & ipse ait, Data est mihi om-  
nis potestas in celo & in terra, in eo autem quod data est po-  
tessit, se id, quod accepit, ostendit: poposcit autem cum di-  
xit: Clarifica me Pater claritate, quam habui prius quam  
mundus fieret apud te: & cum dixit: Non pro eis tantum,  
sed pro iis, qui credituri sunt per verbum eorum in me. Et Si  
Vigilius lib. 5. contra Eutychem, multa in hanc sen-  
tentiam edisserens, inter alia attingens hunc locum  
inquit, Christus post Resurrectionem suam dicit: Data est  
mihi omni potestas in celo & in terra: quam potestatem olim  
Pater promiserat, dicens: Postula à me, & dabo tibi gentes  
hereditatem tuam: quam petitionem & largitionem Patri  
tempore passionis fuisse expletā testatur Isa. dicens: In tem-  
pore



pore placito exaudiui te, &c. cap. 49. & apud eundem  
 Isaiam c. 53. ut supra dicebam, est pactum expressum.  
 Si posuerit pro peccato animam suam, videbis semen lon-  
 guum, & ideo Paul. ad Hebr. 10. sic de Christo lo-  
 quitur. Vnam pro peccatis offerens hostiam, in semper-  
 num sedet in dextera Dei, de cetero expectans, donec ponan-  
 tur inimici sub pedibus eius. Satis aperte docens, Chri-  
 stum illa oblatione totum negotium suum & meri-  
 tum consummasse: iam vero solum expectare velu-  
 ti possessionem, & executionem, ut cap. etiā 9. prius  
 indicauerat. Quem locum tractans Cyril. in Exegeti-  
 ca ad Valerian. quæ habetur in Concil. Ephes. tom. 6. c.  
 17. circa medium inquit: Cum Christus incarnationis  
 economiam consummasset, celos ascendit, &c.

Hebr. 9.  
 Cyril.  
 Conc. Ephes.

Et tandem confirmatur & explicatur, quia Chri-  
 stus vsq; ad mortem, & per mortem suam nos rede-  
 mit, iam vero nos non redimit, sed applicat nobis  
 redemptionem suam: & ideo Scriptura sacra sem-  
 per loquitur de preterito, saluauit nos, redemit nos,  
 quia iam redemptio est consummata: ergo & meri-  
 tum consummatum est, neque iam amplius Chri-  
 stus meretur: nam si adhuc mereri posset, etiam  
 posset satisfacere, quia sicut oratio meritoria est, ita  
 & satisfactoria, neque passio aut poena simpliciter  
 necessaria est ad satisfaciendum, præsertim pro cul-  
 pa. Si autem adhuc mereretur, & satisfaceret pro  
 nobis, adhuc nos redimeret, quia non aliter nos  
 redimit, quam merendo & satisfaciendo pro nobis.  
 Si autem adhuc nos redimit, nondum plane nos rede-  
 mit, neque emit pretio magno sanguinis sui, neque  
 consummauit meritum suum per mortem: nam sicut  
 ante mortem fecit opera per se condigna & sufficien-  
 tia ad nostram redemptionem, & tamen illis con-  
 tentus non est, sed multa alia addidit vsq; ad mor-  
 tem: ita & his non fuit contentus, sed multa etiam  
 addidit post mortem, scilicet, descensum ad infe-  
 ros, reditum ad corpus, & post resurrectionem A-  
 postolos reuocauit & confirmauit in fide, & adhuc  
 interpellat pro nobis: si ergo de toto hoc tempore,  
 & omnibus his operibus idem est iudicium quoad  
 meritum & satisfactionem, non magis consumma-  
 ta est redemptio per mortem Christi, quam per o-  
 pera subsequencia: quod non solum falsum, sed et-  
 iam hæreticum mihi esse videtur.

Obiectio 1.

Respons.

Sed contra primo, quia Christus nunc orat pro  
 nobis, & eius oratio est dignissima, & ex lege Dei non  
 potest non exaudiri: ergo per illam meretur. Re-  
 spondetur, an & quomodo Christus oret in celo,  
 infra q. 21. explicandum est: dato vero antecedenti,  
 negatur consequentia, quæ eiusdem formæ fieri po-  
 test de orationibus aliorum beatorum, maxime,  
 quando sibi aliquid postulant, ut, verbi gratia, re-  
 surrectionem suorum corporum. Ratio vero est,  
 quia Christus non orat nunc, ut per ipsam oratio-  
 nem faciat sibi debet rem, quam postulat: sed po-  
 tius tanquam exigens, quod alias titulo iustitiæ sibi  
 iam est debitum: itaque illa oratio nititur præce-  
 dentibus meritis, non denuo meretur: sicut inter  
 homines quando mercenarius petit mercedem suam,  
 quam promeruit, non ideo petit ut illam mereatur,  
 sed ut illam exeat. Quocirca illa lex, in qua funda-  
 tur certa & infallibilis impetratio talis orationis, est  
 ipsa promissio, ex qua debetur retributio prioribus  
 meritis, non specialis aliqua lex vel promissio, pro-  
 pter quam illi orationi retributio aliqua debeatur.  
 Hæc est doctrina D. Thom. 2. 2. quæst. 83. artic. 11.  
 ad primum, quam indicasse videtur Rupert. Abb.  
 lib. 9. de Diu. offic. c. 3. sic inquit: Illa interpel-  
 latio, Doctorum omnium vera assertione, non submissa est  
 postulatio, sed passionis eius, quæ semel pro nobis in sacrifici-  
 um oblata est, æterna commemoratio. Dices. Ergo, cum  
 Christus orabat in terra, Clarifica me Pater &c. non  
 merebatur per illam orationem, sed exigebat rem  
 sibi debitam ratione vnionis. Respondetur negan-  
 do consequentiam, quia per illam orationem simul  
 Fr. Suarez. Tom. 1.

D. Thom.  
 Rupertus.  
 Abbas.

cum aliis operibus, & passionem suam, acquisiuit  
 iustitiæ, quod est proprie mereri: quo modo  
 non debebatur illi claritas, seu gloria ratione vnio-  
 nis, sed solum iure quodam filiationis, seu propor-  
 tionis cuiusdam, at vero per orationem, quam ha-  
 bet in celo, nullum nouum ius acquirit, ut dictum  
 est.

Contra secundo, quia vulnus lanceæ inflic-  
 tum est Christi corpori post mortem eius, & tamen per  
 illud maxime promeruit, sacramenta enim in Chri-  
 sti meritis fundantur, & tamen virtus eorum fluxisse  
 dicitur à latere Christi pendente in cruce, ut loquitur  
 Leo Papa epist. 4. cap. 6. dicens: Tunc regenera-  
 tionis potentiam sanxit, quando de latere eius proflexerunt  
 sanguis redemptionis, & aqua baptismi. Et August.  
 tract. 15. & 120. in Ioann. inquit: O mors vnde mortui  
 renouiscunt: quid sanguine isto mundus? quid vulnere isto  
 salubris? Similia habet lib. 2. de Symbolo ad cate-  
 chumenos cap. 6. lib. 15. de Ciuit. cap. 26. lib. 18. con-  
 tra Faust. cap. 20. Chrysost. homil. 84. in Ioan. Cyril.  
 lib. 12. cap. 39. ac denique lib. 10. in Luc. cap. de com-  
 mendatione Mariæ. Ex illo, inquit, in corrupto corpo-  
 re, sed defunctio, omnium vita manabat: aqua enim & san-  
 guis exiuit, illa, quæ diluat, iste, qui redimat. Quidam hæ-  
 retici dixerunt, vulnus illud inflic-  
 tum esse Christo  
 adhuc viuenti. Sed est hæresis contra expressum  
 testimonium Ioan. cap. 19. damnata in Conci. Vien-  
 nensi, Clementina vnica de Summa Trinitate. Re-  
 spondetur ergo, in illius vulneris susceptione, cum  
 ipsum factum est, nullum fuisse nouum meritum,  
 quia neque ipsum corpus exanime iam erat capax  
 meriti, neque anima separata, quamuis intelligatur  
 voluntarie acceptasse iniuriam illam sibi factam in  
 suo corpore, erat iam in statu merendi: intelligi  
 tamen potest Christum ipsum dum viueret præui-  
 disse, & libere acceptasse, & obtulisse pro nobis vul-  
 nus illud, & dedisse etiam in pretium redemptionis  
 nostræ sanguinem, qui de illo exiuit. Et hac ratio-  
 ne posset virtus sacramentorum in hoc merito fun-  
 dari, quanquam citati Patres, non tam de merito,  
 quam de significatione loquantur, dicentes, aquam  
 & sanguinem significasse sacramenta Ecclesiæ, qui-  
 bus iustificamur: præsertim Baptismum & Eu-  
 charistiam, ad quæ tanquam ad ianuam & consum-  
 mationem omnium sacramentorum cætera reuo-  
 cantur: dicunt etiam significatum esse, virtutem sa-  
 cramentorum à Christi morte manasse, ipsumque  
 Christum fuisse veluti fontem, ex quo sacramenta  
 proflexerunt.

Obiectio 2.  
 An per vul-  
 nus lanceæ  
 Christus  
 meruit.  
 Leo Pap.

August.

Chrysost.  
 Cyril.  
 Ambro.

Ioan. 19.  
 Conci. Vien.  
 Respons.

Tertio obicitur, nā Christus Dominus per mor-  
 tem suam nos redemit, ergo meruit in eo instanti,  
 in quo consummata est mors: sed in illo iam anima  
 non erat in corpore, quia homo moritur per pri-  
 mum sui non esse, ergo. Qui dicunt hominem mo-  
 ri per vltimum sui esse, facile se expediunt ab hac  
 difficultate, & ab aliis similibus, quæ de martyribus  
 tractari solent. Supponendo tamen communio-  
 nem philosophorum sententiam, Caietanus 1. p. qu.  
 63. artic. 6. dicit in instanti mortis hominis esse  
 meritum, non tanquam in pura via, sed tanquam  
 in termino viæ, vnde pro illo termino concedit me-  
 ritum in anima separata: & in speciali loquens de  
 Christi anima infra quæst. 50. artic. 6. similiter senti-  
 re videtur, quamuis obscurissime loquatur. Sed hæc  
 sententia mihi semper displicuit, quia illud instans  
 mortis, est terminus extrinsecus viæ, vnde sicut in  
 illo iam non est via, ita nec meritum. Eodem ergo  
 modo dicendum est de Christi Domini morte, &  
 merito: & hoc sentit D. Thom. in illa q. 50. artic. 6.  
 ad 1. cum dicit, redemisse nos Christum per mortem,  
 ut est in fieri, non ut est in facto esse, hoc enim est di-  
 cere Christum meruisse toto tempore, quo passus  
 est pro nostra redemptione, in instanti autem mor-  
 tis, cum vita terminatum esse meritum eodem mo-  
 do, quo ipsam vitam.

Obiectio 3.

Responsio.

Caieta.

Instans mor-  
 tis, sicut vi-  
 ta, & via,  
 ita & meri-  
 to extrinse-  
 cum est.  
 Responsio.  
 D. Thom.

Ggg 2

DISPV.



## DISPUTATIO XL.

## In tres sectiones distributa.

Deus, quæ ibi Christus Dominus meruit.

Calvinus.

**E**Xplicato merito Christi Domini secundum se, sequitur, explicemus, quid & quibus meruerit, & ratio doctrinæ postulat, ut prius de ipso dicamus; deinde de alijs. Supponim⁹ autem Christum libi, aliquid meruisse, quamquam Calvinus hæreticus id negare ausus est: quem confutabimus rōmodis sectione 2. ne eadē sacre Scripturæ testimonio reperere necessarium sit. Videamus ergo, quid sibi meruerit: ubi statim occurrit quæstio, an incarnationem suam sibi Christus meruerit. Sed quoniam niam ordo ac methodus D. Tho. id postulat, eam disputatam reliquimus q. 2. artic. 11. Superest ergo; ut de alijs donis, quæ præter incarnationem Christo collata sunt; b. e. inter differamus.

## SECTIO I.

Vtrum Christus mereri potuerit gloriam animæ suæ, &amp; alia dona gratiæ, &amp; scientiæ.

Scot.

Gab.

Medina.

**Q**uestionem hanc intelligo de potentia absoluta, nam de potentia ordinaria dicemus sectione sequenti, explicando, an de facto habuerit tale meritum. Procedit autem quæstio, supponendo Christum habuisse gratiam, gloriam, & alia similia dona à primo instanti creationis animæ suæ, non enim existimo posse in dubium verti, quin de potentia absoluta potuerit illa anima, etiam unita Verbo, carere gloria animæ aliquo tempore, & ita illam de condigno mereri: illud enim prius ostensum est supra q. 7. & 9. & ex illo euidenter aliud sequitur, ut per se notum est, & ex dicendis constabit, quamquam contrarium videatur posse colligi ex Scoto dist. 18. q. v. nica §. Hoc viso ad primum: ubi dicit, tantum fuisse gloriam animæ Christi, ut propter excellentiam suam non potuerit cadere sub meritum, etiam ipsi⁹ Christi, quem sequitur Gab. ibi artic. 3. dub. 2. Ratio enim illa, si vera est, procedit, etiam si supponatur Christum aliquando caruisse illa gloria. Sed si intelligant hi autores illam gloriam non potuisse cadere sub meritum Christi ratione suæ excellentiæ, & perfectionis intensiue: est ratio omnino falsa, & indigna, quia Christi meritum de se non solum ad illam gloriam promerendam, sed etiam ad quamcunque aliam perfectionem, etiam si in infinitum procedatur, sufficiens fuit, cum fuerit infinitum. Si autem sub illa perfectione gloriæ comprehendant modum habendi illam ab initio, sic non contradicunt nobis, sed pertinet eorum opinio ad quæstionem, quam disputandam aggredimur: & ita videntur illi autores intelligendi, qui etiam non loquuntur aperte de potentia absoluta, quamuis hoc magis indicent. Et ad eundem modum dicendum est de gratia habituali, & alijs donis, potuisse, scilicet, Christum illa mereri, si eis aliquando caruisset, propter eandem causam & rationem: quamquam de habituali gratia nonnulli dubitare videantur, ut Medina q. 7. artic. 13. dub. penult. Quia principium, inquit, meriti non potest cadere sub meritum, gratia autem habitualis est principium meriti. Quæ ratio, si quid probaret, simpliciter, & sine ulla suppositione, probaret de gratia habituali: tamen vera nihil probat, quia ut supra ostendi gratia vnionis est sufficiens principium meriti, & ideo per illam potuisset Christus mereri habitualement gratiam, si illa caruisset. Quæstio ergo hæc solum procedit ex dicta suppositione, an scilicet hæc duo simul stare poterint de potentia absoluta, ut scilicet Christus nunquam caruerit gratia, & gloria, & nihilominus per propria merita, ea fuerit consecutus.

**A** Prima sententia negat hoc esse possibile, sed implicare contradictionem. Hæc existimatur sententia D. Thom. in hoc articulo, & ita videntur interpretari Caiet. & alij Thomistæ: indicant etiam Scot. & Gab. paulo ante citati: tenet etiam Henri. quod lib. 6. q. 6. qui sicut absolute opinatur, non potuisse etiam de potentia absoluta animam unitam Verbo carere visione beata, ita simpliciter existimat impossibile mereri illam. Fundamentum huius sententiæ ita explicari potest, quia implicat contradictionem, eandem gratiam simul esse perfectam & imperfectam, consummatam, & non consummatam: sed gratia, quæ est principium merendi gloriam, est gratia imperfecta, & non consummata, gratia vero, quæ semper est coniuncta gloriæ semper est perfecta & consummata, ergo impossibile est hæc duo simul coniungi. Secundo, impossibile est moueri ad terminum, & esse in termino, sed mereri gloriam est moueri ad gloriam, ergo impossibile est, esse in termino gloriæ, & moueri ad illum. Tertio, quia vel posset esse tale meritum per opera, quæ antecederent ipsam visionem beatam, & hoc non, quia supponimus animam nunquam caruisse illa visione: vel per opera subsequencia, & hoc est contra rationem ipsius meriti, debet enim antecedere præmiū, cum sic illius causā, & aliquo modo efficiens.

Secunda sententia est non implicare contradictionem, ut Christus beatus existens à primo instanti incarnationis suæ, beatitudinem animæ, & cetera dona gratiæ & scientiæ sibi meruerit. Hæc est communis Theologorum in 3. distinct. 18. expresse Alb. Mag. art. 4. & 7. Mai. quæst. 2. Galiel. de Rubio. quæstio. 1. art. 2. Basol. artic. 3. Francisc. de Mairo. q. 1. Alij vero tantum indicant, quos sect. sequenti referam. Indicant etiam Alenf. 3. p. q. 16. memb. primo, generatè Altius dist. 3. Summa tract. 1. c. 7. Et mihi videtur vera sententia, quæ duobus modis tractari, & probari potest.

Primo ergo possibile fuit Christum mereri hæc bona per aliquod opus, quod prius natura antecederet illa, quamuis simul in eodem instanti darentur propter tale meritum. Quod etiam hoc nullum inuoluit contradictionem, ita declaratur: quia in genere loquendo non est necesse, ut meritum tempore antecederet præmiū, sed solum natura, unde de facto etiam videre licet in merito iustorum, & aliquo præmio illius: meretur enim iustus perfecte & de iustitia augmentum gratiæ, habet ergo illud augmentum veram rationem præmij, meritum enim & præmiū correlatiua sunt: & tamen in eodem instanti, in quo illud meretur, recipit illud, vel indubitatum apud omnes Theologos. Ratio vero est clara, nam meritum vel comparatur ad præmiū, vel ad Deum, qui daturus est præmiū: si ad Deum, nulla est repugnantia, quia in eodem instanti, in quo meritum fit, Deus acceptat illud, & cum sit omnipotens, statim potest reddere præmiū, si aliunde non repugnet, si autem comparetur ad præmiū ipsum, intelligi facile potest, illam rem, quæ est præmiū, esse talem, ut non repugnet simul esse cum illo actu, in quo fundatur meritum, ut aperte constat in exemplo posito de actu charitatis, & de eiusdem charitatis augmento: ergo ex parte ipsarum rerum, in quibus consistunt meritum & præmiū, non semper est repugnantia. Nec denique esse potest ex ordine meriti & præmij, quia vel ille intelligitur esse per modum habitudinis causæ ad effectum, & ex hac parte non est repugnantia, quia verumque potest fieri in instanti, & in his, quæ hoc modo producantur, si causa est perfecta, simul tempore est cum suo effectu: & eadem ratio est, si habitudo illa intelligatur esse per modum viæ ad terminum, quia, quando via est momentanea simul etiam est cum suo termino, ut philosophis notum est: & apud Theologos constat, vltimam dispositionem ad gratiam

D. Thom.  
Caiet.  
Scot.  
Gab.  
Henr.Alb.  
Mag.  
Maur.  
Guil.  
Rab.  
Bapt.  
Franc.  
Maur.  
Alenf.  
Altius  
Christoph.  
Iust. meri.  
gloriam au.  
ma. sua, est  
per actū su.  
una pri.  
ita.



gratiam esse aliquo modo causam, & viam ad illam, & nihilominus simul tempore infunditur. Ex quo obiter solum relinquitur secundum argumentum primæ sententiæ.

Constat ergo ex generali ratione meriti, & præmij non repugnasse Christi animam per aliquem actum prius natura elicitum meruisse gratiam & gloriam sibi, in eodem instanti infundendam: superest, ut probemus, non repugnasse ex speciali ratione talis præmij, quod colligi potest ex D. Thom. quodlib. 9. artic. 8. & in 2. distinct. 5. quæst. 2. artic. 2. & potest ostendi, quia si in hoc est specialis repugnantia, necesse est, ut oriatur ex ipsis rebus vel actibus, in quibus tale meritum & præmium consistit: nam, cum in cæteris omnibus eadem sit ratio de hoc præmio, & alijs, fingi non potest alia radix, ex qua oriatur. Sed hinc etiam nulla repugnantia necessario nascitur, ergo, probatur minor, quia in merito Christi duo considerari possunt, aliud est cognitio intellectus, quæ fundat meritum, & hæc in illo non fuit fides, sed scientia infusa: aliud est actus voluntatis, in quo est formale meritum, qui sit, verbi gratia, actus liber amoris Dei, sed utrumque horum, etiam si prius natura habeatur, potest esse simul cum visione beata, & cum quibuscumque alijs donis gratiæ posterius natura infusus, de facto enim hæc omnia habuit Christus simul in eodem instanti, ergo ex parte ipsarum rerum, quæ sunt tale meritum, & tale præmiu, nulla est specialis repugnantia. Dicitur fortasse, simpliciter non repugnare, hæc omnia simul fieri & haberi in eodem instanti, repugnare tamen, simul fieri cum illo ordine naturæ, ut actus inferioris scientiæ natura antecedit actum visionis, & actus amoris liberi gratiam ipsam consummatam, quia scientia infusa sequitur ex ipsa visione beata, & actus amoris ex ipsa gratia, quæ proxime nascitur ex visione. Sed gratis & sine fundamento dicitur hoc esse impossibile cum nulla vel probabilis contradictio ostendi possit: quia nec necesse est, scientiam infusam sequi ex beata, cui possit Deus sua sola virtute proxime & immediate illam donare, neque necesse etiam est, primum actum procedere ab habitu gratiæ, sed potest fieri à sola potentia cum auxilio. Vnde facile explicari potest modus, quo tale meritum in Christo esse potuit, potuit enim Deus in instanti creationis animæ Christi, primum omnium elevari intellectum eius ad cognitionem aliquam Dei abstractiuam, & per scientiam infusam: & similiter præbere auxilium voluntati, ut per liberum actum se disponeret ad susceptionem gratiæ, & aliorum donorum ad eum modum, quo nunc eleuat voluntatem hominis in instanti iustificationis, ut se disponat ad gratiam: vnde sicut in iustificatione nostra, dispositio natura antecedit infusionem gratiæ, ita fieri potuit in prima sanctificatione animæ Christi per gratiam accidentalem. Est tamen differentia, quia nos per dispositionem non meremur de condigno infusionem gratiæ, quia non supponimur grati: Christus autem, quia per ipsam visionem est gratissimus, & perfectissimum principium meriti, ideo per talem dispositionem de condigno ex perfecta iustitia mereretur ipsam infusionem gratiæ: nam respectu Christi, hæc non est prima gratia, sed secunda, quæ aliam perfectionem supponit, nihil autem repugnat per primam gratiam, mereri secundam. Vnde etiam fit, ut per eandem dispositionem potuerit mereri eandem gratiam consummatam, & perfectam, atque adeo gloriam & cætera dona: quia valor & meritum illius dispositionis maius est, quam hæc omnia, & aliunde nulla est repugnantia, ut declaratum est. Ex quo discursu intelligitur, solum illum primum actum scientiæ, & primum auxilium datum voluntati Christi ad prædictum actum, non potuisse hoc modo cadere sub meritum eiusdem Christi, quia ante primam cognitionem, & primum actum

Fr. Suarez, Tom. I.

liberum impossibile est intelligere, ut in eodem homine antecedit meritum, etiam ordine naturæ, cum meritum necessario supponat cognitionem, & in actu libero fundetur.

Secundo modo intelligi potest fuisse possibile hoc meritum per subsequencia opera, ita ut propter illa præuisa data fuerit prima gratia & beatitudo: & extendi hoc potest ad primum auxilium, & primum actum cuiuscunque scientiæ. De hoc tamen modo, quia nunc necessarius non est plura non dicam, sed iudicandum de illo est iuxta ea, quæ de possibili merito Incarnationis diximus supra quæstio 2. artic. 11. & in sequentibus occurret occasio addendi non nulla.

Ad argumenta, primo non existimo sensum D. Thomæ esse, quem explicat illa sententia, sed posse optime de potentia ordinaria explicari, ut sectione sequenti dicam. Ad primam vero rationem respondetur, gratiam, quæ esset in Christo principium meriti in dicto casu, non esse gratiam imperfectam, sed ipsam gratiam unionis. Deinde etiam si demus (ut reuera fieri posset) habitum gratiæ infundi animæ Christi sine merito, ut per aliquem actum ab illo elicitum mereretur visionem beatam in eodem instanti dandam, adhuc argumentum illud non procederet, nam interrogo, quid intelligatur nomine gratiæ imperfectæ, nam si intelligitur gratia, quæ principium aliquo tempore non habet coniunctam visionem, sic petitur principium, nego enim esse de ratione gratiæ, quæ est principium meriti, ut sit hoc modo imperfecta, nulla enim ratione hoc probatur, & ceterum satis à me probatum est. Aut per gratiam imperfectam intelligitur gratia, quæ per fidem operatur, & hoc sensu in alijs præter Christum speciali modo repugnat, meritum visionis beatæ simul esse cum ipsa visione beata, eo modo quo repugnat, fidem & visionem esse simul, siue illa repugnantia sit in ordine ad absolutam Dei potentiam, siue solum ex natura rei, aut secundum legem ordinariam, quod fortasse probabilius est, at vero in Christo Domino neque hic modus repugnantæ reperitur, quia meritum eius non fundatur in fide, vnde neque gratia, quæ fuit principium eius, fuit in illo sensu imperfecta. Aut per gratiam imperfectam intelligitur gratia, quæ non habet totum augmentum seu intentionem, quam habitura est, & hoc sensu etiam facile negari potest, hanc imperfectionem esse de ratione illius gratiæ, quæ est principium meriti, nihil enim illa ad meritum confert, neque villa ratio assignari potest propter quam requiratur, præsertim cum possit habitus gratiæ esse tam intensus in viatore, quam in comprehensore. Aut denique per gratiam imperfectam intelligitur gratia, quæ est veluti in fieri & in via, & hic sensus vix potest distinguui à præcedenti, vnde neque hæc imperfectio ad meritum est necessaria posse: enim gratia consummata & perfecta in intentione gratis alicui donari prius natura vel tempore, hac lege & conditione, ut quamprimum ab illa profueret operatio libera & meritoria, statim in eodem instanti redderetur illi præmiu visionis beatæ. Secundum & tertium argumentum, ex superioribus soluta sunt.

## SECTIO II.

*Utrum Christus meruerit gloriam animæ suæ, & alia dona gratiæ, & scientiæ.*

PRIMA sententia affirmat, quam tenent Alstisa. doren. Albert. Magn. Guiliel. de Rubion, Basso. lis & Mairo, præcedenti sectione citati. Et suaderi potest nonnullis sacre Scripturæ testimonijs, Psal. 44. *Dilexisti iustitiam, & odisti iniquitatem, propterea unxit te Deus, Deus tuus oleo latiss.* Quamquam enim interdum exponatur hic locus de gratia unionis, multum tamen Sancti illum intelligunt de gratia habituali,

GSS 3 vifu-

*Etiā per  
subsequen-  
tia opera à  
Deo præuisa,  
mereri potuit  
Christus di-  
sta dona.*

*Gratia, vnde  
gratiæ imperfectæ,  
nam si intelligitur  
gratia, quæ principium  
aliquo tempore non habet  
coniunctam visionem, sic  
petitur principium, nego  
enim esse de ratione gratiæ,  
quæ est principium meriti,  
ut sit hoc modo im-  
perfecta, nulla enim ratio  
hoc probatur, & ceterum  
satis à me probatum est.*

*Alstisa.  
Albert.  
Magn.  
Guiliel.  
de Rubion,  
Basso.  
Mairo.  
Psal. 44.*



Isai. 53.

Psal. 136.  
Vigilius.

Ioan. 10.

Isai. 62.

D. Thom.

Ioan. 1.  
Rom. 8.

D. Thom.

D. Thom.

ut supra vidimus: & licet illud, propterea, possit denotare causam finalem, satis tamen commode videtur intelligi de causa meritoria. Præsertim tamen videtur virgere illud Isai. 53. Pro eo quod laboravit, videbit, & saturabitur. Visio enim, quæ sariat, non est nisi visio beata, iuxta illud Psal. 26. Satiabor cum apparuerit gloria tua. Vnde sanctus Vigilius lib. 5. contra Eutychetem, hoc testimonio probat Christi animam vidisse lucē & fuisse saturatam scientia propter suū meritum: & ibidem de merito Christi exponit illa verba Ioan. 10. Propterea me diligit Pater, quia animam meam pono. Meruit ergo Christus dilectionem Patris, atque adeo gratiam. Deniq; Isai. 72. dicitur: Ecce saluator tuus venit, & merces eius cum illo.

Rationibus videtur virgentius confirmari hæc opinio. Prima colligitur ex dictis in sect. præced. iuncto principio, quo D. Thom. in hoc art. vitur: quia si meritum nõ requirit carentiam præmij, melius est habere illud ex merito, quam sine merito, sed ostensum est, hoc meritum gloriæ in Christo non requirere carentiam ipsius gloriæ: ergo perfectius fuit habere illam ex merito, quam sine illo, Christo autem tribuendum est, quod perfectius est. Maior probatur, quia habere aliquid ex merito perfectio est, vnde, si non excludat maiorem vel æqualem perfectionem, melius erit habere aliquid ex merito quā sine merito: sed nullam maiorem perfectionem excludit, quia non excludit hanc, scilicet, semper esse beatum, & nulla alia excogitari potest, quam excludat, nec D. Thom. alterius meminit. Dices excludere aliam, scilicet, quod ipsa gloria sit per se debita, ut proprietates connaturalis. Sed hoc falsum est, potest enim eadem gloria deberi, ut proprietates connaturalis ipsi vnioni, & fieri debita ex iustitia per meritum, si aliunde non sit repugnantia, nam illi duo tituli optime inter se coniunguntur, & perfectius est habere aliquid ex utroque titulo, quam ex altero tantum. Ut si regis filius regnum sibi iure hæreditario debitum, suis etiam victoriis, & facinoribus mereatur, maior illi erit gloria & perfectio, ita enim sectione sequenti nobis philosophandum est in merito gloriæ corporis Christi Domini. Vnde quod contra hanc sententiam obicitur solet, quia Christo gratia & gloria est connaturalis, tanquā naturali Filio Dei, iuxta illud Ioan. 1. Vidimus gloriam eius, gloriam quasi vniuersi à Patre, & ad Roman. 8. Si Filii & hæredes. Quod autem connaturale est, non cadit sub merito. Hæc (inquam) ratio parū virgere videtur contra hanc sententiam, quia illi duo tituli (ut diximus) non repugnant: præsertim quia gloria & gratia non est connaturalis humanitati Christi secundum se, humanitati autem ut vnita dicitur connaturalis, non quia sit proprietates physice manans ab ipsa vnione, sed quia debetur secundum quandam veluti connaturalem proportionem, & congruentiam: huiusmodi autem proprietati multo minus repugnat, ut possit simul per meritum obtineri: sicut nullus negat, quin Christus Dominus potuerit obtinere gratiam habituales per propriam dispositionem liberam, quod esset alienum à proprietate connaturali physice manante à suo principio, nõ vero à proprietate connaturali modo explicato.

Ex quo potest secunda ratio fieri pro hac sententia, nam Christus suscepit gratiam habituales per propriam dispositionem, ergo per illam meruit gratiam ipsam. Antecedens videtur esse communiter receptum, præsertim in schola D. Thom. quia ipse docet infra. q. 30. artic. 5. Christum sanctificatum esse per proprium motum liberi arbitrij quia hic modus sanctificationis perfectior est: consequentia vero probatur, quia necesse est, ut illa dispositio fuerit actus supernaturalis ordine naturæ antecedens gratiæ infusionem, quia hoc est de ratione dispositionis, cum, esse dispositionem sit esse causam, id quod docuit etiam D. Thom. 1. p. q. 62. artic. 2. ad 3. & 1.2.

A q. 109. artic. 6. ad 3. sed dispositio ad gratiam est meritoria gratiæ de condigno, si supponat personam gratam, ut in Christo supponebat, ergo in Christo illa dispositio ut prior natura gratia, fuit meritoria gratiæ, & consequenter etiam gloriæ, quia nullus meretur gratiam, quin mereatur etiam gloriam, quia gratia est prior gloria. Et confirmatur, nam ideo dicitur Christus sanctificatus per propriam dispositionem, quia hic modus sanctificationis est perfectior, sed etiam pertinet ad maiorem perfectionem, vtilis dispositio simul sit dispositio & meritum, ergo. Tandem, posito hoc ordine naturæ, quem requirit dispositio, ponuntur omnia, quæ necessaria sunt ad hoc meritum, ut euidenter patet ex dictis in sectione præcedenti, nam illa dispositio necessario includit cum actu voluntatis actum intellectus distincti à visione beata, quia visio beata non est dispositio ad gratiam, sed consummatio eius: habuit ergo Christus de facto totum id, quod de possibili requirebamus ad meritum, ergo meruit.

Hæc sententia est sine dubio probabilis, cum habeat graues auctores, & valde probabiles rationes, & speciem quandam pietatis: vnde, qui illi temeritatis notam incurrunt, temere sine dubio loquuntur, præsertim cum nullum solidum fundamentum afferant, ut videbimus.

Nihilominus contraria sententia quæ negat, Christum hæc dona animæ suæ meruisse, sicut communior Theologorum est, ita simpliciter videtur minus probabilior. Teneat illam D. Thom. hic Magister & alij Theologi in 3. dist. 18. Bonauent. artic. 4. quæst. 1. Ricard. arti. 2. quæst. 1. Palud. quæst. 2. Durand. quæstio. 3. nu. 6. Scot. & Gab. quæst. vnica. Marfil. quæstio 12. artic. 1. conclus. 3. qui pro hac sententia refert August. sed falso, quia August. non loquitur de merito gratiæ aut gloriæ, sed de merito Incarnationis: refert item contra hanc sententiam Alexandrum Alensem, sed male, aperte enim tenet eandem, p. q. 16. memb. 3. artic. 1. & Dried. de Capti. & redempt. gen. hum. tract. 2. capit. 2. p. 3. artic. 3. Socin. ad 2. quæstio. 1. artic. 2. Canb. lib. 12. de locis cap. 14. ad 6. Caes. Solet hæc sententia fundari quibusdam rationibus inualidis, quas breuiter attingere oportet. Prima est illa de proprietate connaturali, quæ iam recte est. Secunda, quia si Christus meruisset gloriam suam, obtinuisset gloriam infinitam, sicut meritum est infinitum. Sed hæc minoris momenti est, idem enim argumentum fieri posset, ut non meruerit nobis gloriam, quia obtinuisset nobis gloriam infinitam, sicut meritum est infinitum. Simili etiam argumento probaretur, non habuisse gloriam, ut proprietatem vnioni debitam, quia vnio est infinita, & consequenter illi danda esset gloria infinita: & sine dubio, si sola dignitas eius pensetur, gloria perfectior, etiam si in infinitum augeretur, esset illi proportionata. Sicut ergo in huiusmodi exemplis dicimus in finitum gloriam non esse possibilem, & ideo datam esse Christo ratione vnionis in certo termino iuxta dispositionem diuinæ sapientiæ: ita dari potuisset ratione meriti, nam licet meritum in se sit infinitum, tamen ab ipso Christo referri posset ad præmium finitum à Deo præscriptum, sicut de facto retulit sua merita, ut in nobis haberent effectum finitum. Tertia ratio est, quia alias Christus non obtinuisset gloriam vsque ad finem vitæ suæ, quia non consummauit meritum suum, neque obtinuit perfectum ius ad præmium vsque ad finem vitæ: Sed parum etiam hoc virget, quia non oportuit omne præmium meritorij Christi differri, multa enim petiit & meruit, ut statim fierent. Illa ergo dilatio & complementum meriti potissimum locum habuit in ordine ad nostram redemptionem & completam satisfactionem pro reatu ortus humanæ naturæ: vnde consequenter factum est, ut eo etiam tempore Christus caruerit aliquibus bonis,



bonis, seu perfectionibus corporis, quarum carentia necessaria erat ad perficiendam nostram redemptionem, & ideo non ordinavit sua merita ad obtinenda ea bona ante mortem: de bonis autem animæ non est eadem ratio, & ideo poterat facile ordinare suum meritum ad illa obtinenda statim, & sine dilatione vlla. Ex quo ruit quarta ratio, quæ alij videntur, scilicet, quia alias habuisset Christus spem beatitudinis animæ suæ: hoc enim non sequitur, quia spes requirit carentiam & dilationem præmij, Christus autem si gloriam animæ meruit, in primo instanti Incarnationis illam meruit, & statim, ac sine dilatione vlla, illud præmium obtinuit.

Quintam rationem addit Scotus, quam ipse aliter format, melius autem videtur hoc modo proponi: quia in beatitudine sunt aliqui habentes gloriam sine proprio merito, ex alieno tantum: sicut infantes: alij tantum habent ex proprio merito, sicut angelij: alij ex proprio & alieno simul, ut puri homines adulti, ergo decuit ad perfectionem illius status, ut esset aliquis habens beatitudinem sine vlllo merito. Sed in primis, vnde inferitur, hunc futurum fuisse Christum: cur enim id, quod ipsi habenti perfectio non est, accommodandum est potius Christo, quam alijs, etiam si ad perfectionem totius communitatis pertinere videatur? Deinde negari potest, partitionem illam ad perfectionem vel complementum status beatifici pertinere, maior enim perfectio videri potest, ut tota beatitudo omnium Beatorum in Christi meritis fundetur: vnde & vnum membrum illius enumerationis falsum est, quia angelij non ita habent gloriam ex merito proprio, quin etiam habeant ex merito Christi, ut infra dicemus. Sexta ratio aliquibus videtur euidentior, quia si Christus meruisset gloriam animæ suæ, propter illam præcipue venisset, & operatus esset potius propter comparandam sibi gloriam, quam nobis: quod non est modo loquendi Scripturæ consentaneum. Hoc argumento vitetur Caluinus, ut probet Christum nihil sibi meruisse, Alioquin, ait, frigeret confirmatio illa amoris, quam Paulus commendat, quod pro nobis mortem subierit, ad Rom. 8. Vnde ipse quasi sui obliuiscens totum suum meritum ad nos transtulit, dicens, Pro illis sanctifico me ipsum, Ioan. 17. Sed hoc argumentum frivolum etiam est, quamquam etiam sine dubio verissimum est, Deum magis amare gloriam solius animæ Christi, quam omnium hominum, & angelorum, siue illam per se ac primario prædestinauerit, ut nos probabilius existimamus, siue oblata occasione peccati: quia quacunq; ratione prædestinata sit, est maius bonum, magisque pertinet ad Dei gloriam, quam aliud. Deinde etiam verissimum est, Christum Dominum magis amare & velle gloriâ suam, quam nostram: quia iuxta charitatis ordinem ita amari debet, quia illud bonum, & in se excellentius est, & magis coniunctum Deo & Christo. Nihilominus tamen verum est, Filium Dei non propter suam commodum, sed propter homines humanitatem assumpsisse, quia ipsa Incarnatio fuit humanitatis exaltatio, non diuinæ personæ: quia diuinæ personæ nihil inde utilitatis accessit, sed potius ei ipsam exinanivit, ut loquitur Paul. ad Phil. 2. id est, assumpsit naturam humanam passibilem, quæ comparatione diuinæ naturæ est quasi nihil, & sub ea maiestatem suam occultauit, ut omnes Patres exponunt: & in hoc sensu vitatur interdictum illa argumentatione contra hæreticos Cyril. Alex. li. 3. Theos. cap. 2. Similiter etiam verum est, omnia, quæ ad penam, dolorem, & satisfactionem pertinent, ac denique quæ in corpore passibili ut sic, peracta sunt, tantum propter nos fuisse suscepta, ipsi enim Christo propter se non fuissent necessaria: at vero postquam illa assumpsit, & consequenter potuit Christus aliquid per ea sibi acquirere in humanitate sua. Neq; inde in aliquo minuitur charitas Christi, sed in eo apparet maxima, quod

cum ad gloriam suam non indiguerit morte, ut nos copiose redimeret, voluit pro nobis mori: & ideo in Scriptura passio, & mors, & similia ad nos referuntur, quia occasione nostri peccati assumpta fuerunt.

Ut ergo aliquo probabiliori discursu hanc sententiam confirmemus, dico primo, Christus Dominus non meruit sibi gratiam creatam, neque alios habitus infusos. Probatur, quia duobus modis intelligi posset hæc meruisse. Primo, per opera subsequenta tempore, vel natura, seu procedentia ab ipsis habitibus, & per hæc non meruit huiusmodi habitus. Primo quia ex natura rei meritum debet antecedere præmium saltem ordine naturæ, hoc enim postulat natura ipsius meriti, cum sit causa, & via ad præmium. Quod si interdum aliter factum est, ex diuina dispensatione fuit propter aliquam necessariam causam, & supposita aliqua imperfectione, ut dicemus infra, agentes de gratia data antiquis Patribus ex meritis Christi, & ideo respectu sui ipsius, non oportuit, nec decuit, esse in Christo talem modum meriti. Secundo, quia quod datur propter merita futura, datur dependenter à futuris operibus: Christus autem semper habuit hæc dona, tanquam proprietates sibi connaturales, & ut absolute sua sine aliqua dependentia à futuris, quia ille alius modus habendi hæc dona imperfectus esset. Tercio, quia principium meriti de facto non cadit sub merito, & ideo Christus non meruit Incarnationem suam: ergo eadem ratione habitualis gratia non cadit sub merito illius operis, cuius ipsa est principium. Quocirca omnes rationes, quibus supra probauimus, Christum non meruisse Incarnationem, probant non meruisse gratiam per hæc opera subsequenta. Secundo intelligi potest hoc meritum per opera ordine naturæ antecedentia hos habitus: & quod neque hoc modo possit huiusmodi meritum conuenienter Christo attribui, probatur, quia tale meritum primo & per se fundari debet in actibus supernaturalibus, actus enim naturales non sunt secundum se proportionati ad merenda supernaturalia dona, Christi autem meritum fuit omni ex parte perfectum, & ideo non solum ex parte personæ operantis, sed etiam ex parte ipsorum operum habuit proportionem & condignitatem cum præmio. Tum præterea, quia Christi anima in primo instanti suæ creationis, vel non habuit cognitionem naturalem, ut quidam volunt, quia hæc cognitio pendet à phantasmatibus: vel si habuit, non prius naturalem habuit, quam cognitionem supernaturalem, quia naturalis cognitio nullo modo fuit ratio & causa supernaturalis cognitionis. Quin potius supernaturalis cognitio dici potest ordine naturæ antecessisse, quatenus per illam eleuata est anima Christi ad statum supernaturalem, & beatificum, in quo esse debuit omni ex parte perfecta, & independens in omni cognitione sua ab vltu phantasmatum: ergo meritum supernaturalium donorum non potuit fundari in cognitione naturali, neque in actibus voluntatis, qui illam consequuntur.

Deniq; certum est, omne meritum de condigno apud Deum, fundari in aliqua cognitione supernaturali, superest ergo ut probemus, non meruisse Christum habitus supernaturales per actus supernaturales ordine naturæ priores. Quod ita ostenditur, quia actus supernaturalis, qui est prior natura suo habitu, non elicitur ab illo, ut in materia de gratia late demonstrauimus, & infra in materia de penitentia illud attingam, quia repugnat propriam causam efficien-tem esse effectum sui effectus in genere causæ materialis, vel alio simili. At vero anima Christi nunquam operata est actus supernaturales, etiam in primo instanti, nisi ex habitu, quia semper operata est perfecta, & connaturali modo, vnde ad eliciendum primum actum scientiæ infusæ, præintelligitur illi esse indita lumē & species: & primum actus charitatis intelligitur sup-

Christus sibi neq; gratiam creatam, neque alios habitus infusos meruit.



ponere habitum, à quo eliciatur: ergo Christus non obtinuit hos habitus per meritum horum actuum ordine naturæ antecedens, cum reuera non antecesserit: ergo ulterius nec gratia ipsa data est propter hoc meritum, quia hæc gratia, quæ est in essentia animæ, & comparatur ad alios habitus infusos, ut forma principalis ad suas potentias, ordine naturæ illis supponitur. Et eadem ratione concluditur, nullum alium habitum cecidisse sub hoc meritum, quia non est maior ratio de vno quam de aliis, & quia, infusa gratia, omnes alij infunduntur, ut comitantes illam, unde alij habitus non cadunt sub meritum, nisi cadat ipsa gratia. Unde confirmatur, quia isti habitus consequuntur unionem ut proprietates illius, vniõ autem hypostatica, cum substantialis sit, proprie sit in substantia ipsius animæ simul cum corpore: ergo ratione illius primo perficitur anima in essentia sua per gratiam habitualement, ex qua manant habitus ad potentias, & tandem anima sic perfecta in actu primo, intelligitur connaturali & perfecto modo prodire in actum secundum. Non ergo dati sunt isti habitus animæ Christi, quia supernaturaliter operata est, sed dati potius sunt, ut supernaturaliter operaretur, non ergo sunt dati propter meritum, sed potius ad merendum.

*Neque beatitudinem animæ suæ meruit sibi Christus Primus autem intellectus Christi ordinem naturæ fuit visio beatifica.*

Ex his dico secundo, non meruisse Christum beatitudinem animæ suæ. Hæc fere sequitur ex precedenti, & fere eodem modo demonstratur, nam ex dictis satis constat, non meruisse illam per actus ordinis naturalis, neque per supernaturales, posteriores vel subsequentes ipsam visionem beatam. Quod vero neque per antecedens, seu priores ordine naturæ illam meruerit, probatur primo, quia nullus actus intellectus præcessit ordine naturæ in Christo ipsam visionem beatam. Primo quia est magna perfectio animæ Christi, ut primus intuitus eius ad ipsam diuinam essentiam in se ipsam fuerit terminatus: quo enim illa anima intelligitur effecta similior ipsi diuinæ naturæ, eo perfectior ex stimanda est: primus autem intuitus Dei intelligentis intelligitur terminatus ad se ipsum, ergo anima Christi erit Deo similior, atque adeo perfectior, si ad hunc modum visionem eius participauit. Secundo, quia nullus alius actus intellectus est causa, vel dispositio ad illam visionem, ut significat D. Thom. supra q. 9. art. 3. ad 2. Et ratio est, quia non est intelligendus Christus procedere in cognitione ab imperfecto ad perfectum, etiam ordine naturæ: sed potius intelligendus est ab optimo, & perfectissimo actu, ut pote sibi intrinseco & maxime connaturali statim inchoasse. Tertio, quia lumen gloriæ est quasi prima proprietas consequens gratiam consummatam, seu existentem in eo perfecto statu in quo in fide fundata non est: sicut enim intellectus est prima proprietas consequens rationalem animam, ita lumen supernaturale & diuinum, est prima proprietas comitans supernaturalem gratiam, quæ in statu viæ propter imperfectionem eius fide videtur tanquam intellectuali virtute sibi proportionata, de se autem postulat lumen clarum & perfectum ad suam consummatam perfectionem. Quocirca, sicut non meruit Christus alias virtutes comitantes gratiam, ita neque lumen gloriæ, quod est virtus quædam per modum potentie vel habitus seu actus primi perficiendis & eleuandis intellectum ad perfectissimum actum secundum: quia, sicut alie virtutes prius natura intelliguntur infusæ animæ Christi ante omnem actum secundum, ita & lumen gloriæ. Ex quo ulterius concluditur, non meruisse Christum visionem ipsam beatam, quia prius natura intelligit anima Christi per hoc lumen quam per vllum aliud, quia est potentissimum & expeditissimum ad agendum, & habet coniunctam essentiam diuinam per modum speciei, seu obiecti actu intelligibilis perfectissimi: unde, necessario prodit in actum visionis Dei, qui est vel adæquatus illi, vel

*D. Thom.*

certe maxime proprius & connaturalis: unde, sicut intellectus angelicus prius natura intelligitur elicere cognitionem proprie substantie, quam cuiuscunque alterius obiecti: ita intellectus informatus lumine gloriæ, prius natura intelligitur elicere ipsam visionem Dei, quam alium quemcunque actum supernaturalem: ergo antecessit ordine naturæ illa visio omnem cognitionem, in qua posset fundari meritum, atque adeo antecessit omne meritum: non ergo per prius aliquod meritum comparata est. Quæ ratio euidentius concludit, si lumen gloriæ, & scientiæ infusæ est vnum & idem: hoc enim supposito recte concludit illa ratio, primum actum illius luminis esse visionis beatam, & consequenter ordine naturæ antecedere omnem actum scientiæ infusæ. Si vero dicamus illa lumina esse distincta, verisimilius diceretur comparari inter se, tanquam perfectum, & imperfectum in eodem ordine, & statu beatifico: videtur enim lumen scientiæ infusæ veluti accidentale perfectio illius status. Unde nulla ratione probabili videtur dici posse, actum scientiæ infusæ antecessisse ordine naturæ actum visionis beatæ, neque igitur aliquod meritum illam antecessisse credendum est. Quod tandem confirmatur, quia necesse est fateri aliquem actum cognitionis supernaturalis datum esse animæ Christi absque vlllo priori merito, ergo maxime hoc verisimile est de visione beatæ, quæ & natura sua est prior & perfectior actus, & maxime debitus ac connaturalis unioni.

Et iuxta hæc quæ dicta sunt explicanda est visio. Beatitudinis D. Thom. quæ in hoc fundatur, quod meritum beatitudinis non est simul cum ipsa beatitudine: quod nonnulli discipuli D. Thom. propter primum argumentum primæ sententiæ, de ordine naturæ interpretari conantur. Sed D. Thom. aperte loquitur de duratione temporis: intelligendum ergo est, non de quocunque merito, & præmio, sed de præmio beatitudinis & secundum ordinariam potentiam seu legem: huiusmodi enim meritum fundatur in gratia operante per fidem, & hoc sensu dici solet fundari in gratia imperfecta, ut D. Thom. loquitur i. p. q. 62. art. 4. illa autem imperfectio repugnat cum tali præmio. Quod si datur aliquod meritum fundatum in altiori cognitione, ut fuit Christum meritum, repugnat illud esse simul cum beatitudine & ordinari ad illam, quia supponit illam, ut explicatum est. Et hæc ratio probat etiam de gratia & scientia.

Ex fundamentis vero primæ sententiæ testimonia Scripturarum facilia sunt, & exponenda iuxta ea, quæ statim seorsum dicemus. Prima item ratio expedita iam est, ostensum est enim non potuisse Christum mereri hæc dona, nisi vel carendo illis, vel imperfecte modo illa habendo, vel etiam efficiendo imperfecte & non connaturali modo aliquam operationem: & ita non procedunt reliqua, quæ in illa ratione recte dicuntur, sed non contra nostram sententiam: quia non nititur fundamento ibi impugnat, scilicet, quod illi duo tituli meriti & proprietatis connaturalis repugnant: hoc enim non dicimus sed solum, quod repugnauerit habere hæc dona cum omni perfectione debita & connaturali & habere ex merito. Vt autem recte supra notauit seorsum, quod Christus non meruerit hæc dona, solum quia perfectissimo modo illa præhabuit, nihil minuit perfectione eius, quia nihilominus vere habuit potestatem merendi hæc omnia, seu quidquid perfectionis est in tali potestate habuit etiam actuale meritum tanti valoris, ut ad hæc omnia promerenda esset sufficiens. Quod ergo propter solam anticipationem, vnum non fuerit ordinatum ad aliud, nihil perfectionis simpliciter minuit. Possimus exemplum adhibere in ipsomet Christo, ut Deus est, cuius perfectionem non minuit quod generat Deum non possit, quia in se habet quidquid perfectionis est in



est in potentia generandi, & totam perfectionem actus, quo pater generat, & solum non conuenit illi generare, quia secundum ordinem originis quodammodo à Patre præuenitur est.

Ad secundum discipuli D. Th. valde laborant, vt concilient has sententias, quas ipsi tribuunt D. Tho. scilicet Christum sanctificatum esse per propriam dispositionem, & nihilominus non meruisse gloriam per talem dispositionem, & qui melius effugit, respondet, licet dispositio sit prior in genere causæ materialis, non tamen simpliciter, & ideo non esse meritoriam. Sed hoc non satisfacit, tum quia hæc dispositio simpliciter est prior natura, vt in materia de gratia demonstrauit: tum etiam quia iuxta doctrinam D. Tho. ipsum meritum ad genus causæ dispositiuæ reuocatur, vt patet ex 1. p. q. 23. a. 5. Respondet igitur negando, animam Christi fuisse sanctificatam per dispositionem, quia se ipsam ad gratiam præparauit, vt recte docuerunt Bonau. & Ricar. supra & in eadem sententia fuisse solum refert Medina supra q. 7. a. 13. in fine, qui non satis consequenter loquitur, tam in eo loco, quam in præfati: quia reuera est eadem ratio in Christo Domino de merito & de dispositione: tum quia vera dispositio ad gratiam procederet ab auxilio & non ab habitu gratiæ: tum etiam quia oporteret talem dispositionem fundari in aliqua cognitione priori visione beatifica. D. Thom. autem in citato loco q. 34. a. 3. solum dixit, Christum esse sanctificatum secundum proprium actum, quod non necesse est intelligi de actu, qui natura antecedit ipsam infusionem habitus, sed qui consequatur potius per modum liberi consensu, quo anima, quæ sanctificatur, diligit suum sanctificantem, & gratias ei agit: qui actus & si quis est alius similis, non est dispositio præparans, sed veluti ornans, & cōsummans ipsam sanctificationem, sicut actus secundus perficit primum: hanc enim duplicem dispositionem distinguit D. Tho. supra q. 9. a. 3. ad 2. significans, dispositiones animæ Christi potius esse posteriori, quam prior modo explicandas. Et conueniens ratio reddi potest, quia cum anima Christi nihil haberet repugnans sanctificationi, imo haberet ratione vnionis veluti intrinsecum principium sanctificationis connaturalis, non indigebat libera dispositione præparante ipsam ad gratiam, sed potius ex vi vnionis gratia illi data est, vt per eam modo perfectio & connaturalis, statim operaretur. Quocirca hæc Christi sanctificatio non in omnibus proprietatibus similis fuit sanctificationi aliorum, etiam ratione ventum, habuit enim quiddam perfectionis in aliis inuenitur, & ideo simul habuit actum secundum cum primo. Quod vero in aliis sit dispositio præparans, & natura prior, ad perfectionem non pertinet, sed potius imperfectiōnem supponit: quia vel sanctificatio sit ad remouendum peccatum, vel saltem ad eleuandam naturam ad supernaturalem ordinem: at vero Christi anima supponitur eleuata per gratiam vnionis, quam nulla potuit præcedere dispositio, vt supra demonstratum est.

Sed, quanquam ea, quæ diximus, vera sint de habitibus gratiæ & scientiæ perfecte infusis, dubitari adhuc potest primo, an meritum fuerit Christus gratiam actuale, seu actus supernaturales, aut valorē suorum actuum. Quidam enim formidant concedere huiusmodi meritum actibus Christi; quia alias toto illo tempore quo sibi hæc merebatur, nihil nobis mereri potuisset; & ita vsque ad finem vitæ, & fortasse vsq; ad extremum actum meritorium, quando iam nihil amplius sibi merebatur, nihil etiam nobis fuisset meritis; quod esse plusquam falsum, constat ex his, quæ disp. 39. sect. 2. & 3. adduximus, & ex supra dictis q. 1. art. 2. disp. 4. Sequela probatur, quia quilibet actus Christi erat infiniti valoris: ergo, si per priorem actum merebatur valorē actus subsequenter, illud erat ad æquatum præmium talis actus: ergo

A per illum nihil amplius poterat de condigno mereri: ergo, si semper per actus priores meritis est posteriores gratias actuales, & valore subsequenter actuum, nihil potuit per illos priores actus nobis mereri, donec peruentum est ad actum, quo nihil sibi meritis est, quod de solo ultimo actu dici poterit.

Sed hic discursus fundatus est in vno timore pro-  
ueniente ex falsa exultatione meritorum Christi, & infiniti valoris eorum. Ostendi enim supra disp. 4. Christi meritum tam esse excellens & infinitum, vt quilibet actus eius ad omnia præmia, tam diuine quam collectivæ sumpta, sufficiat, etiam si in illis plura contineantur, quæ infinitatem habeant, & cum eis alia coniungantur; nam hæc omnia adæquat infinitas diuine personæ, à qua sumitur infinitus valor meritorum Christi. Secundo deficiit ille discursus, quia, licet Christus meritis fuerit gratiam actuale non sequitur meritum etiam fuisse valorem suorum actuum, vt declarabo.

Alij negant, Christum meritum fuisse has gratias, quia erant sibi connaturales & debitæ, tam ratione vnionis quam ratione habituum supernaturalium. Sed hæc ratio non est sufficiens, vt ex dictis constat: quia diximus, hos duos titulos, scilicet, debitum connaturalitatis, & meriti non repugnare, si aliunde non intercedat impedimentum, vel aliquid repugnans merito. Nam etiam in homine puro, qui per infusionem primæ gratiæ iustificatur, reperimus, hoc ipso, quod illi prima gratia infunditur debet ei gloriam debito connaturalitatis, vt hereditatem filio; & nihilominus, iuxta probabilem sententiam eam sibi meretur per actum contritionis gratia formatum.

Distinctione igitur videtur vtendum, & in primis excludendi sunt actus beatifici, & omnia bona supernaturalia ad illos necessaria, de his enim iam satis dictum est. Nam, quæ de beatitudine animæ diximus, procedunt de omnibus actibus necessariis ad illam beatitudinem, siue in eis consistat essentia beatitudinis siue non; & à fortiori procedunt de quolibet Dei concursu ad illos necessario: nam ille etiam omne meritum antecedit. Deinde omittendus est primus actus meritorius Christi, quia ex ipsius rationibus factis constat, neq; talem actum secundum se potuisse esse ex merito, cum meritum non supponat, neq; etiam concursum ad talem actum, vel quicquid ad illū necessario præxigitur, potuisse esse ex merito propter eandem causā. Difficultas ergo superest de reliquis actibus, qui tempore vel natura consequuntur primum actum meritorium. In quibus distinguere potest id, quod erat ex solo Deo, vt Deus est, & quod erat ex humana Christi voluntate libere e-  
liciente vel imperante & quod erat ex Verbo Diuino vt hypostatice vnito humanitati. A Deo enim vt Deo, erat actualis concursus gratiæ seu supernaturalis ad tales actus, & omnis actualis gratia præueniens: ostendimus enim supra q. 7. has etiam gratias fuisse interdum necessarias, interdum valde viles animæ Christi. A voluntate humana Christi erant iidem actus, quatenus in eos influebat libere. A Verbo autem erat specialis dignitas & sanctitas, quæ illis actibus communicabatur, & quantitas valoris infiniti, quem in genere meriti & satisfactionis habebant.

Vt ergo à clarioribus incipiam, actus Christi Domini, vt erant ab illius humana voluntate, non cadebant sub meritum eiusdem Christi. Patet, quia nemo meretur id, quod est suum, quatenus suum est, sed actus, vt sunt à propria voluntate, sunt ita proprii ipsius operantis, vt ea ratione dicatur maxime ipsorum dominus: ergo vt sic non cadunt sub meritum ipsius operantis. Hæc autem ratio eodem modo procedit in Christo. Secundo, quia ea tantum cadunt proprie sub meritum eorum Deo, quæ sunt dona eius: sed actus liberi vt sic non sunt dona

Dei,

Anima Christi non fuit sanctificata per propriam dispositionem præparantem. Bonauent. Ricard. Sotus. Medina. D. Thom.

D. Thom.

Dubium.

Quærendū opinio.

Aliorum placitum refutatur.

Per distinctiones quas duximus.



DEI, nisi ut sunt à Deo, non vero ut sunt ab ipso homine operante, nisi quatenus Deus facit, illum operari, in quo iam consideratur operatio ut est à Deo, & non præcise ut est ab homine, ergo, absolute loquendo de actu sub hoc præciso respectu ut est à voluntate libera, non potest esse premium meritorum, & consequenter nec potest cadere sub meritum.

Addo ulterius, hos actus, quantum ad valorem infinitum, quem habebant ex coniunctione ad Verbum; non cecidisse proxime sub meritum Christi, non quia exhaurirent illud meritum: hæc enim ratio (ut opinor) parui momenti est: sed quia ille valor non penderet ex nova Dei voluntate, neque ad illum est novus concursus necessarius, imo neque impediri potest, etiam de potentia absoluta, supposita vniione hypostatica in ipsa natura, quæ est talis operationis principium: & ideo dixi, proxime non cadere hunc valorem sub meritum, nam remote, si ipsa vniio caderet sub meritum, posset aliquo modo talis valor attribui meritis, non in se, sed in radice, sicut nunc dici potest de vniione quoad conseruationem eius, ut supra dictum est. Sed hoc non satis est ut valor operum in se dicatur cadere sub meritum, sicut nuncius meretur augmentum gratiæ, à quo augetur etiam subsequens meritum, & tamen non dicitur mereri posteriora merita, quod maiori ratione in præsentem verum est.

Argumentor igitur in hunc modum, quia id solum cadit sub meritum respectu DEI, quod Deus ipse conferre potest, & posset etiam non conferre non intercedente merito: sed supposito quod Christus sic operetur, fieri non potest, quin talis actus habeat infinitum valorem, & sanctificationem, ac dignitatem infinitam à Verbo: ergo, supposita incarnatione talis actus secundum talem specialem rationem non potest cadere sub meritum. Dices. Videtur hæc ratio coincidere cum alia de proprietate connaturali aut debito: quia hic valor videtur esse connaturalis proprietati moralis talium actuum prout sunt à Verbo incarnato. Respondetur, esse quidem proprietatem connaturalem, sed talem quæ fit à solo Verbo quasi formaliter, sine nouo influxu aut causalitate Dei, quia non est proprietas physica sed moralis. Unde etiam fit, ut impediri non possit de potentia absoluta, supposita vniione, sicut fieri non potest quin humanitas sanctificetur per vniionem. Nec potest illa sanctificatio cadere sub meritum, si vniio sub meritum non cadit. Non ergo procedit ratio de quacunque proprietate connaturali, sed de illa quæ est tantum formaliter à priori dono, seu gratia vniionis, & nouam dependentiam à Deo non habet. Secus vero est de proprietate, debita quidem ex quadam proportionem connaturali, quæ tamen indiget nouo influxu Dei, & quam Deus posset negare absolute loquendo: in hac enim proprietate est longe diuersa ratio, ut per se constat.

*Occurrit obiectio.*

Sed obijcies, nam supra disputat. 10. sect. 4. diximus, meritum fuisse Christum partialem vniionem hypostaticam illarum partium materiæ, quas per continuam nutritionem acquirebat: ergo eadem ratione meritis est vniionem in hypostasi conuenientem actibus, quos in discursu totius vitæ exercebat: meritis est igitur infinitum valorem, quem tales actus ex hac vniione habuerunt. Respondetur, negando priorem consequentiam, quia partes materiæ vniuntur immediate Verbo Dei: unde necessaria est noua actio, & quasi nouum donum Dei, ut illa in se ipsis vniantur, & de absoluta potentia possent non vniiri, etiam si humanitas, ut ex paruo corpusculo composita, esset vnita: & ideo est in illis quidquid necessarium est, ut cadere possint sub meritum, supposita actus meritorij & sufficientis effectione & antecessione. At vero actus non vniuntur Verbo immediate, sed tantum mediate, & quasi denominatione extrinseca ab vniione facta in humani-

tate, & ideo talis vniio non potest cadere sub speciale meritum, quia solum est veluti relatio resultans necessario, posito fundamento, & termino, quam impossibile est cadere sub proprium & distinctum meritum ab ipso fundamento & termino: maxime si supponatur (quod in præsentem verissimum est) ad illam resultantiam nullum nouum Dei influxum esse necessarium.

Vltimo addendum est, meritum fuisse Christum omnes actus supernaturales, quos post primum meritorium habuit, quatenus sunt dona DEI, hoc est, quantum ad supernaturalem concursum, quem ad illos eliciendos, à Deo habuisset, & consequenter etiam fuisse meritum omnes gratias actuales, tam excitantes, quam adiuuantes, omnesque supernaturales providentiæ effectus ac beneficia suæ humanitati collata. Ratio est, quia respectu harum gratiarum fuerunt in Christo omnes conditiones ad meritum necessariæ, sine vlla noua dispensatione, sed modo maxime connaturali: ergo nulla superest ratio ad negandum hæc meritum fuisse, cum aliunde procedant omnes rationes supra tactæ, scilicet, quod hoc spectat ad quandam maiorem perfectionem: nam ex parte ipsius Christi ut hominis, quam ex parte Dei, & sapientissime providentiæ eius. Antecedens probatur facile, quia primus actus meritorius Christi habuit sufficientem valorem ad hæc omnia promerenda, ut constat ex dictis disp. 4. antecessit etiam tempore, vel natura reliquos omnes actus, vel actuales gratias, ut supponimus. Huiusmodi etiam gratiæ ex se sunt conuenientia præmia meritorum: unde & nos, si iusti simus, interdum illas meremur: nam bene utendo priori gratia, meremur posteriorem: & ipse Christus illas nobis promeritus est: quid ergo obstat potuit, quin Christus sibi fuerit illas meritis? Dices. Quia erant sibi connaturales ratione vniionis & status beatifici. At hoc nihil obstat, quia res vno modo debita potest fieri debita alio titulo, præsertim quando nouus ille titulus est diuersæ rationis, & maius quoddam vinculum addit priori debito: ita vero est in præsentem, nam meritum ad debita inquit, quod diuersum est à debito connaturalis proportionis, & aliquo modo maius, quia, quod hoc modo debetur, negari non potest ex solo arbitrio & voluntate debitoris, quin violetur rectitudo alicuius virtutis: quod vero priori tantum modo debetur negari potest, saltem per potentiam Dei absolute tam ex ipsius voluntate sine defectu rectitudinis seu violatione alicuius virtutis. Quamuis ergo hæc gratiæ actuales Christo essent illo priori modo debite ratione vniionis, nihilominus habuit locum in eis meritum, ut fierent debita etiam ex iustitia.

Dices, hac ratione, ad summum, probari, non repugnasse ut hæc gratiæ caderent sub meritum Christi, non obstante priori debito, non vero, quod de facto illas meruerit: unde cum hoc alias nulla sufficiente autoritate aut ratione constet, non est cur sine necessitate asseratur. Præsertim, cum non videatur verisimile, Christum ordinasse sua merita ad obtinenda hæc auxilia, quæ cetero sciebat, sibi esse parata & donata cum ipsa vniione. Respondetur, vtrumque concludi sufficienter ex discursu facto: probatur enim illa ratione potuisse Christum Dominum hæc dona mereri, seruatis omnibus legibus necessariis ad meritum, tam ex natura rei, quam secundum ordinariam Dei providentiam, quia hæc gratiæ sunt ex his bonis, quæ proposita sunt hominibus viatoribus in premium bonorum operum, & Christus viator fuit, & meritum eius valorem habuit sufficientissimum, & antecessit collationem harum gratiarum. Huic autem principio adiungimus, Christum Dominum meritum fuisse tam sibi, quam aliis, quidquid sine dispensatione mereri potuit, quia cum hoc sit maioris perfectionis, & in Christi operibus & dignitate habeat sufficientissimum fundamentum non est cur

*Respondet obiectum.*



est cur ipsi denegetur. Accidit, quod Deus in omni genere causarum & effectuum operatur per causas secundas quidquid commode potest: ergo in genere causæ meritorie operabitur per Christum, præsertim in ipso: Christo, eiusque humanitate, quidquid conaturaliter potest. Neque necesse est, ut omnia in particulari, sint reuelata, sed satis est, quod in principiis generalibus contineatur: alioqui multa alia essent à Christo iure excludenda, ut quod promeritis sit capitis dignitas, vim miraculorum effectricem, & alia de quibus seque. seq. dicemus. Sicut de puris hominibus non sunt in particulari reuelata omnia, quæ merentur, & tamen ex principiis generalibus, & ex quibusdam particularibus alia colligimus, ut quod bene utendo vno auxilio, mereantur aliud, &c. Quod denique attinet ad ordinationem meritorum Christi, ut fiebat per voluntatem eius humanam in primis ad merendum aliquid, non est necesse, ut is, qui meretur, ex propria intentione ordinet suum meritum ad obtinendum tale præmiū, ut in nobis etiam constat: sed sufficit diuina ordinatione, & promissio sub conditione operis. Ac deinde, licet in particulari non fiat hæc relatio, tamen in generali nullus est, qui vel formaliter vel virtute non habeat intentionem consequendi vel merendi suis operibus, quidquid potest, iuxta illorum valorem, & leges à Deo statutas. Tandem in Christo, qui omnia distincte agnoscebat, verisimilius est, actu ordinasse sua merita ad obtinenda omnia præmia, quæ sub meritum suum cadere poterant iuxta diuinam ordinationem: in hoc enim nullum est inconueniens: nec imperfectio, sed potius maior perfectio, quia cum hac ordinatione habebat Christus optimos fines & motiua in suis operibus, & meritis exercendis, & hanc ipsam ordinationem suorum meritorum, ad maiorem Dei gloriam tandem ultimatè referebat.

*Ultimus e-*  
*videndi mo-*  
*ius occidu-*  
*tur.*

Sed dicit tandem aliquis. Ergo meritum est sibi Christus Dominus impeccabilitatem animæ suæ, quia meruit illam diuinæ prouidentie directionem, qua suæ animæ collatum est, ut à bono declinare non posset: consequens videtur esse absurdum, quia Christus non suis meritis factus est impeccabilis sed natura sua ita id habuit, ut secluso omni merito illi denegari non potuerit, etiam de potentia absoluta. Respondetur, negando sequelam, quia ante omne meritum fuit impeccabilis, sicut fuit sanctus per gratiam vnionis: unde hoc non est ex donis, quæ subsequuntur, sed ex his, quæ antecedunt primum actum meritorium. Quod confirmatur, nam esse impeccabilem non dicit actum tantum, sed intrinsecum debitum & necessitatem carendi omni culpa hanc autem necessitatem non habuit Christus per meritum sed immediate ex vi vnionis, & ideo non meritum est esse impeccabilis, etsi mereri potuisset particulare auxilium, quo voluntas eius ad aliquod bonum operandum excitata, vel adiuta est. Necessitas enim non peccandi tantum est necessitas quoad specificationem, & abstrahit ab hoc vel illo modo, quo potest executioni mandari: & ideo, licet hoc vel illud auxilium cadat sub meritum non tamen ipsa necessitas non peccandi. Eo vel maxime, quod per visionem beatam facta est proxime illa anima impeccabilis, licet radicaliter iam esset impeccabilis per vnionem, & tamen nec vnio, nec visio beata, sub Christi meritum ceciderunt, ut in superioribus ostensum est.

*Dubio lah.*  
*quot enoda-*  
*mur.*

Ex his expeditur quæstio, an Christus meritum suum genere acquiritarum: item concursum & auxilium ad omnes actus habituum recte & frequenter exercendos: item ministracionem specierum intelligibilium accommodatam ad plenitudinem scientiæ vel experientiæ obtinendam absque defectu vel errore, & similia. Dicendum est enim, in primis non

A meruisse sibi Christum dictos habitus, quia illos habuit per accidens infusus à principio simul cum gratia & in eodem signo atque adeo prius ordine naturæ quam actum meritorium exerceret: quia prius intelligitur perfecte constitutus in actu primo ad actus omnes exercendos, quam in actum aliquem secundum exierit. Tenendo autem, hos habitus discursu temporis fuisse comparatos, ex alio principio dici potest non cecidisse sub meritum, quia scilicet sunt naturalia bona, & in causis naturalibus sufficenter contenta, imo ex illis necessitate quadam obtinenda: huiusmodi autem bona non sunt ordinata à Deo, per se loquendo, ut per meritum habeantur, sed solum ea, quæ supernaturalia sunt, quod in Christo Domino intelligendum est modo statim declarando. Deinde, de ministracione specierum vel phantasmatum concursu, & alijs supra tactis quando mere naturaliter fiebant per solas causas naturales suo naturali cursu operantes, nullum erat necessarium meritum, ob rationem dictam. Quando autem intercedebat singularis prouidentia, vel actio Dei, siue immediate, siue mediantibus angelis, singulari & extraordinario modo Christo obsequantibus multum verisimile est, totum id fuisse Christo retributum, non solum propter personæ dignitatē, sed etiam propter sua merita. Nam in huiusmodi bonis locum habent omnes rationes factæ, & omnes leges & condiciones meriti: & illa bona, licet in substantia naturalia sint, in modo tamen sunt supernaturalia & ad supernaturalem finem ordinata erant, nimirum ad vnionem hypostaticam tanquam debitum ornamentum eius, & ut Christus conuenienter posset sua munera exercere, præsertim munus redemptoris, & doctoris hominum, & supremi iudicis, ac perfectissimi exemplaris virtutum omnium.

## SECTIO III.

*Utrum Christus meruerit gloriam sui corporis, suisq. nominis exaltationem.*

*Caluinus*  
*Guilielm. de Rubion.*  
*Scotus.*

Aluinus, ut supra retuli, negat Christum aliquid sibi meruisse, cuius sophisticum fundamentum supra indicauimus, & dissoluimus: ex Scholasticis vero Guilielmus de Rubion in 3. d. 18. non negat simpliciter hoc Christi meritum, dicit tamen esse rem dubiam & incertam, & ideo non esse simpliciter affirmandum, quia neque ex Scriptura colligitur, neque ex certa aliqua ratione: quia cum Christus sit dominus omnium, non indiguit merito, ut perfectionem quamcunque, seu dignitatem obtineret. Scotus vero eadem distinct. 18. dicit indirecte meruisse Christum gloriam corporis, quia meruit, ut remoueretur impedimentum talis gloriæ, directe autem non meruisse illam, quia ablato impedimento habebat intrinsecum principium, ex quo illa manaret. Et ad huc modum videtur loqui Cyril. lib. 3. Thesau. cap. 3.

*Cyri.*  
*D. Thom.*  
*Magist.*  
*Luc. 24.*  
*Philip. 2.*  
*Hebr. 2.*

Dico tamen primo, Christum Dominum meruisse se gloriam corporis sui, neque hoc posse sine temeritate negari. Ita enim docent Theologi omnes cum D. Thom. hic, & Magistro in 3. d. 18. & habet magnum in Scripturis fundamentum. Lucæ enim 24. dicit ipse Christus, Nonne oportuit pati Christum, & ita intrare in gloriam suam? satis aperte significans, per passionem parasse sibi viam ad gloriam, atque adeo illam sibi meruisse, quod magis explicuit Paulus ad Philip. 2. dicens: Propter quod & Deus exaltauit illum, & donauit illi nomen, quod est super omne nomen. Vbi particula illa, Propter, si iuxta vim & proprietatem suam, ut debet, explicetur, non tantum consecutionem vnus post aliud, ut hæretici exponunt, sed etiam vnum fuisse causam alterius significat: nulla autem alia ratio causæ hic intercedere potest, nisi meritoria, & ideo ad Hebr. 2. dicit idem Paul. Vidi-  
*mus IESVM propter passionem mortis gloria & honore coronat.*



Basilius.  
August.  
Chrysost.  
Ambr.  
Ansel.  
Beda.  
Vigil.  
Hug. vii.

*Coronatum*, ubi nomen coronæ satis indicat victori-  
am, & præmium. Vnde Basil. lib. 4. contra Eunom.  
sub titulo. *Quod filius creatura non sit*, dicit, propter  
obedientiam datum esse Christo in humanitate no-  
men super omne nomen. Idem dicit Aug. lib. 2. con-  
tra Maximi. c. 5. & li. 3. c. 2. Chrysost. Ambr. Anselm.  
Beda & alij explicantes citata loca Pauli: & late Vi-  
gil. lib. 5. contra Eutych. Hugo Victor. lib. 2. de Sacra-  
ment. p. 2. c. 6. Ratio vero est, quia hic habuerunt lo-  
cum omnes conditiones necessariae ad meritum, &  
ceteris paribus perfectius est habere aliquid ex me-  
rito, quam sine illo, ut recte D. Thom. hic argumen-  
tatur. Neque huic merito obstat, ut supra dicebamus,  
quod aliis titulis & nominibus esset hæc gloria debi-  
ta humanitati Christi, quia potuit illis adiungi ratio  
meriti, & hoc perfectius est.

Diffinitio vero illa Scoti vix potest intelligi, quia  
in corpore Christi non fuit aliquod impedi-  
mentum gloriæ, nisi vel naturalis conditio corporis pas-  
sibilis, quæ ex divina dispensatione cum gloria ani-  
mæ coniuncta fuit: vel ipsa divina dispositio, qua  
statim non influere gloriæ in tali corpore usque ad  
resurrectionem. Primum non potest dici proprie  
impedimentum, cum sit ipsa naturalis conditio,  
quæ per gloriæ perscenda erat, & quamvis ita vo-  
cetur, auferri tamen non poterat nisi per ipsam glori-  
am corporis: mereri ergo ut tale impedimentum  
auferatur, nihil aliud est, quam mereri ipsam glori-  
am corporis: & idem est si dicamus, meruisse ut au-  
ferretur impedimentum, quod ex parte diuinæ ordina-  
tionis, quia hoc ipsum est mereri, ut Deus influat  
gloriæ hoc tempore, quam antea non inflebat. Et  
quamquam modum loquendi admitteremus, po-  
tius dicendum esset meruisse Christum directe glori-  
am corporis, & consequenter, ut auferretur impe-  
dimentum: sicut qui redimit captiuum, directe me-  
retur libertatem eius, & consequenter, ut vincula  
vel impedimenta remoueantur. Nec denique huic  
merito obstat conexio, quæ est inter gloriæ ani-  
mæ, & corporis, ex qua fieri videtur, ut nemo possit  
alteram sine altera mereri: hoc enim, ad summum,  
procedit in eo, qui utraque caret, cum enim corpus  
non possit esse gloriosum nisi per animam (saltem  
de potentia ordinaria) non potest quis mereri glori-  
am corporis nisi vel gloriæ animæ habeat, vel il-  
lam mereatur: & hoc modo mereatur omnes puri  
viatores: quia enim merentur per actus animæ in-  
formantis corpus, ideo merentur gloriæ animæ,  
quæ redundat in corpus. At vero supposita gloriæ a-  
nimæ separata à gloriæ corporis, nihil est, cur non  
possit ipsa gloriæ corporis directe sub meritum ca-  
dere: præsertim cum non omnino physice sequatur  
ex gloriæ animæ, sed secundum Dei determinatio-  
nem, qui voluit ut gloriæ animæ communicaretur  
corpori, potuit tamē velle, ut hoc ipsum per merita  
mandaretur executioni.

Et ex hac conclusione sequitur primo, meruisse  
Christum impassibilitatem animæ suæ, quam ab in-  
stanti mortis consecuta est, quamquam enim Magis-  
ter in 3. d. 18. in dubium reuocet, an ab instanti mor-  
tis illa anima fuerit perfecte impassibilis, vel tantum  
à resurrectionis puncto, mihi tamē omnino verum  
& certum videtur statim fuisse impassibilem, ut Pa-  
lud. ibi notauit q. 2. a. 3. & dicemus latius infra agen-  
tes de morte Christi: quia anima Christi Domini  
statim, ac fuit separata à corpore passibili, fuit sim-  
pliciter & omni ex parte beata, quantum esse potest  
anima separata à corpore. Hoc enim commune est  
omnibus animabus iustis, quæ nulla indigent pur-  
gatione, post ipsius Christi mortem, cur ergo nega-  
bitur hæc perfectio ipsi animæ Christi? Præsertim  
cum ipse promiserit latroni, *Hodie mecum eris in para-  
diso*, ex qua promissione Patres omnes intelligunt,  
statim illo die animam latronis fuisse post Christi  
mortem in statu beatifico, & impassibili, ergo à for-

tiori idem sentiendum est de anima Christi. Quod  
tandem confirmatur, quia cum iam consummasset  
nostram redemptionem, non indigebat statu viato-  
ris: ergo statim cepit omnino esse in termino, & ex-  
tra statum viæ, atque adeo omnino impassibilis.  
Hanc ergo indolentiam, seu impassibilitatem me-  
ruit Christus Dominus sicut meruit gloriæ corpo-  
ris, illam enim merentur omnes iusti, qui per suam me-  
rita gloriæ consequuntur: & rationes supra factæ  
æquæ procedunt de hoc statu & de gloriæ corporis,  
& accomodari potest testimonium Isaie 53. Sipo-  
fuerit pro peccato animam suam, videbit semen longeuum,  
& voluntas Domini in manu eius dirigitur, illo enim lo-  
co Septuaginta interprete legunt, Et vult Dominus  
auferre de doloribus animam eius, quæ verba Hierony-  
mus etiam iuxta hanc lectionem de Christo expo-  
nit, sicut & Aug. lib. 1. de consen. Euang. c. 31.

Propter quæ (ut obiter hoc notetur) non mihi  
placet, quod Vega dicit lib. 7. in Trident. cap. 18. ani-  
mam Christi usque ad resurrectionem fuisse propter  
nos viatricem, non ad merendum, sed ad faciendi-  
endum: quæ anime, inquit, separata in eadem esse pos-  
sunt viatrices, quoad satisfactionem. Hoc, inquam, non  
mihi placet, quia anima separata nullo modo est in  
statu viatoris, nisi sit aliquo modo in statu passibi-  
li, & careat visione beata, quam est aliquando ha-  
bitura, ut constat inductione in omnibus animis:  
anima autem Christi post separationem à corpore non  
fuit in hoc statu passibilitatis, ergo neque in statu  
viæ, neque enim oportet fingere nouum modum  
seu statum viæ in anima Christi absque vilo testimo-  
nio, vel ratione efficaci. Adde, animam separatam  
nunquam esse in statu satisfaciendi, sed satisfaciendi  
tantum penam, quam in hac vita plene non pec-  
soluit: at vero anima Christi in hac vita plenissime  
soluit, & consummavit redemptionem nostram, ut  
supra probatum est.

Secundo infertur meruisse Christum resurrectionem  
suam, & omnes dotes corporis gloriosi, vtre-  
ste docet D. Tho. infra q. 53. a. 4. ad 2. & eisdem ratio-  
nibus & testimonijs supra allatis probari potest, quibus  
addi potest illud Psalm. 109. De torrente in via bibi,  
propere exaltabis caput, quod in hoc sententia Au-  
gust. exponit, sicut & illud Psalm. 40. Tu autem Domine  
misere mei, & resuscita me. Denique alij iusti meren-  
tur resurrectionem suorum corporum, multo ergo  
magis Christus, quandoquidem potuit illam mere-  
ri, vnde ad Rom. 8. dicitur nos futuros esse hæredes,  
si compati mur, ut & glorificemur.

Dices. Ergo eadem ratione dicendum erit, meri-  
tum fuisse Christum augmentum corporis sui, &  
informationem seu vnionem animæ suæ, ad omnes  
partes materiæ, quas per nutritionem acquirerebat,  
sicut in superioribus diximus, meritum fuisse parti-  
alem vnionem hypostaticam earundem partium  
materiæ. Consequens videtur absurdum, quia hæc  
erant mere naturalia supposito statu corporis passi-  
bilis & infantilis. Respondetur primo non esse ne-  
cessarium hoc concedere, quia non habet rationem  
similem. Nam, ut nuper dicebam, supernaturalia  
bona sunt, quæ in præmium meritorum proprie sunt  
proposita, & ideo non est simile de resurrectione cor-  
poris, quæ supernaturalis est, & de augmento natu-  
rali eiusdem corporis. Neque de vnione partium ma-  
teriæ ad animam, & ad Verbum, quia prior erat me-  
re naturalis, & per concursum causarum naturalium  
fiebatur: posterior vero erat supernaturalis. Secun-  
do dici potest meruisse Christum naturalia hæc bona  
quatenus vel aliquo supernaturali modo fiebat, vel  
ex speciali aliqua Dei prouidentia procedebat, vel ad  
supernaturales fines erant necessaria, ut verbi gra-  
tia quod Ecclesia de Beatissima Virgine ait, *lactasse  
Christum vberibus de celo pleno*. Significat sane, etiam hæc  
ipsum, quo Christus nutrebat, fuisse singulari spi-  
ritus sancti prouidentia præparatum, ac dispositum,  
prout

Ab instanti  
mortis ani-  
ma Christi  
fuit impassi-  
bilis, mortis  
eiusdem  
Christi.  
Magist.  
Palud.



profit tali corpori, & ad tales effectus, quales ipse intendebat, erat expediens. Hæc ergo ratio providentiæ, omnique alia similis, ac denique quidquid Deus cum Christo post primum instantem conceptionis eius propter dignitatem personæ eius, specialiter operatus est: id totum propter meritum ipsius fieri potuit, & credendum est, ita factum esse propter rationes factas sectione precedente, quas omitto, quia eadem proportione hic possunt accommodari. Quocirca conceptio ex virgine, sine viro, & operâ Spiritus sancti, prævio angelico ministerio, ac nuntio, quæ tempore vel natura antecesserunt primum actum meritum Christi vi in re ipsa exercitum, licet facta fuerint ob dignitatem personæ Verbi incarnandi, non tamen fortasse ob meritum Christi, quia nondum in re præcesserat: & licet præcesserit in prævisione Dei, tamen ordo ad meritum, re ipsa præexistens in eadem persona est magis connaturalis, & non est necessarium ordinem extraordinarium fingere sine fundamento aut necessitate. At vero natiuitas ex virgine, seruata eius integritate, angelorum præconia & laudes, adoratio Magorum, & similia omnia, quæ Christi conceptionem subsecuta sunt, non tantum in eius personali dignitate, sed etiam in eius infinito merito fundamentum habere, quia iam antecesserat, & nihil aliud desiderabatur. Ordinatio enim diuina non creditur defuisse; cum hæc ratio providentiæ altior sit, eiusque iustitiæ, misericordiæ, ac sapientiæ, Christi quæ dignitati magis consentanea.

Tertio euidentius sequitur ex dictis meruisse Christum triumphum ascensionis sue, ut eisdem testimonijs & rationibus comprobari potest, & indicatur ad Ephes. 4. *Qui descendit, ipse est, qui ascendit, quid est quod ascendit, nisi quia & descendit prius?* & Apocalyp. 3. *Ego vici, & sedeo cum Patre meo.*

Dico secundo, Christum Dominum meruit exaltationem nominis sui. Ita D. Tho. hic, qui sub hac exaltatione comprehendit omnia, quæ ad externam gloriam (quæ est clara cum laude noticia) pertinent. Quæ probatur, præter citata testimonia ex illa oratione Christi Ioan. 17. *Ego te clarificauit super terram, opus consummaui, quod dedisti mihi, ut faciam, & nunc clarifica me tu Pater, &c.* Quæ oratio fuit efficacissima & meritoria: unde Aug. ibid. tract. 104. *Humilitas, inquit, claritatis est meritum claritas humilitatis est præmiun: cui orationi similis est illa Io. 12. Anima mea turbata est, & quid dicam? Pater clarifica me ex hac hora, & venit vox de celo dicens: Et clarificauit, & iterum glorificabo.* Quæ oratio aperte ostendit Christum non fuisse omnino sui oblitum, vel supra Caluinum dicebat, sed suam etiam gloriam apud Deum desiderasse, & petiuisse eo modo & ordine, quæ charitas postulabat. Hoc etiam confirmat illud Apocalyp. 5. *Dignus est Agnus qui occisus est, accipere diuinam aetatem, id est, ut ab omnibus cognoscatur, & honoretur tanquam verus Deus.* Testimonia etiam citata in principio sectionis præcedentis hanc conclusionem confirmant. Ratio denique est eadem, quia hic concurrunt omnia necessaria: & præterea hæc excellentia & exaltatio merito debeatur eximie Christi humanitati.

Sequitur primo, meruisse Christum Dominum ea testimonia dignitatis, & maiestatis sue, quæ illi data esse in Euangelio legimus, quales sunt testimonium Patris post baptismum, Matth. 3. & post transfigurationem, seu in transfiguratione ipsa, Matth. 17. Et idem verisimile est de testimonio, & laudibus Angelorum in die Natiuitatis, & de manifestatione facta Magis per stellam, & similibus: quia licet hæc omnia propter utilitatem nostram facta sint, tam ead exaltationem, & gloriam Christi pertinebant: utraque ergo de causa, scilicet nostra & sua, meritis illius debita fuerunt.

Secundo sequitur, meruisse Christum aliquo modo regnum & dominium in vniuersum orbem: quia

Fr. Suarez Tom. 1.

hoc etiam pertinet ad externam gloriam, & manifestationem nominis illius: & indicatur ab Aug. lib. de vnit. Eccles. c. 7. & 8. ubi varia congerit Scripturarum testimonia, quales est illud Psal. 2. *Postula a me & dabo tibi gentes hereditatem tuam, & possessionem tuam terminos terræ:* & illud Psal. 21. ubi post narratam Christi passionem subditur, *Conuerterentur ad Dominum vniuersi fines terræ, & alia similia ponit præcipue ex Isai. & Psalmis.* Est autem optimum illud ad Rom. 14. *Christus in hoc mortuus est, & resurrexit, ut viuorum & mortuorum dominetur,* quæ verba imitatus Cyrill. lib. 11. in Ioan. c. 17. dicit, *Vnum mori oportuit, sufficientem pro omnium vita redemptionem, ut viuorum & mortuorum imperium acciperet.* Sed contra, quia hoc dominium & regnum habuit Christus à principio conceptionis ex vniuersi. Propter hoc Soto in 4. dist. 47. q. 1. art. 2. videtur negare hanc conclusionem, cum tamen affirmet meruisse dignitatem capitis, & eadem ratio de illa procedat: nam illam etiam habuit à principio conceptionis, imo hæc dignitas illam potestatem includit. Obseruandum ergo est, si loquamur de titulo supremi regis, & domini, qui est proprius Dei, & per communicationem idiomatum homini comunicatur, verissime dicitur, Christum non meruisse, ut summo Dei imperio potiretur, neque ut esset caput Angelorum eo modo, quo est caput in quantum Deus. Hos enim maiestatis titulos non magis mereri potuit, quam Incarnationem ipsam: conclusio ergo loquitur de domino & regno, quod in humanitate assumpsit, ut latius q. 22. explicandum est. De quo vterius est obseruandum, Christum à principio habuisse hoc dominium & regnum, quasi in radice & proprietate, & sic illud non meruit: & eodem modo habuit dignitatem capitis, quam similiter non meruit: caruit tamen veluti possessione & usu huius domini & dignitatis, & hoc modo dicimus, illud postea meruisse, quomodo dixit recte Bernar. lib. 3. de consider. Christum merito redemptionis vendicasse sibi possessionem celi & terræ: iuxta illud Matt. ult. *Data est mihi omnis potestas in celo, & in terra.* Tertio sequitur, meruisse Christum Dominum iudiciari potestatem, ut recte docet S. Th. infra q. 59. art. 3. & confirmat ex illo Iob. 36. *Causa tua tanquam impii iudicata est, causam iudiciumque recipies.* Quæ verba de omnibus iustis iniusta patientibus intelligit Greg. lib. 26. moral. c. 25. D. Tho. autem recte illa Christo accommodat, quia in illum principaliter & quasi per antonomasiam cõueniunt, quod etiam confirmat illud Ioan. 5. *Dedit illi iudicium facere, quia filius hominis est, ut late tractat Aug. serm. ult. de verbis Domini, & Vigilii lib. 5. contra Eutychetem.* Sed de hac potestate in vltimis disputationibus sequentis Tomi, fusius nobis dicendum est.

## ARTICVLVS IV.

Utrum Christus aliis mereri potuerit.



**A**d quartum sic proceditur. Videtur, quod Christus aliis mereri non potuerit. Dicitur enim Ezech. 18. *Anima quæ peccauerit, ipsa morietur.* Ergo par ratione anima, quæ meretur, ipsa remunerabitur. Non ergo est possibile quod Christus aliis meruerit.

2. Præterea, De plenitudine gratiæ Christi omnes accipiunt: ut dicitur Ioan. 1. *Sed alii homines habentes gratiam Christi, non possunt aliis mereri:* dicitur Ezech. 14. *quod si fuerint in ciuitate Noe, Daniel & Iob, filium & filiam non liberabunt: sed ipsi iustitia sua liberabunt animas suas.* Ergo nec Christus potius aliquid nobis mereri.

3. Præterea, Merces, quam quis meretur, debetur secundum iustitiam, & non secundum gratiam: ut patet Rom.

4. Si ergo Christus meruit salutem nostram, sequitur quod salus nostra non sit ex gratia Dei, sed ex iustitia: & quod

H h inu.

Ephes. 4.

Apocal. 3.

D. Thom.

Ioan. 17.

Augus.

Ioan. 12.

Apocal. 5.

Matth. 3.

17.

Augus.

Psal. 22

Psal. 21

Rom 14

Cyrril.

Obiectio

Soto

Responsio

Bernard

Matth. 28

D. Thom.

Iob. 36

Gregor.

Ioan. 5.

Augus.

Vigil.



in iuste agat cum eis, quos non saluat, cum meritum Christi ad A  
omnes se extendat.

Sed contra est, quod dicitur Rom. 5. Sicut per unius delictum  
in omnes homines in condemnationem, sic & per unius iustitiam  
in omnes homines in iustificationem vite. Sed demeritum Ade  
derivatur ad condemnationem aliorum. Ergo multo magis  
meritum Christi ad alios derivatur.

\* Quæst. 8.

Respondeo dicendum, quod sicut supra dictum est\*, in  
Christo non solum fuit gratia, sicut in quodam homine singu-  
lari, sed sicut in capite totius Ecclesie, cui omnes uniuntur, si-  
cut capiti membra, ex quibus constituitur mystice una persona.  
Et exinde est, quod meritum Christi se extendit ad alios, in  
quantum sunt membra eius, sicut etiam in uno homine actio  
capitis aliquantulum pertinet ad omnia membra eius: quia non B  
solum sibi sentit, sed omnibus membris.

Ad primum ergo dicendum, quod peccatum singularis per-  
sonæ non nocet nisi sibi ipsi: sed peccatum Ade, qui constitutus  
est à Deo principium totius nature, ad alios per carnis propa-  
gationem derivatur. Et similiter meritum Christi, qui est à Deo  
constitutus caput omnium hominum, quantum ad gratiam,  
se extendit ad omnia eius membra.

Ad secundum dicendum, quod alij de plenitudine Christi  
accipiunt, non quidem fontem gratiæ, sed quandam particu-  
larem gratiam: & ideo non oportet, quod alij homines possint  
alijs mereri, sicut Christus.

Ad tertium dicendum, quod sicut peccatum Ade non deri-  
vatur ad alios, nisi per carnalem generationem: ita meritum  
Christi non derivatur ad alios, nisi per generationem spiritu-  
alem, quæ fit in Baptismo, per quam homines Christo incorpo-  
rantur: secundum illud ad Galat. 3. Omnes quotquot in Chri-  
sto baptizati estis, Christum induistis. Et hoc ipsum est gratiæ,  
quod homini conceditur regenerari in Christo: & sic salus ho-  
minis est ex gratiâ.

**E**T si D. Thom. de sola potestate videatur inqui-  
rere, respondet tamen, Christum Dominum a-  
lijs meruisse, in quos gratiam influit, sicut caput in  
membra. Et in licera D. Thom. quæ brevis est, nulla  
est difficultas, præterquam in solutione ad 3. quam  
in sequenti disputatione latius tractabimus.

#### DISPUTATIO XLI.

##### In quatuor Sectiones distributa,

De his, quæ Christus Dominus hominibus meruit



**Q**UOD Christus Dominus hominibus  
meruerit, non est, quod in quæstio-  
nem vertamus, quia inter Catholicos  
de hac veritate controuersia non est.  
Contra hereticos vero Pelagianos, Pe-  
trum Abailar. & alios, satis multa dicta sunt supra  
quæst. 1. artic. 2. & in tota hac disputatione, ostende-  
do, quid nobis meruerit, simul constabit homini-  
bus meruisse. Quatuor ergo sunt de quibus hoc lo-  
co disputare possumus, scilicet de prima gratiâ, &  
gloriâ, de dispositionibus & auxilijs, quæ illam an-  
tecedunt, de merito & augmento, quæ illam conse-  
quuntur usque ad gloriæ consecutionem: ac denique  
de tota hominum prædestinatione, de quibus figil-  
latim dicemus.

Pelag.  
Abailar.

#### SECTIO I.

An Christus meruerit nobis primam gratiam, &  
gloriâ, & remissionem peccatorum,

**M**ULTA sub hoc titulo comprehenduntur, quæ  
breuiter expediri possunt, quia non sunt ad-  
modum controuersa, vñan Christus meruerit hæc  
omnia hominibus, qui illum subsecuti sunt, & an il-

lis, qui ipsum præcesserunt, & an primis hominibus  
in statu innocentie, vel an simpliciter omnibus ho-  
minibus, vel tantum aliquibus.

Dico ergo primo, Christus omnibus hominibus  
sufficienter meruit remissionem peccati, tum origi-  
nalis tum etiam actualis. Est de fide, ad Rom. 5. Sicut  
per unum hominem peccatum intravit in mundum, &c.  
Multo magis gratia Dei, & donum, in gratia unius homi-  
nis Iesu Christi in plures abundauit, & infra. Gratia au-  
tem ex multis delictis in iustificationem, & infra. Multo  
magis abundantiam gratiæ donationis & iustitiæ accipi-  
entes, in vita regnabunt per unum Iesum Christum, & in-  
fra. Ita & per unius obedienciam, iusti constituentur mul-  
ti, & ad Coloss. 2. Vos cum mortui essetis in delictis, & præ-  
putio carnis vestre, conuiuificauit cum illo donans vobis om-  
nia delicta, usque ad illud: Expolians principatus &  
potestates traduxit consideret, palam triumphans illos in  
semetipso: & frequentissime in suis epistolis hoc re-  
petit Paul. præsertim tota epistola ad Rom. ad Galat.  
& ad Hebræ. & Ioan. 1. Canonica cap. 2. Ipse est propi-  
tius pro peccatis nostris, non pro nostris autem tantum,  
sed etiam pro totius mundi, & plura alia in huius veri-  
tatis confirmationem adduximus supra quæst. 1. articulo  
2. agentes de satisfactioe Christi: sicut enim  
Christus sufficienter satisfecit pro peccatis omnium  
hominum, ita omnibus remissionem meruit: est e-  
nim eadem vtriusque ratio, quia, sicut Christi satis-  
factio est infinita, ita & meritum, & verumque ob-  
latum est pro salute & redemptione hominum: er-  
go de iustitia illam meruit, quia ratione lux perso-  
nalis dignitatis & gratiæ capitis, quæ illam conse-  
quitur, non solum sibi, sed etiam alijs de iustitia me-  
reri potuit. Et confirmatur, nam hoc modo magis  
ostenditur diuina iustitia, & misericordia in remis-  
sione peccatorum hominum, ut agentes de satisfac-  
tione late diximus.

Dices, si Christus omnibus meruit remissionem  
peccatorum, quomodo non omnes illam conse-  
quuntur? Respondetur, Ideo dixi sufficienter om-  
nibus meruisse, distinguunt enim Theologi du-  
plicem rationem, seu considerationem meritorum  
Christi, scilicet quoad sufficientiam, & quoad effica-  
ciam: & quoad sufficientiam dicunt meruisse  
Christum omnibus hominibus remissionem pec-  
catorum, quia pro omnibus obtulit sufficientem me-  
ritum, quod esset vniuersalis causa, seu generale præ-  
tium, quo omnes vti possent: ut à seruitute peccati,  
& potestate demonis liberarentur: non tamen me-  
ruit hanc remissionem omnibus quoad efficaciam,  
quia non applicuit suum meritum, ut omnes infal-  
libiliter talem effectum consequerentur, sed voluit  
per ordinata media applicari, media libertate & vo-  
luntate humana, per quam interdum talis applica-  
tio impeditur, & ideo Paul. quamuis 2. ad Corint. 2. 1. Chri-  
stus dixisset, Erat Deus in Christo mundum reconciliantem  
sibi, scilicet quoad sufficientiam, addidit statim, Obser-  
uamus pro Christo, reconciliantem Deo, scilicet quoad effica-  
ciam, hoc enim pendeat ex eorum arbitrio, sic  
etiam Apoc. 1. dicitur Christus lauasse nos à peccatis in  
sanguine suo, & tamen cap. 7. quidam specialiter di-  
cuntur lauasse stolas suas in sanguine Agni, scilicet quo-  
ad efficaciam. An vero hanc ipsam efficaciam, & ap-  
plicationem suorum meritorum Christus illis mer-  
uerit, quibus confertur, infra dicetur.

Dico secundo. Simili modo meruit Christus om-  
nibus hominibus primam gratiam sanantem na-  
turam à lapsu peccati. Est de fide Ioan. 1. Dedit eis pote-  
statem filios Dei fieri & statim subdit, Verbum caro fa-  
ctum est, & concludit, Gratia & veritas per Iesum Chri-  
stum facta est, quod testimonium in huius veritatis  
confirmationem optime explicat August. lib. 12. de Anph.  
Trinit. c. 9. Eandem conuincit testimonium Pauli ad  
Rom. 3. Iustificati gratis per gratiam ipsius per redemptionem,  
nem, quæ est in Christo Iesu, & ad Eph. 1. In quo habemus  
redemptionem per sanguinem ipsius, remissionem peccatorum  
secundum



Coloss. 1.  
1. Tim. 2.  
Apoc. 1. &  
7.  
Tit. 2.  
Cone. Mi-  
lani.  
Concil.  
Aurusi.  
Conc. Tri-  
dent.

secundum diuinitas gratia eius: quæ abundans in nobis. Et similia habentur ad Coloss. 1. & 1. ad Timoth. 2. ad Tit. 2. & sæpe alias: & definita est hæc veritas in Conciliis fere integris, Milenit. & Aurusi. II. & expressè in Trid. Sess. 6. cap. 7. quare superfluum est testimonia Sanctorum Patrum referre in re tam perspicua, cum præsertim complures supra retulerimus quæst. 1. art. 2. & ex ijs, quæ in sequentibus sectionibus afferemus, hoc à fortiori comprobari possit. Ratio verò eadem est, quæ pro prior assertionem, hæc enim conclusio ex illa necessario sequitur: nam remissio peccati tam originalis, quam mortalis non confertur homini, nisi per infusionem gratiæ & iustitiæ, & ideo Christus vnum sine alio mereri non potuit.

**Obiectio:** Sed contra. Ergo gratia non datur nobis gratis, sed ex iustitia, quandoquidem iam Christus nobis illam meruit, & pretium dedit, quo illam emere-

**Rom. 3. & 4.** mus, quod repugnare videtur Paulo ad Roma. 3. dicenti, nos esse iustificatos gratis per gratiam ipsius. Et confirmatur, nam Paul. ibidem cap. 4. ait, Mortuum esse Christum propter delicta nostra, resurrexisset autem propter iustificationem nostram, per resurrectionem autem nihil meruit, ut supra diximus: ergo. Ad argu-

**Responsio.** mentum responderet hic D. Thom. ad tertium ob-  
iectum: sed illius sensum infra expendemus: nunc breuiter respondetur aliter, primam gratiam nobis gratis dari respectu nostri, id est sine merito nostro de condigno, & hoc sensu dicere Paulum nos iustifi-

**Concil. Tri-  
dent.  
August.** cati gratis, ut etiam Concilium Trident. exposuit, sessio. 6. cap. 8. respectu vero Christi datur nobis gratia ex iustitia, & ex perfecto merito: unde quan-

do August. lib. de Prædest. sanct. cap. 15. dicit, tam gratia iustificari hominem, quam gratis Deus factus est homo, non simpliciter, sed respectuue intelligendus est, id est, tam ex nullo merito peccatoris illi dari gratiam, quam ex nullo merito Christi humanitati eius data est gratia vniuersalis. Ad confirmationem respondetur, Christum per mortem suam tam remissionem peccatorum, quam iustificationem & gratiæ infusionem nobis meruisse, quia, ut dixi, non potest saltem de potentia ordinaria alterum horum cadere sub merito sine altero: unde S. Thom. infra quæst. 56. artic. 2. ad citatum locum Pauli respon-

**D. Thom.** det, in genere causæ exemplaris mortem Christi dici exemplar destructionis peccati: resurrectionem vero iustificationis, per quam animæ vita acquiritur. Dici etiam potest, Christum esse mortuum, propter delicta nostra, id est, ut pro eis satisficeret, eorumque remissionem quoad sufficientiam nobis mereretur: resurrexisset vero, propter nostram iustificationem non quidem ut per suam resurrectionem illam nobis mereretur, quia iam plene meruerat, sed ut meritum eius posset nobis applicari: nam si Christus non resurgeret, nemo in ipsum crederet, existimaret enim, Vanam fidem esse, & inanem prædicationem eius, ut dicitur 1. ad Corinth. 15. si autem in eum non crederemus, non applicaretur nobis meritum eius nec re ipsa iustificaremur, nemo enim nisi per fidem Christi iustificari potest: ita exposuit hunc locum August. 16. contra Faust. cap. 29. & Fulgent. lib. de Incarnat. & grat. cap. 8.

**August.  
Enigens.** Dico tertio. Christus Dominus eodem modo meruit omnibus hominibus gloriam, & æternam vitam. Est de fide, & ex præcedenti conclusione aperte sequitur: nam per gratiam acceptamur ad gloriam, & ideo Christus merendo nobis gratiam, meruit etiam gloriam. Quam rationem satis indicauit Paul. ad Roman. 5. dicens, Iustificati ergo ex fide, pacem habeamus ad Deum, per Dominum nostrum Iesum Christum, per quem & habemus accessum per fidem in gratiam istam, in qua stamus, & gloriamur in spe gloriæ filiorum Dei, & infra, Multo magis abundantiam gratiæ donationis, & iustitiæ accipientes, in vita regnabunt per vnum Iesum Christum, & infra, Ita & gratia regnes per iustitiam in vitam æternam per Iesum Christum Dominum nostrum.

Fr. Suarez Tom. 1.

A & ideo cap. 6. concludit, gratiam Dei esse vitam æternam scilicet in semine, & radice: seu vitam æternam esse gratiam in Christo Iesu Domino nostro, & c. 8. Sicut, & heredes, heredes quidem Dei, coheredes autem Christi, & 2. ad Timoth. 1. dicit, promissionem æternæ vitæ factam esse in Christo, & ad Titum. 3. Vi iustificati gratia ipsius, heredes sumus secundum spem vitæ æternæ, & huiusmodi testimoniis refertæ sunt Scripturæ. Et confirmatur, nam Christus Dominus sua morte aperuit nobis ianuam regni cælorum, quæ antea fuerat hominibus clausa, ut infra super quæst. 52. D. Thom. late dicemus: ergo meruit nobis regnum cælorum, atque adeo æternam beatitudinem, Ratio iam tacta est, quia meritum gloriæ coniunctum est cum merito gratiæ, non quia omnis, qui meretur gloriam, meretur gratiam, hoc enim necessarium non est, potest enim gratia gratis dari, per quam quis ex iustitia gloriam meretur: sed quia qui meretur gratiam, etiam meretur gloriam, nam eo modo quo habet gratiam ex merito de condigno, debetur illi ex iustitia gloria. Et hoc modo parulis in gratia de cædentibus datur gloria ex meritis Christi, & debita est ex iustitia, non propria, sed Christi. Addi etiam possunt rationes aliz & congruentiz, quia hic concurrunt omnes conditiones necessariæ ad meritum, & valor operum Christi non solum condignus est, sed etiam superexcedens: pertinet etiam hoc ad dignitatem quandam & excellentiam ipsius Christi, & ad maiorem perfectionem reparationis nostræ: ac denique ad meliorem diuinitatis prouidentiz rationem, ad quam pertinet, ut inferiora per superiora reducantur ad suos fines.

B Ex his sequitur, nulli hominum fuisse vnquam remissum peccatum, præsertim originale aut mortale, nec datam esse gratiam primam aut gloriam, nisi propter merita Christi. Hoc sequitur euidenter ex dictis, quanquam enim meritum Christi dicatur causa sufficiens horum effectuum in nobis, prout causa sufficiens distinguitur à causa efficiaci, seu actu efficiente: non tamen dicitur causa sufficiens, prout distinguitur à necessaria, ita enim Christus sufficienter nobis meruit prædicta dona, ut sine eius merito obtineri non possint. Et hoc modo dicitur meritum Christi causam vniuersalem istorum effectuum in omnibus hominibus, quia in quibuscunque sunt, per illud meritum sunt, quamuis ex ipsorum hominum defectu non in omnibus fiant. Et hoc conueniunt omnes Scripturæ citatæ, quæ Christo seu fidei eius, tanquam causæ aut medio necessario, huiusmodi effectus attribuunt: quia non est datum aliud nomen hominibus, in quo salui sunt: & in particulari de hominibus, qui ipsam incarnationem præcesserunt, de quibus nonnulla poterat esse difficultas, hoc late ostendimus supra quæst. 1. art. 3.

C Quod si obijciatur, meritum debere antecedere præmium tempore, vel natura. Respondetur. Ex natura rei, & nulla interveniente dispensatione, fortasse ita est, quia meritum est aliquo modo causa efficiens, seu dispositio, aut via ad præmium (omnibus enim his nominibus illud appellat D. Thom. variis in locis, ut patet 1. parte quæst. 23. articulo 5. & quæst. 62. articulo 4. & quæst. 29. de Verit. art. 6.) simpliciter tamen non est semper necessarium, ut in re ipsa meritum antecedit præmium, sed satis est, si præcedat in præscientia eius, qui redditurus est præmium: cum enim meritum non sit causa per se physica præmij, sed moralis, excitans, seu mouens illum, qui daturus est præmium: influere suo modo potest, antequam realiter existat, si per cognitionem moueat præmium, in quo similitudinem quandam habet cum causa finali.

D Sed in stabilitatis, quod nec propter merita Christi præuisa potuerit dari gratia antiquis Patribus, nam prius intelligitur præuisa ipsa gratia antiquorum Patrum, quam Christi merita, quia per illam gratiam

2. Tim. 1.  
Titum. 3.

Obiect. 1.  
Responsio.

D. Thom.

Obiect. 2.

H h h

2



*Driedo.  
Respons.*

tiam parata est via ad exequendum Incarnationis mysterium, per illam enim electus & sanctificatus est peculiaris populus, ex quo Christus nasceretur: per illam impetrabant antiqui Patres filios, ex quibus Christus descenderet: per illam merebantur aliquo modo exhibitionem tanti mysterij: per illam denique ipsa beatissima Virgo disposita fuit, ut esset digna Dei Mater. Hac difficultate superatus Driedo, dixit, eas præparationes, quas diuina gratia effecit, atque præmiat in populo suo, ut ex illo Christus nasceretur, esse quidem diuinæ gratiæ dona, in Christum ut in finem ordinata, non tamen propter eius merita collata. Sed est intolerabilis sententia, aliàs nec prima gratia sanctificans, nec præseruatio. Virginis ab originali peccato esset ex meritis Christi, quod erroneum est: sed de sententia Driedonis plura in sectione sequenti. Nunc præsens obiectio, si meminerimus eorum, quæ supra quæst. 1. art. 3. tractata sunt, facile expediri potest, probat enim, ordine executionis illam gratiam fuisse priorem, quam incarnationem ipsam: atque adeo, si consideremus Dei præscientiam, tantum ut inuentem res, prout in executione sunt, sic merita Christi non fuisse prius secundum rationem præuisa, quam gratiam antiquorum Patrum: tamen secundum ordinem intentionis & diuinæ prædefinitionis, qua Deus statuit omnes homines redimere per Christi meritum, antecessit præscientia meritorum Christi, propter quæ sic præuisa statuit dare gratiam antiquis Patribus, & merita cōgruentia, ut sese ad tantum mysterium suscipiendū disponerent, ut quæstione etiam secunda art. 11. explicatum reliquimus.

*Obiectio 3.*

Sed vltius dicit aliquis, si gratia data fuit antiquis Patribus ex meritis Christi præuisis potuisse etiam dari gloriam: ergo nulla est ratio, cur expectatus fuerit Christi aduentus, ut illis daretur. Respondetur, potuisse quidem id fieri, factum tamen non esse: cuius propria ratio est, quia Deo non placuit: congruentia vero est, quia gratia est simpliciter necessaria ad remissionem peccati & amicitiam Dei, & ideo, ne omnes illi homines, qui Christum præcesserunt, perpetuo perirent, conueniens fuit ut Deus prouideret illis modum, quo possent gratiam consequi & remissionem peccati, scilicet, per fidem viam in Christum venturum, & per merita eius præuisa: at vero respectu gloriæ non occurrebat hac necessitas, quia illa temporalis carentia, vel dilatio, solum erat poena quædam, quam non oportuit omni ex parte remitti, cum nondum esset pro reatu totius naturæ Deo satisfactum. Quam rationem indicat D. Thom. infra q. 49. art. 5. ad primum, de qua re ibi, & in q. 52. plura dicemus.

*D. Thom.*

*De prima  
gratia data  
Adm. statu  
innocentia.  
Soto.*

Vltimo quæret aliquis, an quod dictum est de gratia data antiquis Patribus ex meritis Christi præuisis, intelligendum sit etiam de prima gratia & iustitia data Adæ in statu innocentie. Quidam enim simpliciter negant, ut Soto lib. 1. de natur. & grat. cap. 6. Mihi tamen contraria sententia probabilior supra visa est quæst. 1. artic. 3. explicando solutionem ad 5. D. Thomæ, ubi ipse D. Thomæ & multorum Patrum autoritate comprobaui, Adam in eo statu habuisse fidem Christi venturi. Ex quo principio, iuncta etiam autoritate D. Thom. 2. 2. quæst. 2. artic. 7. probabiliter eliciui Adam fuisse iustificatum in fide Christi venturi, & in spe meritorum eius. Quæ sententia est etiam valde consentanea ordini prædestinationis Christi, quem ibi explicauimus: pertinet etiam ad Christi honorem, & ideo mihi semper magis probanda videtur. Obiciunt autem aliqui, quod in Christo nullum fuit meritum, quod non spectauerit ad nostram redemptionem: ergo nullum fuit, quod Adam in statu innocentie prodesse potuerit. Respondetur, antecedens esse valde æquiuocum: vnus enim illius sensus esse potest, in Christo nullum fuisse actum meritorium, qui ad nostram redemptio-

nem non profuerit, ordinatusque fuerit, & sic est verum antecedens, sed consequentia mala, quia potuit idem actus esse vilis, & ad redemptionem, & ad alios effectus. Alter ergo sensus est, nullum fuisse in Christo actum meritorium, nisi per modum redemptionis, seu ad solam redemptionem, & in hoc sensu est omnino falsa propositio: nam constat, Christum sibi ipsi meruisse & non per modum redemptionis, constat etiam in quolibet actu Christi fuisse valorem ad totam redemptionem, & ad alios effectus. Vltimus sensus illius antecedentis esse potest, nullum fuisse in Christo meritum, quod non fuerit primario præordinatum propter redemptionem, & dependentem ab illa, seu occasione illius, & hoc, licet probabile sit, non tamen verum, mea quidem sententia, ut circa articulum 2. quæstione 1. satis tractatum est.

## SECTIO II.

*Verum meruerit Christus nobis dispositiones ad gratiam, seu suorum meritorum applicationem.*

Hæc quæstio proprie est de merito Christi quoad efficaciam, & est valde controuersa inter Catholicos. Duobus enim modis applicatur nobis merita Christi, vno modo ex opere operato, ut paruo per baptismum: alio modo, media dispositione vel operatione operantis, ut adulto per contritionem. Dicunt ergo aliqui meruisse Christum, ut paruo baptizato detur gratia, quod autem paruulus baptizetur, non esse ex meritis Christi: & similiter meruisse Christum, ut homini contrito remittatur peccatum, quod autem illi detur auxilium efficax, quo conteratur, hoc non esse ex meritis Christi. Cui sententia videtur multum fauere D. Thom. hic solutione ad tertium. Cum enim proposuisset argumentum, quod fere est fundamentum Capreoli & aliorum, qui hanc sententiam sequuntur, scilicet, quia, si Christus meruit nobis salutem, de iustitia nobis daretur gratia, & non gratis, & iniuste fieret: cum his, quibus non datur: respondet, gratiam non dari nisi iis, qui regenerantur in Christo, hoc autem ipsum esse gratiam, quod, scilicet, homini concedatur, regenerari in Christo, & hoc modo salutem hominis esse ex gratia. Cuius solutionis sensus, ut argumento satisfaciatur, esse videtur, applicationem sacramenti non dari ex iustitia, sed gratis, & in hoc consistere, quod iustificatio nostra gratis fiat, non solum respectu nostri, sed etiam respectu Christi: ergo ex sententia D. Thom. non meruit Christus nobis applicationem suorum meritorum. Eandem doctrinam habet D. Thom. quæst. 19. de Veritate, articulo 7. ad 4. ubi inquit, meritum Christi æqualiter se habere ad omnes quoad sufficientiam, non verò quoad efficaciam, & subdit: Quod accidit partim ex libero arbitrio, partim ex diuina electione, per quam misericorditer effectus meritorum Christi quibusdam conferatur, quibusdam vero iusto iudicio subtrahitur: quibus verbis totam rationem efficaciz & applicationis meritorum Christi refert in diuinam misericordiam, & nullo modo in ipsius Christi merita. Et euidenter in solutione ad 13. inquit, hoc ipsum gratis alicui nostrum a Deo conferri, quod efficaciam meriti Christi consequatur, & ideo gratiam non euacuari per Christi meritum.

Propter quæ testimonia tenuit hanc sententiam Capreol. in 3. distinct. 18. ad argumenta Scoti contra quartam conclusionem, quem ibi sequitur Paulus Soncinas in summa quæstione vnica, conclus. 3. sed latius hoc docuit Dried. de captiu. & redemp. gener. hum. tract. 2. c. 2. p. 3. a. 4. ubi negat, illa dona gratiæ, quæ ante Christum data sunt ut præparationes ad ipsam Incarnationem, seu ad Christi aduentum, fuisse impensa propter merita Christi: quamvis non neget, iustifi-



iustificanti gratiam tunc etiam datam esse propter merita Christi futura. Idem docet in tract. 4. c. 2. par. 8. memb. 3. & Ruard. art. 6. contra Luther. ante medium Ferrar. etiam lib. 4. contr. gent. cap. 55. circa responsum D. Thom. ad 7. rationem, quoniam de applicatione sacramentorum vel meritorum Christi nihil expresse dicit; tamen de dispositionibus ad gratiam docet, dispositiones remotas non esse ex meritis Christi, de dispositione autem ultima dicit contra Capreol. dari ex Christi meritis, propter quædam D. Tho. testimonia, quæ ad rem præsentem nihil mihi referre videntur. Fundamentum huius sententiæ est duplex. Primum, quia alias iustificatio fieret omnino ex iustitia, & nullo modo ex gratia, saltem respectu Christi, quod illis videtur inconueniens, & contra Paulum, vbiunque de gratia iustificationis loquitur, quia iam gratia non esset gratia, sed iustitia. Quod si obiciatur, quia idem sequi videtur in eorum opinione, quia ipsi concedunt, habentem contritionem, seu ei, cui applicatur baptismus, ex iustitia dari gratiam & remissionem peccati respectu Christi. Respondendum, hoc non esse inconueniens, quia sufficienter saluatur ratio gratiæ in ipsa gratuita applicatione, & ita coniunguntur perfectissimo modo ratio misericordiæ & iustitiæ in iustificatione peccatoris: si autem totum fiat ex meritis Christi, prorsus nulla ratio gratiæ intercederet. Secundum, quia, quod huic potius quam illi applicetur Christi meritum, atque adeo, quod hic baptizetur potius quam ille, non est ex merito Christi, sed ex sola diuina electione & misericordia, iuxta illud Pauli ad Ephes. 1. In quo nos sorte vocati sumus, prædestinati secundum propositum eius, qui operatur omnia secundum consilium voluntatis suæ, & ad Romanos 8. Quos præcœuit & prædestinavit conformes fieri imaginis Filii sui, hos & vocauit, &c. Quod totum statim in cap. 9. in solam Dei voluntatem & electionem refert, & similia sunt frequentia loca apud Paulum, sed præsertim videntur ad præsentem questionem accommodata illa ultima verba totius epistolæ ad Hebræos: Deus autem patri apertus vobis omni bono, ut faciatis eius voluntatem, faciens in vobis, quod placeat coram se per Iesum Christum: vbi applicationem videtur referre in beneplacitum Dei, effectum vero in IESVM Christum.

Hæc sententia, quamvis antiquiores Theologi nihil expresse circa illam asserant, quia questionem hanc in propriis terminis non attigerunt, mihi tamen nec probanda, neque in scholis audienda videtur: quia neque veritati, neque pietati consentanea est: impugnant illam late Vega toto libro 4. super Concil. Trident. & lib. 15. cap. 9. & 10. Hofius in Confessione fidei, cap. 41. & 42. Lindanus lib. 3. Panopliæ cap. 36. & alij qui nostra ætate contra Lutheranos scribunt. Ad explicandam ergo, & definiendam veritatem.

Dico: Omne auxilium gratiæ excitantis & adiutantis, quod datur homini, ut se disponat ad gratiam à prima vocatione vsque ad dispositionem ultimam, est effectus & præmium meritorum Christi, qui hæc omnia bona hominibus meruit. Hæc, ut existimo, est aperta sententia D. Thom. supra questio. 7. art. 9. vbi inquit, Christo datam esse gratiam, tanquam cuidam principio vniuersali in genere habentium gratiam, cuius virtus se extendit ad omnes gratiæ effectus, & operationes, quod artic. 10. repetit, & in art. 11. & in quest. 8. tota, præsertim art. 3. ad 2. vbi fidem etiam mortuam dicit esse ex influxu Christi capitis, & ita omnes recentiores discipuli D. Thom. hanc conclusionem amplectuntur. Quam satis etiam indicat Scot. in 3. dist. 19. quest. vnica. Probo ex Scriptura & sanctis Patribus ad Ephes. 1. Qui benedixit nos omni benedictione spiritali in cælestibus in Christo, vbi inquit Ambrosius: Omne donum gratiæ Dei in Christo est, & si quis spreto Christo benedicti se à Deo putat, er-

Fr. Suarez, Tom. 1.

rare se sciatur: & subiungit Paulus: In quo sorte vocati sumus: quo testimonio abutebatur contraria sententia: nam expresse ibi Paulus ait ipsam vocationem dari nobis in Christo, ut notauit August. li. de dono perseverant. cap. 9. & euidentius docuit idem Paul. 2. ad Timot. 1. Vocauit nos vocatione sua sancta, non secundum opera nostra, sed secundum gratiam, quæ data est nobis in Christo Iesu: vbi recte hoc exponit Anselmus, quod etiam confirmat Paulus ad Ephes. 2. generatim dicens, creati nos in operibus bonis in Christo Iesu: vbi totum negotium gratiæ & iustificationis peccatoris, quia ex nullo eius merito aut opere initium sumit, quædam moralis creatio dicitur, quæ tamen tota Christi meritis tribuitur, ut Chrysost. notauit, & cap. 4. inquit Paul. vnicuique dari gratiam, secundum mensuram donationis Christi, qui in Ecclesiam suam influit diuersas gratias, diuersa ministeria, & auxilia ad illa perficienda. Et ad Philip. 1. Vobis, inquit, donatum est pro Christo, non solum ut in eum credatis, sed etiam ut pro ipso patiamini. Ex quo loco colligit August. tract. 3. in Ioan. etiam ipsum initium fidei, & auxilium patientiæ dari propter Christi meritum: & in hunc sensum exponit illud Ioan. 1. De plenitudine eius nos omnes accepimus: ita enim censet simpliciter esse legendum, ut sensus sit, ex plenitudine Christi accepisse nos, non hanc vel illam gratiam, sed simpliciter quicquid boni accipimus, quod ad salutem conferat: postea vero additur: & gratiam pro gratia, id est, secundam pro prima, ut ipse exponit. Et ibidem Chrysost. homil. 13. in eundem sensum exponit sequentia verba: Gratia & veritas per Iesum Christum facta est: dicens illud esse fontem gratiarum omnium. Ac denique Hieron. in eundem sensum tractat illud Isai. 53. Si posuerit pro peccato animam suam, videbit semen longeuum, & voluntas Domini in manu eius dirigetur, id est, inquit, ut quicquid Deus disposuit, illius virtutibus impleatur: quod verbum est valde notandum, dissoluit enim fundamenta contrariæ sententiæ, & indicat punctum & occasionem deceptionis eius.

Secundo probatur eadem conclusio testimoniis Conciliorum & aliorum Patrum, præsertim Augustini: Concilium enim Mileuit. cap. 3. & 4. & Concil. Arausic. II. cap. 5. 6. 7. 19. 22. 24. Innoc. I. rescripto ad Concil. Mileuit. quod est epistola 26. eiusdem, & 93. inter epistolas Augustini: & Coelestinus Pap. epist. 1. ad Episcop. Galliarum loquentes de gratia Dei necessaria ad salutem, & ad opera pietatis, sub qua euidenter comprehendunt omnia auxilia excitantia & adiutantia, & vocationes, & dispositiones remotas & ultimam: loquentes, inquam, de hac gratia Dei, eandem vocant gratiam Christi, quia per Christum datur, & perinde existimant esse, dicere, gratiam Dei, & gratiam Christi, esse necessariam ad hæc omnia. In quo imitati sunt hi Patres Augustinum lib. de Prædestin. Sanct. c. 2. vbi initium iustitiæ tribuit gratiæ Dei, & Christi, & lib. 1. contra duas epistolas Pelagianorum. cap. 9. eodem sensu affirmat, totam gratiam Dei per Christum dari, & similia habet: epist. 106. Denique videtur iam hæc expressa definitio Concil. Trident. Sess. 6. cap. 5. vbi sic inquit: Declarat prætereà, ipsius iustificationis exordium in adultis à Dei per Christum Iesum præueniente gratia sumendum esse, hoc est, ab eius vocatione, &c. Et confirmatur ex vsu & consuetudine Ecclesiæ, quæ omnem gratiam etiam præuenientem, & conuersionem ipsam seu vocationem ad fidem, postulat per Iesum Christum Dominum nostrum: persuaas, omnia hæc danda esse nobis per Christum, hoc est, per meritum eius. Vnde eleganter August. enarrat. 1. in Psalm. 108. Oratio, inquit, quæ non fit per Christum, non solum non potest delere peccatum, sed etiam ipsa fit in peccatum, & Bernard. serm. 13. in Cant. Quidquid sapientiæ, quidquid virtutis te habere consilas, Dei virtuti, Dei sapientiæ, deputa Christo: origo fontium & fluminum mare est, virtutum & scientiarum Dominus Iesus Christus.

Hhh 3 Ter-







Est specialis gratia Dei præueniens ipsum: cur ergo hac non erit ex meritis Christi, sicut offensum est de omni auxilio gratiæ, quod datur adultis? Vltimo, ratio fundamentalis est, quia, sicut Deus sua voluntate elegit hos potius quam illos ad gloriam, vel gratiam, vel alia supernaturalia dona, ita manifestauit Christo hanc suam electionem, & voluntatem: ergo quamuis Christus omnibus meruerit, non tamen æque pro omnibus obtulit sua merita, sed iuxta electionem Patris, aliter obtulit pro electis, & aliter pro alijs, & pro hoc paruulo obtulit, ut illi infallibiliter applicaretur baptismus, pro alio autem minime, sed tantum generali modo, ut magis ex sequenti illatione constabit.

*Christus & quoad sufficientiam meriti, & quoad efficaciam.*

Tertio sequitur, Christum Dominum meruisse, non tantum quoad sufficientiam omnibus hominibus omnia dona gratiæ, sed etiam quoad efficaciam meruisse aliquibus specialia dona, seu ut sua merita in illis haberent infallibiliter aliquem effectum gratiæ. Hoc sequitur manifeste ex præcedentibus, quia Christus, quamuis meruerit omnibus quoad sufficientiam, quibusdam tamen meruit, ut cum effectu illis applicarentur sua merita: hoc autem est mereri quoad efficaciam. Quod præterea ex modo loquendi sacre Scripturæ confirmatur, Ioannis enim 17. inquit Christus, Ego pro eis rogo, non pro mundo rogo, sed pro ijs, quos dedisti mihi, & infra, Pater sancte serua eos in nomine tuo, quos dedisti mihi, ut sint unum sicut & nos, & infra, Non rogo, ut tollas eos de mundo, sed ut serues eos à malo, & infra, Non pro eis autem rogo tantum, sed & pro eis, qui credituri sunt per verbum eorum in me, ut omnes unum sint, & infra, Pater, quos dedisti mihi, volo ut vbi sum ego, & illi sint mecum. Quo loco aliter Christus orat pro Apostolis, & pro electis, quam pro vniuerso mundo, quia pro illis orat, ut efficaciter eis applicetur suum meritum, quomodo nunquam orauit pro omnibus hominibus vnde in eisdem verbis ostendit absolutam & efficacem voluntatem salutis illorum pro quibus orat. Vnde Iustin. Martyr. in quæst. 23. ad orthodoxos aduertit, illam orationem Christi, Sancti fidei eorum veritate, non esse falsam pro Iuda, quia fuit efficax, sed pro ceteris Apostolis: & Luc. 22. dixit Iesus Petro, Ego rogavi pro te, ut non deficiat fides tua, & tu aliquando conuersus confirma fratres tuos, quæ oratio fuit sine dubio efficax: meruit ergo per illam Christus & Petri conuersionem, & infallibilem perseuerantiam in fide. Deinde Luc. 21. dicit Christus Apostolis, Ego dabo vobis os & sapientiam, cui non poterunt contradicere, & resistere, omnes aduersarii vestri: sicut ergo Christus est dispensator horum donorum Dei, & quibusdam illa donat, & non alijs: ita etiam illa meruit nobis, & quibusdam ita applicuit sua merita, ut efficaciter illa consequantur, non vero alijs. Denique Paulus ad Hebr. 5. sic inquit, Qui in diebus carnis sue preces, supplicationesque ad eum, qui posuit illum saluum facere à morte, cum clamore valido, & lacrymis offerens, exauditus est pro sua reuerentia, & infra, & conuincimur, factus est omnibus obtemperantibus sibi causa salutis æternæ, est ergo oratio Christi efficax & infallibiliter exaudita, si ex voluntate absoluta procedat. Vnde, sicut diuersimode pro hominibus orauit, ita diuersimode etiam meruit, alijs sufficienter, alijs efficaciter, propter quod licet omnium sit vniuersalis redemptor, & sufficiens causa salutis, speciali tamen modo est causa efficax salutis eorum, quos sibi facit obediens. Et confirmatur tandem, quia incredibile est, non aliter obtulisse Christum sua merita pro illis, quos sciebat esse electos à Patre, quam pro alijs: cum videret voluntatem Patris esse, ut illi infallibiliter saluarentur, & non alijs, cui voluntati ipse se in omnibus conformabat.

*D. Thom.* Ad fundamenta contrariæ sententiæ. Ad D. Thom. respondetur, male à citatis autoribus referri, & peius explicari, nam in illa quæst. 19. de Verit. artic. 7. ad 8.

A expresse dicit, meritum Christi sufficienter operari salutem humanam, ut causam vniuersalem, sed oportere, hanc causam applicari singulis per sacramenta, & per fidem formatam, quæ per dilectionem operatur: Et ideo, inquit, requiritur aliquid aliud ad salutem nostram præter meritum Christi, cuius tamen meritum Christi est causa: docet ergo aperte D. Thom. meritum Christi esse causam etiam ipsius fidei vel cuiuscunque alterius medijs, per quod ipsum meritum Christi nobis applicatur. Et in hac 3. p. infra. q. 21. art. 4. ad 2. dicit, Christum non absolute orasse pro omnibus, sed pro prædestinatis, ut vitam consequerentur æternam: sentit ergo, Christum prædestinatis meruisse efficacem applicationem suorum meritum. Cum ergo hoc loco ad tertium dicit, regenerari in Christo, esse gratiam homini factam, intelligit respectu ipsius hominis, non respectu Christi, & eodem sensu dicit, salutem hominis fieri ex gratia, & eodem sensu loquitur in locis alijs citatis ex q. 29. de Verit. ut ipse se explicuit in solutione ad 8. iam citata: imo in eadem solutione ad quartum ait, meritum Christi æqualiter se habere ad omnes quoad sufficientiam, non quoad efficaciam: quod intelligendum est non tantum ex parte effectus, qui in vno fit, & non in alio, sed etiam ex parte voluntatis, qua ipse Christus meruit, & diuerso modo obtulit sua merita pro diuersis, ut explicatum est. Quia vero prima radix huius diuersitatis fuit electio & voluntas diuina, cui se voluntas humana Christi conformauit, ideo absolute & simpliciter totum hoc negotium tribuitur gratiæ voluntati Dei, ut magis in sect. vltima explicabimus. Et hunc etiam colligitur, quo modo sit intelligenda comparatio inter Christum, & Adamum, quam D. Thom. hic ponit in eadem solutione ad tertium, conueniunt enim in hoc, quod sicut peccatum Adæ fuit prima radix omnis mali culpæ, & pænæ, ita meritum Christi est prima radix omnis boni, & gratiæ humano generi collata: tenet etiam in hoc similitudo, quod sicut generatio carnalis ex peccato Adæ habet (ut ita dicam) vim & efficaciam ad influendum originale peccatum, ita regeneratio in Christo, quæ fit per baptismum, ab ipso Christo habet vim ad influendam iustitiam: differunt tamen, quia peccatum Adæ non est causa ipsius naturalis generationis, nec dispositionis ad illius effectum necessariæ, nec denique est causa, quod iste homo generetur, quamuis sit causa, ut generetur contrahat peccatum: nam illud, quod naturale est, est per se bonum, & per se ordinatum à Deo, vnde non trahit originem ex peccato: at vero meritum Christi, & est causa ipsius spiritualis regenerationis, & dat illi efficaciam, & influit in effectum eius, & simul etiam causa est, ut hic homo regeneretur, propter quem specialiter suum obtulit meritum: quod bene indicauit Scot. dicta dist. 19. dicens, hoc fuisse potissimum in merito Christi, quod meruit, non conuinctos coniungi.

Ad rationes ex dictis patet responsio, ad primam enim respondetur, quamuis omne opus gratiæ quod in nobis fit, propter merita Christi fiat, nihilominus veram saluari rationem gratiæ: tum quia respectu nostri totum hoc fit mere gratis, tum etiam quia includendo ipsum Christum, & meritum eius, & modum merendi, & offerendi sua merita pro nobis, totum negotium nostræ salutis duxit originem ex sola gratia diuina voluntate & electione. Ad secundam vero respondetur, concedendo non esse ex merito Christi hoc totum, scilicet, ut huic potius quam illi applicetur eius meritum, seu quod hic potius quam ille baptizetur: est tamen ex meritis, ut hic baptizetur, & ut huic applicentur eius merita: in illa enim comparatione includuntur duo, scilicet, ut hic baptizetur, & non alius, & hoc posterius Christus non meruit, licet meruerit primum: quia illud non pertinet ad remunerationem, sed potius ad pœnā, vnde non est,

Hhh 4 opus



opus gratiæ, sed iustitiæ, & occultæ iudicii Dei. Neque testimonia Pauli ibi adducta aliud ostendunt: imo si recte expendantur, nostram sententiam cōfirmant, ut de testimonio ad Ephes. tractatum iam est, & de ultimo testimonio ad Heb. ex ipsis verbis facile constare potest: dicitur enim Deus aptare nos in omni bono iuxta beneplacitum suum, hoc tamen facere per Iesum Christum: quanquam ergo electio sit ex voluntate Dei, tamen executio est per merita Christi. An vero ipsa etiam electio fundata sit in Christi meritis, dicitur in fest. vltim.

## S E C T I O III.

*Utrum Christus Dominus meruerit nobis omnia dona gratiæ, quæ post primam iustificationem conferuntur.*

Hæc quæstio multâ comprehendit, quia hæc dona variâ multiplicia esse possunt: omnia tamē sub vnâ quæstione comprehendimus, ut prolixitatem vitemus, & quia in omnibus ferē eadem est ratio quæstionis. Primum tamen omnium hic iam nō agimus de habitibus infusis, qui iustificantiē gratiam comitantur, velin illa aliquo modo continentur, ut sunt virtutes Theologicæ & morales, & Spiritus Sancti dona: quia perfecta iustitia omnes hos habitus complectitur, & ideo vbi probatum est, primam iustitiam dari ex meritis Christi, demonstratū relinquitur, omnes hos habitus infundi nobis propter eadem merita, vnde Concil. Trident. sess. 6. cap. 7. definit, in iustificatione accipere hominem per Christum fidem, spem & charitatem, vbi de habitibus loquitur, ut in superioribus tractatum est. Et inferius dicit, Christianam iustitiam, quam prius dixerat includere infusionem gratiæ & donorum, dari per Christum Iesum. Secundo non tracto de effectibus sacramentorum, in quibus variæ includuntur perfectiones, præter primam gratiam iustificantiem, ut augmentum gratiæ, remissio venialium peccatorum, seu penarum temporalium, varia auxilia seu gratiæ sacramentalia, characteres, seu spirituales potestates: nam hæc omnia, & quidquid per sacramenta ex opere operato confertur, certissimum est esse præmium, seu effectum meritorum Christi: quia sacramenta ex meritis Christi habent virtutem, & nihil aliud sunt, quam organa per quæ merita Christi nobis applicantur, ut constat ex Concil. Trident. sess. 7. & trademus latius infra agentes de sacramentis. Relinquitur ergo quæstio de aliis donis, quæ extra sacramentum homini cōferuntur post primam iustitiam, quæ ad quatuor capita reuocari possunt, scilicet: auxilia excitantia, & adiuvantia, quæ homini dantur ad bene operandum post acceptam primam gratiam. Secundo meritum augmenti gratiæ & gloriæ, atque adeo ipsum et augmentum gratiæ & gloriæ. Tertio, satisfactio pro venialibus culpis & temporalis poena. Quarto, perseverantia in gratia usque ad finem vitæ.

Concil. Tri.

Concil. Tri.

Nu. 10. auxilium gratiæ conferuntur in iustificatione, & isti per merita Christi.

Dico ergo primo: Omnia gratiæ auxilia, quæ hominibus iustificatis conferuntur, effectus sunt meritorum Christi. Hæc conclusio ex eisdem principiis probanda est, quibus supra probauimus similem assertionem de auxiliis antecedentibus iustificatione, quia testimonia Scripturæ & Sanctorum generaliter de omnibus loquuntur. Et ratio est eadem, quæ hoc modo potest commodè explicari: hæc enim auxilia, quædam sunt, veluti connaturalia ipsi gratiæ, ad eū modum, quo concursus ad operandum debitus est vnicuique facultati: & hæc auxilia intelliguntur cadere sub idem Christi meritum, sub quo cadit ipsa prima gratia. Sicut enim cum meruit nobis Christus primam gratiam, meruit perpetuam eius conseruationem, quamdiu nos peccati impedimentum non obiecerimus: ita etiam meruit illam aptam & expeditam ad operandum quantum necesse esset ex

parte ipsius gratiæ: quia non tantum meruit illam, ut esset in nobis, sed etiam ut per illam operari possemus: meruit ergo auxilium, seu supernaturalem concursus simpliciter necessarium ad operandum. Alia vero sunt auxilia extraordinaria: & vberiora, & hæc rursus interdum dantur homini iusto ex beneplacito Dei sine merito suscipientis: atque adeo mere gratis respectu illius: & de his etiam est certū semper dari propter merita Christi, ut euidenter probant omnia superius adducta, quæ generaliter loquuntur de omnibus gratiæ donis, hoc autem est speciale donum gratiæ distinctum omnino ab ipsa prima, & ideo non solum est ex meritis Christi, sed etiam est noua applicatio talium meritorum: & hoc optime cōfirmant illa verba Christi Ioann. 15. Sine meritis non potestis facere. Interdum vero aliquod ex his auxiliis confertur ex merito hominis iustificati qui orando, operando, & bene se disponendo, per primam gratiam & priora auxilia impetrat, & de condigno meretur alia maiora sibi necessaria & valde vtilia, & de his eadem est ratio, quæ de augmento gratiæ, & merito de condigno illius.

Ex his tamen obiter inferitur, & dico secundo, donum perseverantiæ semper esse effectum meritorum Christi, quia hoc donum includit specialia auxilia, vel specialem Dei prouidentiam, quæ homini confertur, ut infallibiliter in gratia moriatur, quod est sine dubio magnum donum gratiæ, ut Concilium Trident. sess. 6. illud appellauit, & est ita distinctum ab ipsa prima gratia & illi non debitum, ut non possit cadere sub meritum de condigno hominis iustificati: est ergo ex illis donis, quæ de condigno dantur, solum propter merita Christi. Et cōfirmatur primo, quia hoc donum est maxime necessarium ad salutem æternam consequendam, ergo Christus, qui est autor & perfectissima causa meritoria nostræ salutis, est etiam autor, & causa huius doni. Cōfirmatur secundo, quia, ut infra ostendam, Christus meruit prædestinationem nostram, impossibile autem est mereri prædestinationem, non merendo hoc perseverantiæ donum, quod est vnus ex potissimis effectibus prædestinationis, & quali complementum eius. Item supra ostensum est, meruisse Christum prædestinatis efficacem applicationem suorum meritorum ad primam iustitiam, & remissionem peccati consequendam, quæ infallibiliter consequentur vitam æternam: quia pro illis hoc modo obtulit sua merita, quoniam sciebat esse ab æterno Patre electos, ergo obtulit sua merita, ut illis daretur perseverantiæ donum, quod necessarium est ad vitam æternam consequendam. Denique vnus homo potest vel sibi, vel alteri mereri de congruo hoc donum, petendo & obsecrando, sed Christus ita orauit pro electis, ergo ipse de condigno & ex perfecta iustitia meruit illi hoc donum. Et iuxta hanc doctrinam & similem traditam sect. præcedenti intelligitur optime doctrina Concilij Valentini tempore Lotharii cap. 4. vbi dicitur: Concil. Val. Christum obtulisse sua merita, seu effudisse suum sanguinem pro impiis, & qui in peccatis moriuntur: ipsum autem Concilium definit, hoc premium dari esse ad multorum exhaurienda peccata, illorum, scilicet, qui credendo in Christum non pereunt, sed vitam æternam consequuntur, hoc enim intelligendum est de merito quoad efficaciam, & de illo speciali modo quo premium sanguinis sui pro prædestinatis obtulit: nam quoad sufficientiam pro omnibus hominibus meruit Christus, & premium obtulit, vnde dictum est.

Dico tertio, Christus Dominus meruit nobis augmentum gratiæ & gloriæ, & omnes actus, quibus illa incrementum. Probatur primo ex Ioan. 15. vbi Christus se gratia

Donum perseverantiæ semper est effectus meritorum Christi

Concil. Val.

Christus se gratia



et gloria,  
et omnes  
alios, qui  
illis illam  
meritis.

Conc. Trid.

Concil. A-  
raus.  
Ephes. 2.

Ephes. 4.

Duplex sen-  
sus conclusi-  
onis posita.

Durand.

flus se comparat viti, & iustos palmitibus; & subdit:  
Sicut palme non potest ferre fructum à semetipso, nisi man-  
ferit in vite, sic nec vos, nisi in me manseritis. Et rationem  
subdit: Quia sine me nihil potestis facere, & significans,  
sicut palme non potest crescere sine influxu vitis,  
ita neque iustum sine influxu meritorum Christi.  
Vnde Trident. sess. 6. cap. 16. colligit, Christum in-  
fluere virtutem in iustos, tanquam caput in mem-  
bra, & tanquam vitem in palmites: Quia virtus, in-  
quit, bona eorum opera antecedit, comitatur, & subsequi-  
tur, & sine illa nullo pacto Deo grata, & meritoria esse pos-  
sunt, & idem significat sess. 14. capit. 8. ut statim pon-  
derabimus. Indicat etiam Concil. Arausicanum II. cap. 24. explicans eundem locum Ioannis. Et con-  
firmari potest ex Paul. ad Eph. 2. dicente, Super adifi-  
cati super fundamentum Apostolorum, & Prophetarum, in  
ipso summo angulari lapide Christo Iesu, in quo omnis edi-  
ficatio constructa crescit in templum sanctum in Domi-  
no. Et clarius cap. 4. Veritatem autem faciemus in chari-  
tate, crescemus in illo per omnia, qui est caput Christus, ex  
quo totum corpus compactum, & connexum per omnem  
iuncturam subministrat, secundum operationem in  
mensuram vniuscuiusque, membri augmentum corporis facit,  
in edificationem sui in charitate. Ex quibus testimo-  
niis manifeste constat, omne augmentum spirituale  
& consequenter omne meritum esse ex influxu me-  
ritorum Christi. Hoc vero vt ratione declaratur,  
obseruandum est, duobus modis explicari posse,  
primo ratione auxiliorum, quæ iustis dantur ad be-  
nè merendum, & per merita crescendo in gratia:  
& in hoc modo nulla est difficultas, ostensum est enim  
hæc auxilia dari propter Christum, declaratum etiã  
est, quod sicut actus nostri & merita nostra di-  
cuntur dona Dei, quia sunt supernaturalia bona ad  
quæ operanda nos trahimur & subleuamur per su-  
pernaturalia auxilia: etiã possunt dici dona Chri-  
sti, quia propter eius merita hæc omnia conferuntur.  
Tamen ex vi huius modi ipsum argumentum gra-  
tiæ non dicitur dari propter merita Christi, nisi in  
radice, id est, in auxilio, quod propter Christum da-  
tur ad promerendum tale augmentum.

Secundo modo hoc explicari potest ratione va-  
loris & meriti illorum operum, quibus promeremur  
tale augmentum, ita vt propter Christum, non solum  
nobis conferatur auxilium ad efficiendum opus me-  
ritorium, sed etiam detur ipsi operi valor, propter  
quem acceptetur, vt condignum meritum talis au-  
gmenti gratiæ aut gloriæ. Et hic modus est diffi-  
cilior, quia opus supernaturale à gratia procedens in-  
trinsece & natura sua habet proportionem & con-  
dignitatem cum tali premio, & valorem sufficien-  
tem ad illud: ergo non est quod per Christi meritum  
conferatur. Imo nec conferri posse videtur, quia, vt  
recte notauit Durand. in 3. dist. 18. q. 3. num. 7. quam-  
uis vni possit dari præmium propter meritum alte-  
rius, tamen meritum vnius non potest fieri meritum  
alterius, quia neque operatio vnius potest fieri operatio  
alterius, consistit enim meritum in propria &  
spontanea operatione: meritum ergo Christi non po-  
test fieri meritum nostrum, ergo nec merita nostra  
habere possunt à merito Christi, vt sint merita, neque  
vt habeant valorem maiorem, quam de se nata sunt  
habere. Probatur hæc vltima consequentia, quia neque  
nostris operibus aliquid additur intrinsicè, neque  
inherens illis propter Christi merita, à quo habeant  
valorem illum, nihil enim huiusmodi fingi potest:  
neque ipsa Christi merita per se ac formaliter possunt  
hunc valorem conferre nostris operibus, vt osten-  
sum est, neque sola aliqua denominatio, vel habitu-  
do extrinseca ad hoc sufficit, alias nostra merita non  
essent vera merita, sed propter Christum acceptaren-  
tur vt talia, quamuis reuera talia non sint. Nihilomi-  
nus multorum sententia est, etiam hoc posteriori  
modo habere Christi meritum in fluxum in nostra  
merita, & in omnem effectum eorum, ita vt quid-

A quid nos meremur, non solum detur nobis propter  
nostrum meritum, sed etiam propter meritum Chri-  
sti: & nostra opera non habeant rationem meriti,  
quam nunc habent, tantum ex sua bonitate & qua-  
litate, & proxima gratia, à qua procedunt, sed etiam  
ex coniunctione ad meritum Christi in quo nitun-  
tur, & à quo habent vim & efficaciam, vt ex perfecta  
iustitia illis debeatur præmium. Hanc sententiam  
late defendit Hosius in confessione Polonica, cap. 73. vbi refert Albert. Magn. Bonauent. Gab. & alios:  
multa etiam in eadem sententiam congerit Vega  
lib. 15. in Trident. à cap. 4. vsque ad 10. & 18. indicant  
etiam Caiet. tom. 3. opuscul. tract. 10. cap. 9. Soto in 4.  
dist. 19. q. 1. art. 2. conclus. 3. & est opinio satis pia  
& probabilis, & consentanea locutionibus Scriptu-  
ræ & Sanctorum, quas de hoc Christi merito, & de  
effectu quem in nos influit adduximus: & præsertim  
videtur illi multum fauere Concil. Trident. vt sta-  
tim referam.

Oportet tamen conuenienter illam explicare, non  
est enim negandū, quin nostra merita sint vera me-  
rita, ita vt opera iustorum ex gratia procedentia ex  
se habeant intrinsicam dignitatem, & proportionem  
cum premio, quam haberent, etiam si intelligere-  
mus hominem esse iustum, & bene operari absque  
meritis Christi: sicut multi de angelis existimant, &  
de homine in statu innocentie, & hoc bene probant  
rationes paulo antea posite: nihilominus tamē quia  
posset Deus hæc opera quātuvis digna & propor-  
tionata premio, non ordinare ad meritum, nec ac-  
ceptare ad præmium, quia infinitis aliis titulis sunt  
illi debita: ideo sancti Patres diuinæ gratiæ attri-  
buunt, quod voluerit nostra esse merita, quæ sunt  
ipsius dona, vt Celestinus Pap. loquitur epist. 1. cap.  
12. & Trident. sess. 6. cap. 16. Hæc autem gratia con-  
ferretur nobis propter merita Christi, & in illis fun-  
datur, ipse enim est autor nobis bonorum omnium,  
& omnis gratiæ. Vnde August. lib. 13. de Trinit. cap.  
10. recte ad hoc propositum accomodat illud ad  
Ephes. 4. Ascendit in altum, dedit dona hominibus, dicens  
hæc dona esse merita nostra, per quæ ad summam  
beatitudinem peruenimus. Deinde distum est supra  
q. 1. art. 2. ad rationem meriti de condigno non requiri  
tantum proportionem operis, sed etiam promissio-  
nem, in qua opus ipsum nitatur, vt habeat vim & ef-  
ficaciam ad exigendum præmium de iustitia: hæc  
ergo promissio facta nostris operibus referenda est  
in Christi merita, vt colligitur ex Paul. 1. ad Timot. 1.  
1. dicente, Paulus Apostolus Iesu Christi per voluntatem  
Dei, secundum promissionem vitæ, quæ est in Christo Iesu.  
Et ex Concil. Trident. sess. 6. cap. 16. dicente, Bene o-  
perantibus vsque in finem, & in Deo sperantibus proponen-  
da est vita æterna, tanquam gratia filijs Dei per Christum  
Iesum misericorditer promissa, & tanquam merces ex ipsius  
Dei promissione bonis ipsorum operibus, & meritis fideliter  
reddenda. His ergo modis recte intelligitur, Christi  
merita influere in nostra merita, vt vera & efficacia  
merita sint. Quo sensu dixisse etiam videtur Concil.  
Trident. sess. 14. cap. 8. de nostra satisfactione loquens.  
Nec vero ita nostra est satisfactio hæc quam pro peccatis  
nostris exoluimus, vt non sit per Christum Iesum. Quod  
infra magis explicans, inquit, Omnis gloriatio nostra  
in Christo est, in quo viuimus, in quo meremur, in quo sa-  
tisfacimus, facientes fructus dignos penitentiae, qui ex illo  
vim habent, ab illo offeruntur Patri, & per illum acceptan-  
tur à Patre: quæ vltima verba sunt valde notanda,  
videtur enim aperte continere sensum à nobis ex-  
plicatum.

Tertio addi potest probabile esse, nunc opera iu-  
storum, qui sunt membra Christi, referri ad maius  
premium, quam de se postulerent, ex sola propor-  
tione quasi connaturali, quam habent cum premio,  
quo modo multi intelligunt pie illud Ioan. 10. Ego  
veni vt vitam habeant, & abundantius habeant. Hoc au-  
tem verum esse potest, vel quia nunciatus, quia est  
membrum

Hosius,  
Albert.  
Mag.  
Bonauent.  
Gabr.  
Vega.  
Caiet.  
Soto.

Quo modo  
in illigenda  
sit conclusio  
in secundo  
sensu.

Celestin.  
Pap.  
Concil. Trid.  
August.

Ephes. 4.

1. Timot. 1.  
Concil. Trid.

Concil. Trid.

Ioan. 10.



membrum Christi, habet maiorem quādam dignitatem moralem apud Deum, quā redundat in ipsius opera, & confert illis maiorem quandam valorem & estimationem moralem: vel certe, quia propter Christi meritum effectum est, ut maius premium sit illis premium. Ultimo, sicut supra dicebamus, Christum meruisse peccatori, & ut contritionem habeat, & ut habenti contritionem detur prima gratia & remissio peccatorum: ita recte intelligi potest meruisse Christum homini iusto, & ut bene operetur, & ut ipsi bene operanti detur tale augmentum gratiæ & gloriæ: sicut ergo prima gratia respectu peccatoris datur gratis, & ad summum ex aliquo merito de congruo, respectu vero Christi datur ex perfecta iustitia, ita ipsum mer augmentum gratiæ respectu ipsius iusti datur ex merito & iustitia, qualis esse potest in puro homine: respectu vero Christi dabitur ex perfecta & rigorosa iustitia. Neque enim repugnat idem premium dari ex duplici titulo, praesertim respectu diversorum, & quando illi tituli diversarum rationum existunt: quin potius etiam in ipsa prima gloria hoc ipsum necessario dicendum videtur: nam quando ad iustum iustificatur per actum contritionis, licet non mereatur primam gratiam, meretur tamen de condigno primam gloriam, & nihilominus illa eadem prima gloria datur propter merita Christi, sicut & gratia, ut expresse dixit Concil. Trident. supra, & ex dictis in sect. i. satis colligi potest alias non meruisse Christus omnibus hominibus gloriam, sed tantum gratiā, qua ipsi mererentur gloriam, quod falsum est: sed utrumque ipse nobis meruit, quantumvis nos etiam possimus adungere nostrum meritum respectu gloriæ. Idem ergo dicendum est de augmento gratiæ & gloriæ, ut totius salutis & vite æternæ iustorum Christus sit perfectissima causa, & omnis Sanctorum beatitudo, merces sit operum Christi: ad quem sensum accommodat Hilarius, illud Psal. 126. *Ecce hereditas Domini, Filii mercedis*, dicens, ipsam hereditatem Sanctorum esse mercedem Filij, id est, Christi, & meritum eius. His ergo modis praesertim duobus primis & hoc ultimo (nam tertius magis dubius est) recte intelligitur meruisse Christum nobis augmentum gratiæ, & gloriæ, & ipsa merita, per quæ illud consequimur.

Concil. Trid.

Hilar.

Psal. 126.

Remissio  
penae tem-  
poralis, &  
venialium  
peccatorum  
nobis meruit  
Christus.Vega.  
Concil. Trid.  
Apocal. 7.  
1. Ioan. 2.

Ex quibus infero, & dico quarto, meruisse nobis Christum remissionem poenae temporalis, etiā quæ nobis datur per satisfactiones nostras. Et idem proportionaliter est de remissione venialium peccatorum. Ita docet & bene Andreas Vega locis supra citatis, & lib. 4. cap. 6. & colligitur non obscure ex verbis Concilij Trident. supra citatis ex sess. 14. cap. 8. & fauet sacra Scriptura, quæ omnē huiusmodi remissionem sanguini Christi tribuit, ut Apocal. 7. dicuntur Sancti lauisse stolas suas, dealbauisse eas in sanguine Agni, & 1. Ioan. 2. *Sanguis eius emundat nos ab omni peccato*, dicimur autem emundari & dealbari non solum per remissionem culpæ, sed etiam poenæ: sicut in purgatorio dicuntur animæ Sanctorum purgari, etiam si interdum solum habeant reatum poenæ temporalis. Explicanda vero est hæc conclusio sicut praecedens, quia etiam ad satisfactionem pro poena, necessaria est gratia, & promissio Dei, & utrumque est ex meritis Christi: & quia, sicut ipse meruit, ut iusto sic bene operanti daretur tale premium, ita meruit, ut iusto tali modo se assigenti, aut castiganti in hac vita, concederetur remissio tantæ poenæ: totum enim hoc optime cadit in perfectissimum Christi meritum, & commendat magis charitatem eius erga nos, & perfectum influxum, quem in nos habet, ut caput in membra, & perfectiorem rationem iustitiæ continet: ac denique supra citatis Scripturis & Concilij consentaneum est. Et confirmari etiam potest ex tractatibus de satisfactione Christi & nostra, quæ in illa fundatur, supra q. 1. art. 2. Sine causa ergo Palud. in 4. distin. 20. q. 4. num. 14. quem Antoni, sequitur 1. par.

Palud.  
Antoni.

tit. 10. cap. 3. §. 1. negat remitti nobis semper poenas temporales ex merito Christi, sed ex liberali remissione Dei. Quia alias, inquit, in nullo esset Deus nobiscum liberalis. Quæ sententia eo absurdior mihi videtur, quo ipsi loquuntur de remissione, quæ fit in sacramentis: nam certissimum est, omnem effectum sacramentorum esse ex Christi meritis, ut supra dixi. Et ratio eorum nullius momenti est, nam maior liberalitas Dei est dare nobis Christi merita, & satisfactionem, & propterea remittere nobis poenam, quam eandem poenam nobis gratis condonare.

Dicit aliquis. Si meritum Christi simul concurrat cum nostra satisfactione ad eundem effectum, vel utrumque imperfecto modo concurrat, vel alterum redundat. Respondetur, negado consequentiam, concurrunt enim ut cause diversorum generum. meritum enim Christi per se sufficiens est, tamen in hoc maxime relucet eius sufficientia & perfectio, quod & suum effectum habet, & non excludit nostra opera, merita, & satisfactiones, sed illis potius vim & efficaciam tribuit, unde possunt dici concurrere, ut cause diversorum generum, vniuersalis & proxima, quæ in suo ordine perfecte existunt. Errant igitur nostri temporis hæretici, qui meritum Christi dicunt nostrum excludere, & si nostrum asseratur, obscurari Christi meritum: potius enim meritum Christi infert nostrum, tanquam causa effectum, & nostrum, ut Concil. Trident. dixit, manifestat, & illustrat gloriam meritum Christi.

Ultimo tandem querat aliquis, an remissio poenæ, quæ fit in purgatorio, sit etiam effectus meritum Christi. De hac re dictum est supra disp. 4. sect. 11. Nunc breuiter responderetur, quando poenæ remittitur per indulgentias vel satisfactiones viuentium, sine dubio est effectus meritum Christi, iuxta dicta in conclusione vltima, est enim eadem ratio illa, vero quæ potius est solutio, quam remissio poenæ, quia licet per condignam satisfactionem, non est cur sit effectus meritum Christi, quia ibi homo soluit Deo quantum poenæ debet. Addit tamen Vega lib. 15. in Trident. cap. 10. etiā illis animabus prodele meritum Christi, ut cum illis remissus agatur, & contra condignum puniantur. Sed non est intelligendum præter illam poenam, quæ interdum remittitur in purgatorio per suffragia Ecclesiæ, interdum etiam remitti aliquā poenam propter merita Christi immediate applicata ex voluntate Dei absque alio medio. Hoc enim neque fundamentum habet, nec verisimile mihi videtur: cur enim Deus postea remitteret illam poenam: quam non remittit, quando abstulit culpam, cum supponatur, nullum aliud medium esse applicatum homini ad remissionem talis poenæ? Solum ergo intelligi potest in ipsa remissione culpæ, quando reatus poenæ æternæ mutatur in temporalem, propter merita Christi fieri, & mutatio fiat in minorem poenam, quam fieret cæteris paribus, si non esset fundata in meritis Christi. Et hic sensus habet illam probabilitatem, quam dixi explicando conclusionem tertiam, & hoc modo, si fortasse poena purgatorii propter Christum, mitior est, non est propter remissionem, quæ ibi fiat, sed propter illam, quæ in hac vita facta supponitur. Et propter similem rationem non video quid difficultatis habeat, vel quid sit, quod in eodem loco capit. 11. Vega contendit, postquam anima est perfecte purgata, indigere noua applicatione meritum Christi, ut in beatitudinem introducatur: si enim contendat, ipsam collationem gloriæ esse effectum meritum Christi, illud quidem est verum, & à nobis iam probatum: si vero contendat, nouam aliam applicationem meritum esse necessariam, superuacuum est, & sine fundamento assertum: illa enim applicatio tunc proprie facta est, quando homini datum est perfectum ius ad gloriam incipit.

De poenâ

purgatorii

remissio.

De poenâ

purgatorii

remissio.

De poenâ

purgatorii

remissio.

De poenâ

purgatorii

remissio.

De poenâ

purgatorii

remissio.

De poenâ

purgatorii

remissio.

De poenâ

purgatorii

remissio.

De poenâ

purgatorii

remissio.

De poenâ

purgatorii

remissio.

De poenâ

purgatorii

remissio.

De poenâ

purgatorii

remissio.

De poenâ

purgatorii

remissio.

De poenâ

purgatorii

remissio.

De poenâ

purgatorii

remissio.

De poenâ

purgatorii

remissio.

De poenâ

purgatorii

remissio.

De poenâ

purgatorii

remissio.

De poenâ

purgatorii

remissio.



incipit autem habere effectum, quando beatitudo ipsa confertur.

## SECTION IV.

*Utrum Christus Dominus meruerit hominum electionem, & prædestinationem.*

IN superioribus dictum est de effectibus prædestinationis, & gratiæ creatæ beneficiisque, quæ propter Christum Deus nobis confert, nunc dicendum est de prædestinatione ipsa, & electione, quam aliqui (nec immerito) *gratiam increatam* vocant, eo quod non solum consistat in beneficio aliquo creato nobis collato, sed in ipsius actibus increatis intellectus diuini & voluntatis, prout ad electos & prædestinatos libere terminantur.

Hinc modernus quidam Theologus hanc questionem attingens, non solum falsum, sed & improbabile, minimèque tutum aut securum existimat esse, dicere hanc gratiam diuinæ electionis aut prædestinationis, in hac proprietate sumptam, posse cadere sub meritum, quia alias dari posset causa actus diuinæ voluntatis ex parte eius, quod est impossibile, cū actus ille increatus sit, vt recte notauit D. Thom. 1. p. q. 19. art. 5. & q. 24. artic. 4. qui hac ratione docet, ex parte diuini actus prædestinationem Christi non esse causam nostræ prædestinationis, tum quia eodem actu prædestinamur nos, quo fuit Christus prædestinatus, tum etiam, quia actus diuini non potest dari causa.

Veruntamen, quod ad questionem de possibili spectat, nemini dubium esse potest, quin diuina beneuolentia & voluntas libera, quoad liberam determinationem ad aliquod obiectum creatum possit cadere sub meritum; & hoc supponunt omnes auctores, qui admittunt causam aliquam vel rationem electionis diuinæ in prædestinatione; & qui hanc negant de facto, nunquam in eo fundant suam sententiam, quod sit impossibile meritum electionis, sed aliis rationibus vtuntur. Præterea omnes Theologi docent, & videtur per se notum, posse dari ex parte obiecti creati rationem aliquam per se motiuam alicuius decreti liberi diuinæ voluntatis. Idque expresse docet D. Thom. 1. cont. Gent. cap. 36. & 87. vbi idem sentit, & declarat Ferrar. tenetq; idem Greg. in 1. distinct. 40. art. 2. Durand. distinct. 41. q. 2. Gab. quæst. vnie. in init. Gaspar. Casal. lib. 1. de quadripart. iust. cap. 4. & moderni scriptores in 1. p. D. Thom. quæst. 19. artic. 5. & quæst. 23. artic. 5. Et ratio est, quia, licet decretum liberum diuinæ voluntatis nihil addat reale ipsi actui necessario eiusdem diuinæ voluntatis, iuxta veriorum sententiam, nihilominus per illud vere Deus vult libere tale obiectum creatum; & vt id velit, licet prima ratio sit bonitas eius, ex parte tamen obiecti potest interdum considerare priorem aliquam rationem, ob quam id velit: hoc enim imperfectionem nullam inuoluit, nec dependentiam aut causalitatem veram alicuius rei, quæ in Deo sit; & alioqui est necessarium, vt aliqua conditio vel actio creaturæ possit esse ratio vera alterius effectus diuini, non solum per modum finis, cuius gratia aliquid fit, sed etiam per modum meriti, aut alterius principij ex se postulantis talem effectum. Quod in effectibus diuinæ providentiæ frequenter inueniri certissimum est: sic enim Deus dicitur quandam rationem iustitiæ seruare in conaturalibus rerum proprietatibus conferendis, ac distribuendis: sol etenim, quem in tali natura Deus condere decreuit, quasi iure suo postulat à Deo lucem, ignis calorem, calor concursum ad calefaciendum, lux ad illuminandum, &c. In rebus item & actionibus moralibus id clarius conspicitur: peccatum enim ab homine commissum, exigit à Deo, postulatque vindictam; bonum autem opus postulat præmium, Dices, his rationibus solum ostendi,

inter ipsas res creatas vnā esse radicem, aut rationem alterius. Respondeo, non hoc solum probari, sed etiam respectu voluntatis diuinæ habere quandam rationem motiui inclinantis, allicientis illam ad volendum hoc vel illud. Quod patet primo ex modo loquendi Scripturæ, Ioan. enim 10. ait Christus, *Propter me diligit Pater, quia ego pono animam meam*, Chrysost. Euthym. & alij expositores aduertunt, licet, in Christo sint plures alie rationes, propter quas à Patre diligitur, propter hanc tamen rationem maxime diligi, quod sponte sua mortem appetit, vt Patri obediret. Huc etiam spectant illa Christi verba, *Qui diligit me, diligitur a Patre nemo, & illa, Si quis diligit me, sermonem meum seruabit, & Pater meus diligit eum, & ad eum veniemus, &c.* hæc enim & similia non solum concomitantiam significant, sed etiam rationem diuinæ dilectionis erga nos.

Secundo idem declaratur, quia Deus interdum confert creaturæ suam dilectionem ac beneuolentiam ex solo suo beneplacito ac liberalitate; & tunc non datur ratio dilectionis ex parte creaturæ: interdum vero confert Deus hanc dilectionem aut beneuolentiam per modum cuiusdam iustæ distributionis, vt in naturalibus aliter vult ornare cœlos, quam terram, quia vult seruare vniuersæ naturæ id, quod ei est aliquo modo debitum; & in moralibus, pro ratione melioris dispositionis, vel maioris meriti, maiorem gratiam confert, atque adeo magis amat amicitiam amore. igitur aliqua voluntas vel amor Dei habet rationem aliquam ex parte creaturæ, ob quam ipsa diuina dilectio tali modo ad talē creaturam terminatur. Probat hęc vltima consequentia, quia voluntas iusta eo modo, quo iustitiæ rationem habet, respicit ius alterius, & rationem ac motiuum, in quo fundatur, nec potest in alio distinguī voluntas mere liberalis à voluntate iusta.

Tertio idem probatur ex effectibus diuinæ voluntatis, & principio eorum: nam homo meretur à Deo maiorem gratiam, vel alia similia dona: ergo meretur, vt Deus velit conferre ei talem gratiam. Patet consequentia, quia Deus non confert hoc donum nisi volens, & eo modo, quo vult, confert: ergo non potest quis mereri effectum ipsum, nisi mereatur, vt Deus velit illum donare, seu efficere eam, si meretur effectum, merebitur etiam illius effectio: nem: ergo & actum ad talem effectioem terminatum, seu quod actus voluntatis ad talem effectioem terminetur. Sicut inter homines, si ergo mereor, vt Rex conferat tale beneficium, certe mereor, vt velit conferre: neque intelligi potest, vt aliquis mereatur aliquod præmium, quin mereatur quidquid ad illud necessarium est, quando id non præsupponitur, vt superius etiam attigi disput. 4. sect. 4. Et in merito poenæ id clarius perspicitur, quādo enim quis per peccata sua meretur æternam poenam, non solum meretur poenam ipsam, sed etiam vt Deus velit illam conferre, quia Deus ex se neminem vult perire, sed solum ob hominis demeritum, iuxta illud, *Deus non vult mortem peccatoris, seu Deus mortem non facit.* Vnde Damasc. lib. 2. cap. 29. & 30. recte distinguit, quædam Deum velle ex se solo, quædam vero ex nobis, seu nostris actibus & meritis inclinatum. Non est ergo dubium, quin possit dari meritum diuinæ voluntatis, vt libere terminatæ ad creaturam: nam meritum non est causa propria ac physica, sed tantum ratio motiua, quæ cognita à Deo, illum mouet metaphorice, seu inclinatur ad hoc vel illud volendum. Neque D. Thom. in hoc sensu negat, dari causam diuinæ electionis ex parte actus diuini, sed loquitur in primis de causa propria & in rigore sumpta, quo sensu impossibile est dari causam diuinæ voluntatis, aut actus eius, qui secundū se omnino increatus est, & improductus: vt vero libere terminatur ad obiectum creatū, nihil reale

additur

In moralibus  
bus etiam  
& ab autem  
ritate.

Prima sententia.  
Medina hic  
q. 19. dub.  
q. 1.

Præterea de  
prædicta  
sententia  
inducitur.

Obiectum  
causa allicientis  
decreti liberi  
voluntatis diuinæ  
esse  
postulat creaturam.

In naturalibus patet.



additur ei, quod propriam causam habere possit, sed eminenti ac mirabili modo sine ulla additione, vel mutatione reali, atque adeo sine ulla vera causalitate, ad hæc vel illa obiecta libere terminatur. Deinde loquitur de actu diuino secundum se, & ab eo excludit illam causalitatem, quæ in nobis esse solet inter ipsos actus voluntatis, quatenus vnus ab alio oritur, vt electio ab intentione: & sic negat Diuus Thomas, Deum velle vnum, quia vult aliud, quia hæc locutio in rigore indicat causalitatem inter ipsos actus: non tamen negat Diuus Thomas, quin actus diuinæ voluntatis, vt libere terminatur ad creaturas, possit dari aliqua ratio, interdum ex parte ipsius Dei, interdum vero ex parte creaturæ: & in dicto libro tertio contra gentes, vtramque satis aperte docet, nam capit. 86. concedit dari rationem, cap. vero 87. & 88. negat dari causam voluntatis diuinæ: vna vero ex rationibus diuinæ voluntatis potest esse meritum, vt satis declaratum est, & per se videtur notum, quia non est maior repugnantia in hac ratione, quam in cæteris. Et hinc etiam fit, vt, licet secundum rem non possit vnus actus diuinæ voluntatis esse alterius causa, secundum rationem tamen, sicut vnum attributum est ratio alterius, verbi gratia, intellectus voluntatis, & immaterialitas immortalitatis, ita actus voluntatis diuinæ, vt terminatus ad vnum obiectum, est ratio cur terminetur ad aliud.

Hæc ergo veritate supposita de possibili, superest quæstio præcipue à nobis intenta, an de facto Christus nobis meruerit electionem & prædestinationem, id est, an Deus in æternitate sua nos elegerit intrinsece ad merita Christi futura, iam prouisa & præcognita. In qua re duæ sunt sententiæ: prior negat meruisse Christum nobis æternam electionem, aut prædestinationem. Ita tenet expresse Sonnius lib. tertio de demonstratione religionis Christianæ, tractatu tertio, capitul. 19. & Adamus exponens id ad Ephesios 1. *Elegit nos in ipso, &c.* Eandem sententiam doceant necesse est, qui negant, meruisse nobis Christum omnes disputationes remotas ad gratiam iustificantem: nam inde fit, non meruisse nobis omnes effectus prædestinationis nostræ, & consequenter nec prædestinationem ipsam, nec electionem: quæ (vt supponimus) anterior est secundum rationem, & radix totius prædestinationis, omniumque effectuum eius. Prædestinationis autem, vt minimum, includit rationem omnium mediæ partium particularium, seu propriarum, per quæ electus infallibiliter producit ad regnum cælorum: ideoque nemo potest mereri totam prædestinationem, nisi hos omnes effectus, seu media mereatur: & quia nos non meremur hæc omnia beneficia, ideo neque nostram prædestinationem meremur: idem ergo necesse est de Christo sentiant, qui ipsum hæc omnia bona nobis meruisse negant. Rursus, qui putant hominum electionem secundum rationem antecessisse præscientiam originalis peccati, CHRISTI vero prædestinationem posteriorem fuisse, necesse est, doceant, hominum electionem non fuisse intuitu meritorum Christi, sed ex sola voluntate diuina, quia in eo signo, in quo ponunt, Deum elegerit prædestinatos, nondum intelligunt, vt habentem in sua præscientia merita Christi præscientia. Atque ita sentit Capreol. in 3. distinct. 1. quæstione vnica, articulo 3. ad 1. & 3. Scoti cont. 1. conclus. qui indifferenter loquitur de electione & prædestinatione nostra, potissimum tamen videtur intelligendus de electione, nam prædestinatio, cum sit ratio mediæ partium, non potuit ante præsumptum originale peccatum completi, licet inchoari potuerit, vt more nostro loquamur. Denique hæc sententiam tenet Scotus in 3. distinctione 19. quæstione vnica, ad quoddam argumentum, ante solut. princip. argumentorum. Et fundari

A in eo videtur, quod electio prædestinatorum simul cum Christi prædestinatione antecessit originale peccatum: Christus autem non est ordinatus ad merendum nobis: donec lapsus primi hominis præuius est.

Secunda sententia absolute docet, Christum meruisse nobis prædestinationem & electionem ad gloriam. Hanc opinionem tenent ex modernis autoribus Catherin. opusc. de exim. Christi prædest. Vega lib. 4. in Trident. cap. 5. Albert. Pighius lib. 8. de libero arbitrio, cap. 1. 2. & 3. & lib. 10. capit. 1. Ex antiquis vero scholasticis citantur pro hac sententia Diuus Thomas infra quæst. 24. artic. 4. & in 3. distinct. 10. quæstione 3. & super ad Ephesios 1. lectione 5. Alen. B 3. parte quæstione 3. membro 5. Durandus 3. distinctio, 10. quæstione 3. sed hi autores obscure loquuntur, & facile possunt in vtramque partem induci. Nihilominus hæc sententia his temporibus receptissima est, & maiorem habet pietatem, & probabilitatem: ea igitur nobis probanda est, & declaranda. Quia vero confuse tractari solet, eo quod non distinguitur prædestinatio, quatenus includit, vel dicit actum intellectus, ab electione seu dilectione, quam dicit vel supponit in voluntate, quæ duæ non eodem modo, & ordine rationis ab omnibus in DEO concipiuntur, & constituuntur: & ideo breuiter supponere oportet id, quod in hac re probabilis existimamus: Ante omnem igitur actum ad prædestinationem proprie pertinentem, ordinem rationis antecessit scientia diuinæ, tam simplicis intelligentiæ, quam conditionata, quæ mouit infinitos mundos, quos procreare posset, & infinitos modos, quibus in hoc mundo posset gubernare homines, eisque de mediis ad vitam æternam consequendam prouidere: & in singulis agnoscere, quid omnes homines acturi essent, si eum his vel illis circumstantiis, aut mediis crearentur, vel gubernarentur. De hac igitur præscientia non potest quæstio prædicta intelligi, quia hæc non potest cadere sub meritum, tum quia, supposita veritate obiecti, necessaria est in Deo, tum quia ex vi illius, Deus nullum bonum confert creaturæ, nec videt aliquid, vt absolute futurum, meritum autem & necesse est, vt veliam sit, vel saltem futurum præsciatur, & illi responderet beneficium aliquod, quod Deus confert ratione talis meriti.

D Post hæc scientiam subsequitur decretum aliquod diuinæ voluntatis, quo huius mundi creationem præ alijs elegit, vel quo voluit homines ad supernaturalem beatitudinem ordinare sufficienter, aut efficaciter, per hæc vel illa media. Et in hoc actu censetur ab aliquibus consummata prædestinatio: alij vero cum D. Thoma existimant post hanc voluntatem subsequi, secundum rationem in diuino intellectu imperium efficax, vel iudicium prædictum, præcipiens & dictans absolute de agendis & ordinans totam seriem mediæ partium, quibus prædestinatus perducitur ad regnum, in qua intellectus ordinatione seu ratione prædestinationem constituunt. Dicendum ergo est primo de his, quæ in voluntate præcedunt, deinde de his, quæ in intellectu subsequuntur.

E Distinguant aliqui in voluntate diuina duplices actus circa hominum salutem: quosdam dicunt esse generales, vt est voluntas ordinandi omnes homines per sufficientiam media ad supernaturalem beatitudinem, quæ voluntas ordine rationis intelligitur esse prima erga homines, & antecedere præscientiam originalis peccati. Alia item est voluntas generalis, quæ subsequens est præscientiam originalis peccati, qua Deus voluit omnes homines lapsos reparare, & quantum in ipso est, saluos facere, iuxta illud 2. ad Timotheum, *DEVS vult omnes homines saluos fieri*, quod ad vtramque voluntatem referri potest. Alios actus dicunt esse speciales, & parti-



& particulares, ut est electio, & dilectio efficax Petri, v.g. vel Pauli, quia Deus ante omnia eius merita præuifa, ex sola sua liberali voluntate illum eligit, & efficaciter definit, ut saluetur. In prioribus ergo voluntatibus generalibus dicunt, non habuisse Deum respectum vllum ad merita Christi præuifa, in particulari autem vniuersali; electione habuisse, atque ita propter Christi merita omnes prædestinatos elegisse. De hac posteriori parte dicemus postea. Prioris autem fundamentum est, quia voluntas illa generalis dirigendi homines per sufficientia media ad vitam æternam, non supponit præscita Christi merita futura, ergo non potuit haberi intuitu illorum, seu propter illa. Consequentia est euident, quia causa meritoria, ut saepe in superioribus dictum est, supponi debet, vel re ipsa, vel saltem in præscientia præmiatis. Antecedens autem duplici ratione declaratur. Prima est, quia Deus in primo illo signo rationis, in quo voluit vniuersum perfectum condere, & in quo voluit Christum ut caput, & cætera ut membra, vel ut res, quæ illi deferrent, in illo (inquam) eodem signo voluit homines procreare propter supernaturalem beatitudinem assequendam, & ita in illo etiam habuit illam voluntatem generalem: sed in illo signo nondum intelligitur habere præscientiam meritorum Christi, ergo illa voluntas est: non potuit ex meritis Christi, Confirmatur & declaratur ex differentia inter causam finalem, vel exemplarem respectu causæ meritoriz, nam finis non est necessarius: ut supponatur existens, neque in re, neque in præscientia causæ operantis seu volentis, sed satis est, quod præcognoscatur possibilis, ut aliquid possit in illum ordinari, vel ut ipse possit intendi per talia media, vel sufficienter, vel efficaciter vno actu perfecto: & idem est in causa exemplari, quæ in hac conditione finem imitatur. At vero causa meritoria, quæ in hoc similior est efficiendi, supponi debet existens, vel in se, vel saltem in præscientia eius, qui ex præscientia meriti inclinatur ad aliquid volendum & ideo Deus, licet vno actu voluerit Christum & alios homines, vel angelos ad esse, vel ad gloriam ordinare, potuit nihilominus intendere Christum ad finem vel exemplar aliorum, non tamen potuit ex merito Christi illam generalem voluntatem erga homines habere. Secunda ratio est, quia meritum Christi respectu hominum supponit voluntatem illam generalem ordinandi homines ad gloriam per sufficientes causas, quarum vna fuit meritum Christi: Atque ideo Christus nobis meruit, quia Deus voluit, ut nobis mereretur: non ergo potuit Deus hoc velle propter meritum eiusdem Christi, cum omne meritum talem voluntatem supponat, præfertim cum supra disput. 39. ostensum sit, omne meritum proprium de iustitia coram Deo, supponere ordinationem diuinam circa tale meritum: sed Deus voluit Christum nobis mereri, quia voluit, quantum in se est, nobis gloriam conferre, nam illud meritum comparatur ad hanc gloriam, sicut medium ad finem: nullo ergo modo potuit illa generalis Dei voluntas in hoc merito fundari, sicut prima voluntas finis non potest fundari in medio, & hoc etiam est differentia inter finem & exemplar, respectu causæ meritoriz. Nam, ut Christus sit finis gloriæ aliorum hominum, non prærequirit aliam ordinationem diuinam, sed illomet actu, quo voluit Deus ordinare homines ad gloriam, id ordinavit etiam ad honorem Christi, & è contrario, volendo Christum, voluit eum ut finem & caput aliorum hominum. Similiter, ut Christus sit exemplar, non supponitur alia ordinatio, sed ex vi suæ intrinsecæ perfectionis, quam habet per gratiam vniõis, & alias, quæ hanc consequuntur, natus est esse exemplar gloriæ aliorum, & ita hæc omnia habet ex vi suæ primariæ prædestinationis. At vero, quod sit causa meritoria de facto, habet ex speciali ordinatione diuinā, quæ nec

Fr. Suarez Tom. I.

A cessario est posterior, quam generalis ordinatio hominum ad gloriam, ut ostensum est, & ideo licet hæc generalis voluntas seu ordinatio potuerit respicere Christum ut finem, & exemplar gloriæ hominum, non tamen potuit in ipso, ut in causa meritoria, fundari. Itaque Christus sub ratione merentis hominibus habet rationem medij ad gloriam hominum, & ideo supponit in Deo aliquam intentionem huius gloriæ, saltem per voluntatem illam generalem, & ideo fieri non potest, ut talis intentio seu voluntas in eodem Christi merito fundetur, nec quod supponat illud ut absolute futurum & præscitum.

B Dices. Quamuis hæc rationes recte procedant de priori voluntate generali ordinandi homines ad æternam gloriam, tamen de posteriori voluntate reparandi hominem lapsum non ita procedere per se conflat, quia hæc voluntas iam supponit ordinationem meritorum Christi Domini, & præscientiam eorum, præsertim iuxta nostram sententiam, quod Christus fuerit primus omnium, & ante præuifum originale peccatum prædestinatus, & quod ex merito eius præuifo fuerit data gratia hominibus in statu innocentiz: iam ergo intelligitur sufficienter præscita merita Christi respectu hominum ut propter illa potuerit Deus velle homines reparare per eundem Christum. Respondent autores prædictæ sententiæ, verum quidem esse rationem factam præcise sumptam, non habere eandem vim de hac posteriori voluntate: nihilominus, seruata proportionem, esse applicandum: quia ante præuifum originale peccatum solum fuit Christus ordinatus ad merendum hominibus ea media gratiæ, & supernaturalis prouidentiz, quæ statui in innocentiz fuissent consentanea, non vero ut esset vniuersalis medicina peccati totius naturæ, nam circa hoc nihil intelligimus voluisse Deum statuere ante præuifum originale peccatum. Hac ergo ratione posterior voluntas, quam Deus habuit redimendi hominem, non potuit in merito Christi ut præuifo fundari, sed Deus sua voluntate ordinavit ut Christus veniret in carne passibili ad redimendos homines. Quod autem hoc ita sit, non potest euidenter probari, quia penderet ex libera voluntate Dei, qui varijs modis potuit hæc omnia intendere, & providere: est autem consentaneum diuinæ Scripturæ, ex qua diuina voluntas nobis innotescit. Nam diuina Scriptura soli misericordiz, ac dilectioni, & liberalitati Dei tribuit hoc decretum redimendi homines, non vero iustitiæ Christi, ut Ioannis tertio, Sic Deus dilexit mundum, &c. Ad Ephesios secundo. Deus autem, qui diues est in misericordia, propter nimiam charitatem suam, quæ dilexit nos, cum essemus mortui peccato, conuincit nos Christo. Rom. 5. Commendat autem charitatem suam Deus, quia, cum adhuc peccatores essemus, &c. Quem locum tractans Augustinus, tractatione 110. in Ioann. dicit, Non ita Christus nos Patri reconciliavit, ut inciperet amare, quos oderat, sicut reconciliatur inimicus inimico, ut deinde sint amici, & inuicem diligant, qui oderant inuicem. Sed iam nos diligenti reconciliati sumus ei, cum quo propter peccatum inimicitias habebamus. Igitur ex sententia Augustini prius intelligitur Deus dilexisse nos, quæ Christus nos ei reconciliauerit, illa autem dilectio non est alia, nisi qua nos lapsos in culpam gratis voluit reparare: in qua re humana natura maiorem gratiam à Deo recipit, quam angelica, ut in fine illius tractatus idem Augustinus declarat, docens, non posse id nisi diuinæ gratiæ, ac liberalitati attribui. Et confirmari tandem potest, quia vel Christus prædestinatus fuit primo in remedium peccati, & post illud in Adamo præuifum vel per se fuit primario volutus ac prædestinatus: si primum dicatur, manifeste concluditur, sicut Christus non fuit causa suæ prædestinationis, ita

lii neg



nec illius voluntatis, qua destinatus est ad nos redimendum: ergo neque illius, qua Deus voluit generatim nos redimere, hæc enim aut antecedit illam, aut in ea includitur, seu non est alia, quam illa. Deus enim, qui simul ac perfecte vult finem & medium, volendo nos redimere, voluit per Christum redimere. Si vero dicamus, Christum absolute & per se fuisse prius prædestinatum, saltem fatendum nobis est, ad officium Redemptoris, & ad sumendam carnem passibilem, non esse destinatum nisi occasione peccati, & illo præiusto, quam secundariam (vt ita dicam) prædestinationem seu ordinationem Christus sibi non meruit, non enim sibi meruit vt haberet corpus passibile, sed ex diuina tantum ordinatione id habuit, vt illis verbis colligitur, *Corpus autem adaptasti mihi*, ad Hebræos 10. Psalmo 39. Vnde ipse Christus Dominus nunquam suis meritis, sed beneplacito Patris, ordinationem mortis suæ attribuit: tota ergo hæc mirabilis providentia, quam Deus habuit in hominum redemptione, quoad primam suam originem, primumque decretum diuinæ voluntatis, à quo tota processit, non habuit ortum ex Christi voluntate aut merito, sed solum ex voluntate diuina.

Hæc sententia sic exposita, est satis probabilis, mihi que aliquando placuit, & vera visa est. Nunc vero nonnullæ difficultates circa illam occurrunt. Prima est, quia in toto hoc discursu supponi videtur, habere Deum has voluntates vniuersales, & quasi abstractas & confusas ex parte obiecti: quod tamen falsum esse videtur. Quia Deus, sicut distinctissime omnia cognoscit, ita & vult: vnde, sicut non cognouit ea, quæ communia sunt omnibus hominibus, aliquo communi & confuso conceptu, sicut nos, sed intuendo distincte omnia singularia, & quid in vnoquoque est simile alteri: quia omnis alius cognitionis modus includit imperfectionem DEO repugnantem. Item non vult ea, quæ sunt communia omnibus hominibus, nisi volendo simul singulis hominibus tale bonum, vel volendo aliquam causam indiuiduam & particularem in suo esse, vniuersalem vero in sua virtute, & vtilitate, volendo (inquam) illam, vt vniuersalem in causando, & vt beneficiat omnibus: hic enim modus volendi est sufficiens, & perfectus, alius vero, & necessarius non est, & imperfectionem inuoluit. Quod autem in discursu facto id quod dixi de voluntate confusa & vniuersali supponatur, satis constat ex ipsiusmet sententiæ expositione, quia alioquin non oporteret distinguere inter generalem illam voluntatem, & particularem, quas Deus habet circa singulorum hominum salutem, imo nec satis intelligi posset talis distinctio: in quo enim distinguuntur duæ illæ voluntates, si vtræque circa singularia ista distincte versatur? supponit ergo necessario illa sententia, priores illas voluntates versari circa homines in communi, seu circa naturam humanam vniuersè sumptam. Deinde declaratur in hunc modum, nam circa Petrum, verbi gratia, quem suppono esse prædestinatum, Deus habuit efficacem voluntatem, qua illum ad gloriam elegit: aut ergo habuit circa eundem aliam priorem voluntatem, qua voluit illum ad gloriam ordinare, vel nullam aliam habuit. Si hoc secundum dicatur, sequitur, non habuisse Deum illam generalem voluntatem circa omnes homines, & consequenter sequitur, circa nullum hominem habuisse talem voluntatem generalem, sed solum circa singulos habuisse voluntatem efficacem, vel antecedentem seu inefficacem de vniuersiuique statu & salute. Si vero dicatur primum, primo id superfluum est, quia in voluntate efficaci includitur sufficiens: quid ergo necesse est actus multiplicare secundum rationem distinctos, & vnum fingere priorem alio? Et deinde illa prior voluntas necessario debet in-

telligi, non vt particularis ex parte obiecti, scilicet, Petri prædestinati, sed vt generalis erga homines, in quibus petras continentur: est ergo talis voluntas vniuersalis respectu omnium, & ex se indifferens, & æqualis ad omnes, & consequenter quasi confusa & vniuersalis ex parte obiecti, quod videtur impertinens, & alienum à diuina perfectione. Tandem confirmatur, quia alias, etiam circa electos, intelligendum esset, prius Deum in communi & vniuersimter elegisse efficaciter tot homines ad gloriam, deinde hunc in particulari elegisse ad talem gradum & dignitatem gratiæ & gloriæ, illum vero ad alium, & sic de singulis: quod si hoc est vanum & superfluum, vt reuera est, idem erit dicendum de omnibus hominibus. Atque ita fit, Deum nullum generalem actum habuisse circa homines in communi, sed circa omnes & singulos sibi propósitos distinctissime per suam infinitam cognitionem, habuisse tale decreum voluntatis dandi gloriā, quale ei placuit, & hoc modo voluisse omnes saluare, vel redimere, non per actum vniuersalem, seu confusum ex parte obiecti, sed per actum distinctè cadentem in singulos, non vniuersimter, & eodem modo, sed iuxta liberam distributionem diuinæ voluntatis. Quia vero actus ille, prout ad hunc vel illum hominem terminatur, ratione à nobis distinguitur in plures, qui inter se conueniunt in ratione voluntatis dandi gloriā, ideo de illa voluntate loquimur tanquam de vno actu terminato ad obiectum vniuersale, & abstractum, & ab illo actu intelliguntur profecta media generalia, ad omnium hominum salutem ordinata, cum tamen in re non sit nisi Dei voluntas vt libere terminata ad singulorum hominum salutem iuxta beneplacitum suum.

Quod si hoc verum esse conuincitur, hinc vltimus sequitur secunda difficultas circa prædictam sententiam, nimirum, aut fundamenta, quibus nititur: inefficacia esse, aut probare, Christum non meruisse prædestinatis efficacem electionem ad gloriam, quod nec ab illa sententia admittitur, nec verum est, vt ostendimus. Sequela probatur primo, quia Deus non habuit circa electos, duos actus volendi eos ordinare ad gloriam, sed simul vnicuique actus, & vnica simplicissima terminatione libera voluit efficaciter & hunc & illum saluare, in tali gradu, & perfectione: ergo, si Christus non meruit primam ordinationem talium hominum ad beatitudinem, neque etiam eorum electionem meruit. Rursus in eodem signo, in quo DEVS elegit hunc, & illum prædestinatum, voluit antecedenter, seu ordinauit sufficienter singulos reprobos ad gloriam, & per hunc modum generaliter voluit omnes homines saluare: ergo si hæc voluntas generalis, seu potius generatim à nobis concepta, & declarata, non fuit ex meritis Christi, ergo nec illa voluntas, qua sufficienter ordinauit singulos reprobos ad gloriā, fuit ex meritis CHRISTI, nam est idem omnino actus, & in eodem signo: ergo par ratione non meruit prædestinatis electionem, seu ordinationem efficacem ad gloriam, nam simul & in eodem signo rationis intelligitur ille actus, vt terminatus ad singula obiecta, seu ad singulas personas, iuxta beneplacitum DEI. Vnde tandem argumentor à paritate rationis, nam tota ratio, ob quam negatur Christus meruisse nobis ordinationem ad gloriam, vel ad redemptionem, est, quia merita Christi non supponuntur præiusta, eo quod ordinatio Christi ad merendum hominibus præcedat visionem meritum eius, & ante illam ordinationem Christi ad meritum, præcedat ordinatio hominum ad gloriam, sed hæc ratio, si est efficax, æque procedit de efficaci electione prædestinatorum: ergo. Probatur minor, quia prædestinati simul eodemque actum cum Christo sunt efficaciter dilecti, & ad gloriā electi, & in eodem signo reprobi sunt sufficienter ad glo-



gloriam ordinati, per actum, quo vere Deus voluit A simplici seu antecedente voluntate eis dare gloriam, quantum in ipso esset, neque alio modo sunt omnes homines ordinati ad gloriam, quam per huiusmodi actus: sed in eo signo nondum erant praeuifa merita Christi, nec Christus ipse intelligitur ordinatus ad merendum hominibus, imo hac ordinatio non intelligitur profecta ex alia voluntate saluandi homines, nisi ex illa, quae respectu horum est electio efficax, respectu vero aliorum simplex affectus: ergo, si propter dictam causam Christus non meruit generalem ordinationem hominum ad gloriam, nec etiam electionem predestinatorum mereri potuit.

Propter has ergo difficultates videtur certe, non oportere in praesenti quaestione distinguere secundum rationem in diuina voluntate hos actus generales à particularibus, quia illi actus, prout à nobis vniuersaliter concipiuntur & significantur, non sunt formaliter in Deo, sed virtualiter, prout in ipsis particularibus includuntur, vel in medijs vniuersalibus, quae Deus voluit propter salutem omnium hominum: vnde fit, eatenus posse assignari rationem horum actuum vniuersalium ex parte meriti Christi, quatenus potest assignari particularium omnium, vt ad singulorum hominum salutem terminatur. Sicut enim Aristoteles dixit, medicum non curare hominem, nisi in quantum curat Calliam, vel Socratem, ita nos dicere possumus, Christum non mereri homini, nisi in quantum meretur Petro, Paulo, &c. & Deum non velle saluare humanum genus, nisi in quantum vult saluare Adamum, & Euam, & hos particulares homines, qui de facto sunt ab eis propagandi: quapropter ratio motiua per modum meriti ad volendam hominum salutem, eadem necessario esse debet, quae mouit Deum ad huius & illius salutem volendam: tota ergo quaestio reuocatur ad particularem voluntatem, prout est electio huius vel illius, vel simplex affectus, seu conditionata voluntas, respectu aliorum. Videntur autem rationes factae simul coniunctae probare, non potuisse meritum Christi praeuifum esse rationem talis voluntatis, etiam vt ad homines in particulari terminatur, quia ex vna parte priores rationes recte videntur procedere de voluntate Dei vniuersae conceptae & significatae, ex alia vero parte ostensum est, illam voluntatem non exerceri in re, nisi circa particularia, & non vno modo circa omnia, sed pro diuino beneplacito: concludunt ergo illae rationes, non potuisse Christi meritum efficere electionem electio- nis hominum.

In hac re dicendum est primo. Illa singularis beneuolentia, & dilectio, qua Deus ante praeuifa hominum merita predestinatos elegit ad gloriam, vt est electio horum prae illis, non est ex meritis Christi, sed ex libertate diuinae voluntatis. Probatur ex Paulo ad Eph. 1. Elegit nos in ipso ante mundi constitutionem, & infra subdit, Secundum propositum voluntatis suae: vbi electionem illam in solum consilium voluntatis diuinae refert: quia licet Deus electionem illam fecerit in Christo, quatenus eos, quos elegit, ad gloriam Christi ordinauit, vel fortasse etiam, quia propter merita Christi illos dilexit, tamē quod per eam voluntatem hi potius, quam illi fuerint electi, non fuit Christi meritum, sed consilium diuinae voluntatis. Ex eodem sensu infra iterum subdit, In quo etiam nos forte vocati sumus, predestinati secundum propositum eius, qui operatur omnia secundum consilium voluntatis suae. Vt enim significaret Paul. non fuisse hanc electionem ex vilius meritis, nomine fortis vsus est. Propter hoc etiam Christus Ioan. 17. orans pro electis, & predestinatis, eos appellat datos sibi à Patre, scilicet per aeternam electionem, vt exponit Adrian. Papain epist. 1. ad Episcopos Hispaniae, & indicant August. tract. 106. in Ioan. & Chrysost. homil. 80. in

Fr. Suarez Tom. 1.

Ioan. cui consonat illud Mai. 8. Ecce ego & pueri, quos dediſti mihi, quod in persona Christi dictum esse exponit Paul. ad Heb. 2. & hoc modo commodè intelligitur illud verbum Christi Matth. 20. Sedere autem ad dexteram meam, vel sinistram non est meum dare vobis, sed quibus paratum est à Patre meo. Ratione probatur conclusio, quia Deus ab aeterno elegit hos prae illis: si ergo hanc electionem & comparisonem fecit propter Christi merita, oportebit intelligere praeuidisse Deum Christum per humanam voluntatem dilecturum fuisse hos potius quam illos, & efficacius oblaturum sua merita pro his, quam pro illis, & ideo elegisse hos, potius quam illos: nam si in meritis & voluntate Christi non praeuidebat aliquam differentiam, seu personarum electionem, non potest intelligi quomodò propter Christi merita praeuifa, voluntas Dei fuerit magis determinata ad hos eligendos, potius quam illos: sed ille ordo, seu modus electionis, neque est verus, nec conueniens, nec satis intelligi potest saltem circa omnes electos. Primum patet, quia non debuit voluntas diuinae humanae conformari, sed potius humana diuina, non ergo ideo Deus elegit hos potius quam illos, quia Christus vt homo ita erat electurus, sed potius ideo Christus efficacius obtulit sua merita pro his, quam pro illis, quia cognouit Patrem suum ita eos elegisse, vt ex omnibus, quae in lect. 2. adducta sunt comprobantur, potest, praesertim ex toto cap. 17. Ioan. & illo dicto Hieronym. exponens verba Mai. 35. Voluntas Domini in manu eius dirigetur, scilicet, quia quicquid Pater disposuit, Christi virtutibus impletur. Et in huius etiam confirmationem adduci possunt omnia, quae supra quaest. 18. tractata sunt de modo, quo diuina voluntas predestinuit omnes actus humanae voluntatis Christi, & quo haec illi libere conformabatur. Secundum patet, quia etiam si in alijs rebus admitteremus, non omnem actum voluntatis humanae Christi fuisse à Deo predestinitum prius ratione, quā esset praescitus, incredibile tamen est, negotium grauissimum diuinae providentiae, nimirum electionem hominum, primo esse definitum per voluntatem humanam, & non per diuinam, praesertim cum Paulus hoc reputet esse vnum ex altissimis mysterijs sapientiae, & scientiae Dei. Tertium etiam facile constat, quia saltem circa homines, qui Christi incarnationem praecesserunt, non videtur posse intelligi ille modus electionis in humana Christi voluntate, sed solum conformitas cum diuina electione: quia circa praeterita, quae iam non cadunt sub potestatem hominis, non potest proprie cadere electio, qui enim intelligi potest, vt Christus in quantum homo elegerit sibi matrem, ex qua nasceretur? Et sic de alijs.

Dico quarto. Pie & probabiliter credi potest, illammet voluntatem, qua Deus praelegit predestinatos vt est efficax eorum dilectio, habuisse fundamentum & rationem aliquam in meritis Christi praeuifis.

Prior pars declaratur, quia in hac diuina electione duo intelliguntur, alterum absolutum & intrinsecum, quod est velle efficaciter beatitudinem huic predestinato, qui actus vt sic, dicitur proprie dilectio predestinati: alterum est respectiuium, & quasi extrinsecum, nimirum quod alius non eodem modo diligatur, & consequenter, quod hic diligatur praeter illo: quod includitur, & connotatur in nomine electionis. Quamquam ergo Christus non meruerit electionem, quantum ad hoc connotatum, quia non meruit desertionem, vel, vt ita dicam, non dilectionem aliorum, neque quod in particulari hic potius diligeretur, quam alius: potuit tamen Christi meritum esse ratio, propter quam Deus absolute dilexit predestinatos. Quod probari potest ex citatis verbis Pauli ad Eph. 1. Elegit nos in ipso ante mundi constitutionem, vt essemus sancti, vbi aperte loquitur de actu efficaci diuinae voluntatis, quo ante praeuifa electio-

lii 2 rum

Electio aeterna horum prae illis, non fuit ex Christi merito.

Ioan. 17.

Adrianus Pap. August. Chrysost.

Isai. 8. Hebr. 8.

Matth. 20.

Ioan. 17. Hierony.

Efficax praedestinatorum dilectio, in Christi meritis refertur potest.

Ephes. 1.



August.  
Hierony.

Ambros.  
Anselm.  
D. Thom.  
August.

2. Tim. 1.

D. Thom.  
Ioan. 17.  
August.  
Hierony.

Ephes. 1.

Chrys.

Obiectio 2.

rum opera illos elegit, non quia futuri erant sancti, sed ut essent sancti, ut frequenter August. & Hieron. ibi, & cum eo alij expostores ponderarunt. Quod vero loquatur de ipsa dilectione, seu voluntate efficaci dandi gloriam prædestinato, constat ex subiunctis verbis, *Ut essent sancti & immaculati in conspectu eius in charitate*, & ideo statim subiungit, *qui prædestinavit nos per Iesum Christum in ipsum*, quam totam expositionem indicavit ibi Ambrosius, & clarius docuerunt Ansel. & D. Tho. & August. lib. de Prædestinat. Sanct. c. 17. & 18. & lib. de Correct. & gratia, c. 7. Certum autem est, cum Paulus dicit nos esse electos in Christo, loqui de hac electione quatenus est dilectio, seu quatenus per illam efficaciter ordinatur prædestinatus ad summum bonum obtinendum: nam sub alia ratione comparatiua non poterat in Christum referri, ut satis explicatum est. Quid autem significet illa particula, *in ipso*, non satis constat ex dictis Patribus, & expostoribus. Ansel. tamen indicat significare habitudinem causæ finalis, quod est verissimum, quia omnes electi propter honorem & gloriam Christi, secundum Deum electi sunt: unde statim Paulus subdit. *Prædestinavit nos per Iesum Christum in ipsum*, ubi particula, *per*, denotare videtur causam meritoriam, particula vero, *in*, causam finalem. Probabiliter vero exponi potest, particulam, *in ipso*, indicare causam meritoriam, nec hinc causa prius dixisse, *in ipso*, postea, *in ipsum*, nam hoc posteriori dicendi modo, cum particula, *in*, accusatiuo adiungitur, recte denotat habitudinem ad finem, adiuncta vero ablatiuo, magis videtur significare fundamentum, & rationem illius dilectionis, atque adeo causam meritoriam. Unde eodem dicendi modo statim subiungit, *In quo habemus redemptionem*, ubi euidenter significat causam meritoriam, sicut etiam inferius cum dicit, *In quo nos sorte vocati sumus*, & infra, *In quo & vos credentes signati estis spiritu promissionis sancto*, quod etiam confirmat illud 2. ad Tim. 1. *Vocauit nos vocatione sua sancta, non secundum opera nostra sed secundum propositum suum & gratiam, quæ data est nobis in Christo Iesu ante tempora secularia*. Vbi dilectionem hanc vocat propositum, & gratiam nobis in Christo ab æterno concessam, ut D. Thom. exponit. Facit etiam illud Ioan. 17. *Dilexisti eos* (loquitur de prædestinatis) sicut, pro quia, *me dilexisti*, ut August. notauit; & sensit Hieron. lib. 2. contra Iovinian. dicēs. *Ideo nos diligit, quia Filium dilexit Pater*. Denique illa vniuersalis propositio Pauli ad Ephes. 1. *Benedixit nos omni benedictione spirituali in celestibus in Christo*, etiam dilectionem hanc potest comprehendere, quæ maximum beneficium Dei est, & suprema benedictio, & veluti aliarum omnium fons, & origo: vnde Chrysost. homil. 1. super ad Ephes. inquit, *Per quem nos benedixit, per eundem nos elegit*. In quibus verbis indicat expositionem superius datam illius particulæ *in Christo*, ut æquiualeat illi, *per Christum*, seu, *propter meritum Christi*, & ita etiam legit & exponit Occumenius, & Theophylactus. Est frequens phrasia Scripturæ, ut Thren. 4. *Capius est in peccato nostris*, id est, propter peccata nostra. Ratio vero solum est, quia, considerato valore meritorum Christi, sufficientissimus fuit ad hæc omnia nobis promerenda, considerato vero ordine diuinæ præscientiæ & voluntatis, facile etiam intelligi potest, præscientiam meritorum Christi antecessisse hanc electionem prædestinatorum, ut statim explicabo. Non est ergo cur negetur, hanc dilectionem habuisse fundamentum in meritis Christi, cum hoc ad maiorem Christi gloriam pertineat, & magis ostendat in diuina prouidentia perfectam iustitiam, & misericordie rationem.

Sed contra, quia si Deus dilexit hos prædestinatos propter meritum Christi, ergo ante illam dilectionem supponitur præsumptum illud meritum ut ordinandum, seu offerendum à Christo pro illis electis potius quam pro alijs. Consequens est falsum &

contra dicta. Responderetur negando consequenti. am, satis est enim quod in illo signo præuiderit merita Christi, ut sufficiens rationem diligendi homines. Quod facile potest exemplo declarari: nempe dux aliquis vel miles bene meritis apud regem offerat sua merita, ut alicui ex filiis suis præmialiquid, vel dignitate rex conferat, quamuis ipse non deligat hunc filium, potius quam illum, sed ex voluntate principis talis electio fiat, nihilominus verissime dicitur, regem voluisse illi benefacere propter merita patris. Et in reprobatione hominum, iuxta probabilem sententiam Augustini est evidens exemplum: aliquos enim propter solum originale peccatum voluit Deus excludere à regno, quia illa est sufficiens ratio: quanquam compensatione facta non poterit esse ratio, propter quam isti reprobentur potius quam alius habens simile originale peccatum.

Sed hic occurrunt difficultates omnes in superioribus tactæ. Prima est, quia non potuerunt Christi merita præuideri à Deo prius ratione, quam vellet electorum gloriam efficaci dilectione: ergo non potuerunt illa merita esse ratio motiua ad talem electionem. Antecedens patet, tum quia simul omnino voluit Deus omnes prædestinatos cum Christo, in gloriam Christi: unde, sicut merita Christi non potuerunt esse ratio motiua ad volendum ipsum Christum, ita nequid volendum alios prædestinatos. Tum etiam, quia prius ratione, quam Deus præficeret Christi merita, voluit illa, & ordinare illa ad nostrum commodum seu præmium, scilicet obligare sub conditione talium operum, ad tale præmium illi reddendum in nobis, hæc enim omnia prærequisita sunt ad meritum, ut supravisum est: quæ autem sunt prærequisita ad meritum, supponuntur ad præscientiam meriti futuri, nec possunt sub tale meritum cadere. Rursus hæc eadem voluntas meritorum Christi supponit electionem hominum prædestinatorum, quia comparatur ad illam, sicut voluntas meritorum ad voluntatem finis: ergo de primo ad vltimum electio prædestinatorum non potuit supponere præscientiam meritorum Christi.

Secunda difficultas est, quia si Christus meritis prædestinatis electionem efficacem: ergo meritis probis eam dilectionem simplicem seu antecedentem, quæ ad gloriam ordinati sunt, ex vi cuius dantur eis sufficientia media ad gloriam consequendam, est enim æqualis ratio: hoc autem falsum est, quia vnum ex medijs sufficientibus, quæ ratione illius voluntatis Deus confert omnibus hominibus, est ipsum Christi meritum infinitum quoad sufficientiam: non ergo potuit tale meritum esse ratio illius voluntatis.

Tertia difficultas est, quia ex his vltimis sequitur, absolute & simpliciter loquendo, Deum ordinasse homines ad gloriam, siue efficaciter siue sufficienter, ob Christi meritum, sequitur subinde, illam Deivoluntatem, quæ voluit reparare humanam naturam lapsam, fuisse ex meritis Christi præuisam, quia illa voluntas, vel includitur in priori voluntate conferendi gloriam hominibus, vel certe secundum rationem est posterior illa, & consequenter multo magis cadit sub meritum Christi, quam illa: hæc autem quæ inferuntur, videtur falsa, satius impugnata argumentis contrariæ sententiæ.

Ad has difficultates primum in genere concedo, omne Dei beneficium, omnemque Dei benevolentiam erga homines, cui non repugnet supponi Christi merita, saltem in æternitate præuisa ut futura, fundari in eisdem meritis, seu ista merita ut præuisa fuisse rationem, seu motiuum talis beneficii ac benevolentie diuinæ. Hoc enim principium est satis consentaneum Paulo ad Ephes. 1. ut supra tractatum est, estque valde consonum dignitati Christi, & meritorum eius. Deinde addo, non repugnare huic merito, quod Deus vno actu indiuisibili, & simul sub aliqua

con-



consideratione nos & Christum vt hominem elegerit & præordinauerit, illum ad esse filij Dei naturalis, nos ad gloriam & filiationem adoptiuam. Nam ille actus, etsi in se sit vnus & simplex, potest terminari ad vnum obiectum ratione alterius, & ita prius ratione potest terminari ad vnum, quam ad aliud: & hoc satis est, vt possit ad vnum terminari ex præscientia alterius, vt per se constat, & supra, quæst. 1. artic. 3. ad 4. Diuus Thomas arguit, & ibi late tractatum est. Ex hoc ergo capite non repugnat, vt, licet Deus vno simplicissimo actu nos cum Christo elegerit, & simul duratione, vel subsistendi consequentia, quatenus hæc omnia voluit cum aliqua connectione inter se, vt dicto art. 3. late tractatum est: non repugnat (inquam) ex hoc solo capite, quod Christi merita præuisa, sint ratio illius voluntatis, vt ad electos terminatur.

Solum ergo relinqui videtur difficultas illa de ordine finis & medij, nam cum merita Christi, vt ad nostram gloriam ordinata, sint media, videtur supponere in Deo aliquam intentionem talis finis, cuius ipsa non sint vlllo modo ratio aut motiuium. Respondent aliqui, licet in nobis voluntas finis sit prior voluntate medij, in Deo autem id non esse necessarium, in nobis enim ideo voluntas finis præcedit, quia post illam volitionem excogitanda sunt nobis media, & facienda electio: in Deo autem non ita est, sed ante omnem voluntatem supponitur præscientia omnium mediorum, simul cum fine, & ideo non est necesse, vt voluntas finis antecedit absolute & simpliciter, sed sit est, vt in genere causæ finalis antecedit, medium autem poterit præcedere in genere causæ meritorie. Sed hoc non recte dictum est, primo, quia, formaliter ac per se loquendo, non ideo voluntas finis antecedit electionem mediorum, quia post illam voluntatem excogitantur media, & inquiruntur, ac ponderantur, & ita paulatim ad electionem proceditur: tum quia, licet hic processus sæpe intercedat, quando illa antecessio est in tempore ac duratione, tamen ad ordinem nature & rationis, quem nos inquirimus, non est necessarius: tum etiam, quia interdum potest homo, prius quam eliciat voluntatem finis, habere præmeditata, & optime cognita omnia media possibilia, & nihilominus si voluitur esse finem & medium, necesse est, vt à fine incipiat, vel ordine nature, causalitatis, vel rationis, si simul & vno fortasse actu in verumq; tedit, vel certe ordine durationis, si pro sua libertate velit solum circa alterum, suum actum exercere.

Secundo, quia, loquendo de ordine causalitatis inter res volitas, vel de ordine rationis in ipso actu, hæc enim tantum sunt quæ in diuina voluntate possunt considerari, iuxta hunc (inquam) ordinem, finis non solum est prior medio, in vno genere causæ, sed simpliciter in omni genere: nec intelligi potest, quod medium vt medium, in aliquo genere prius sit volitum: quia in quocunq; signo, & in quouis genere, solum est volitum propter finem, alioqui non est volitum vt medium: ergo, quocunq; modo consideretur, necesse est, vt voluntas finis ratione antecedit.

Tertio videtur esse specialis ratio in merito, quia meritum non potest esse in suo genere ratio mouens & alliciens voluntatem, si solum vt possibile, vel vt futurum sub conditione, præcognoscatur, sed oportet, vt videatur iam exhibitum, vel saltem præcognoscatur vt absolute futurum, ergo præscientia illa, quæ antecedit omnem liberam Dei voluntatem, non satis est ad rationem meriti, seu causæ meritorie, licet sufficiat ad rationem finis vel exemplaris, quia per illam scientiam non cognoscitur meritum, nisi vt possibile, vel, ad summum, vt futurum sub conditione, alioqui etiam posset proprium hominis meritum sic præuisum, esse ratio suæ electionis, & prædestinationis, quod falsum est. Igitur, antequam

Fr. Suarez Tom. 1.

meritum moueat in ratione meriti, necesse est vt antecedit aliqua voluntas Dei, quæ ordinet tale meritum, & causas, ac principia eius: hæc igitur voluntas etiam respectu Christi, necessaria fuit, & antecessit simpliciter & in omni genere omnem causalitatem moralem meritorum eius: sed in illa includitur, vel supponitur voluntas dandi nobis gloriam, vt ostensum est: ergo.

Aliter ergo respondendum videtur, negando, merita Christi tantum esse à Deo volita & ordinata, vt media, per quæ homines consequantur gloriam, ad quam præordinati supponantur: sed potius docendum est, sicut voluit Deus Christum hominem Deum, per sese propter gloriam suam, ita etiam voluisse eius merita, & valorem operum eius, propter perfectionem & excellentiam ipsiusmet Christi, vt ex se esset sufficiens causa, etiam in genere morali, seu meriti, cuius intuitu & ratione posset Deus velle supernaturalia dona conferre, quibus aut quomodo vellet, iuxta suæ diuinæ sapientie dispositionem. Itaque in eo primo signo, in quo Deus Christum voluit, non tantum voluit illum vt aptum ad merendum sed vt actu merendum suo tempore, voluitq; vt ipsius opera essent sufficienter ordinata ad rationem meriti, quantum est ex parte ipsius DEI: vnde hoc ipso quod Deus prædestinavit Christum tali modo, talique voluntate, in ea voluntate præiudicat futura eius merita, propter quæ voluit alijs benefacere magis aut minus, iuxta beneplacitum suum. Rursus ante hanc voluntatem Dei vt sic terminatam ad Christum, non est necesse intelligere priorem voluntatem terminatam ad gloriam hominum, quia aliud est velle Christum vt medium, aliud velle ipsum vt primam causam in genere meriti: Deus autem hoc posteriori modo voluit Christum in illo primo signo, non priori, & ideo non oportet præintelligere illam aliam priorem voluntatem, quia, licet voluntas medij supponat voluntatem finis, tamen voluntas causæ quasi efficientis in suo genere non supponit voluntatem effectus, sed potest illam secum asserre. Sicut etiam in eo signo, in quo voluit Deus Christum, voluit illi communicare potentiam sciendi supernaturalia opera, & miracula, non quia supponeretur in Deo voluntas talium operum, & ideo voluerit communicare Christo illam potentiam vt medium ad illa opera, sed potius, quia per se voluit communicare Christo illam perfectionem, vt esset in omni genere causæ perfectissima, quoad posset, causa: ideo ex ea voluntate consecutum est, vt ea opera essent possibilia, aut aliquando futura. Similiter in eodem signo prædestinavit Christum vt caput, quod haberet influentiam non tamen vt medium, neq; ex priori voluntate influendi in alios, sed vt causam præcipuam in eo ordine, ad quam consequuntur tales effectus, idem ergo dicendum censetur de eius merito.

Atque hinc facile est ad singulas difficultates respondere. Ad primam enim negatur assumptum, nimirum, non potuisse merita Christi præiudicare ante electionem prædestinatorum. Et ad primam probationem responderetur, licet in quodam genere, seu in subsistendi consequentia, simul fuerint prædestinati omnes electi cum Christo, nihilominus in aliquo genere fuisse Christum alijs præelectum, scilicet, in genere finis & exemplaris, & similiter in genere causæ meritorie, quia ita voluit Deus simul Christum & alios, vt tamen voluerit Christum vt rationem volendi alios, & consequenter etiam voluerit prius ratione merita Christi, eorumq; præuisionem, quam aliorum electionem, quod respectu dilectionis ipsiusmet Christi locum non habet, quia inuoluit repugnantiam, quæ non inuoluitur respectu aliorum. Ad aliam vero probationem iam declaratum est, quomodo voluntas meritorum Christi non supponat electionem hominum.

lil 3

Dices



Dices. Quam merita Christi potuerunt in illo signo praevideri, cum non potuerint in eo signo praevideri actiones, & passionibus, quas habuit in mortali corpore? De hac re sepe dictum est in superioribus, quidam sentiunt fuisse merita Christi in communi, seu formaliter, non in particulari, seu materialiter, prout per tales actus exercentur. Sed quia non recte attribuitur DEO hic modus confusae cognitionis, melius dicitur, in eo signo fuisse praevisa merita per actum amoris Dei & proximi, qui non dependet à corpore passibili.

Ad secundam difficultatem eadem responsio adhibenda est, concedendum est enim illatum, quod in ea inferitur, imo ex illo sumitur praedictorum confirmatio. Eadem namque est proportionalis ratio dilectionis efficacis seu beneplaciti electorum, & dilectionis sufficientis seu antecedentis ceterorum, sicut ergo Christus meruit praedestinati electionem, ita ceteris meruit eum amorem seu simplicem voluntatem, qua Deus, quantum in ipso est, vult eorum salutem. Unde, sicut propter Christum voluit Deus dare electis omnia media certa & efficacia, quibus saluantur, ita ceteris voluit etiam propter Christum dare sufficientia media, quibus saluari possunt. Christi ergo meritum non tam est medium sufficiens ex se ad salutem reproborum, quam causa omnium mediorum sufficientium, quae reprobo tribuuntur: & respectu diuinae voluntatis, est ratio seu motuum inclinans eam, ad illam voluntatem. Vel potest meritum Christi dupliciter considerari, primo secundum se & absolute, prout est quaedam perfectio moralis Christo conveniens, tum ex dignitate sua, tum ex praedestinatione divina, ut ex se sit sufficiens ad obtinendum à Deo quodlibet supernaturale bonum gratiae sanctificationis, & istam Dei benevolentiam impetrandam: & ut sic, negatur esse medium, formaliter loquendo, sed obiectum per se amatum, seu coamatum ipsi Christo, ut vniuersali ac primae causae in genere meriti. Secundo potest Christi meritum considerari, ut peculiari aliquo modo ordinatum, & quasi applicatum ad salutem hominum sufficienter operatam, & ut sic, potest dici medium, tamē, quia haec ratio supponit priorem, ideo difficultas tacta non procedit.

Ad tertiam difficultatem concedo, omnem diuinam voluntatem, qua ordinauit homines in supernaturalem beatitudinem, fuisse in Christi merito fundatam, haec enim voluntas non est nisi vel electio efficax praedestinatorum, vel voluntas accedens erga ceteros, utraque autem fuit ex Christi meritis, ut ostensum est. Idemque consequenter sciendum est de voluntate reparandi homines lapsos, haec enim voluntas comparatur ad priorem, ut voluntas cuiusdam particularis medij, ad voluntatem finis, & ideo multo magis supponit meritum Christi praevisum, ut rationem & motuum vniuersale benefaciendi, & bene volendi hominibus. Neque contra hoc urgent testimonia adducta in confirmationem alterius sententiae. Nam testimonia sacrae Scripturae, vel solum probant, voluntatem redimendi genus humanum respectu hominum redimendorum fuisse ex sola misericordia, quod verum est, etiam respectu Christi aliquam habuerit rationem iustitiae. Vel probant primam originem huius beneficii fuisse Dei charitatem, qua voluit vniuersum suum dare, ut in natura assumpta esset caput ac princeps rerum omnium, ex hoc enim beneficio cetera omnia manant, quatenus ad supernaturalem ordinem gratiae aliquo modo spectant. Et hoc posteriori modo potest etiam intelligi testimonium Augustini, quanquam eo loco solum intendit docere, Deum ita odisse in nobis culpam, ut tamen diligat naturam, ideoque eam dilectionem, quam nobis exhibet, cum culpam remittit, supponere aliam priorem, quam nobis dat esse nostramque diligit naturam. Ad rationem vero il-

lius sententiae dicendum est, nos supponere, Christum esse praedestinatum per se primo, & ante omnes & in omni genere primum in diuina merite ac voluntate habuisse, atque ita sine inconuenientia fieri potuisse, ut ipsamet ordinatio redemptionis nostrae in eiusdem Christi meritis fundamentum habuerit.

Potest autem hoc loco, ut res tota melius explicetur, soluaturs; facilius difficultas in illa vltima ratione tacta, applicari distinctio in praecedentibus conclusionibus insinuata. Nam remedium & medicina peccati hominum, dupliciter potest considerari: vno modo in genere & absolute, alio modo in particulari, & secundum eum peculiarem modum quod Deo ordinatum est, comparando illum ad infinitos alios modos, quibus posset Deus homines redimere. Quamuis igitur meritum Christi praevisum, ex se fuerit sufficiens ratio ad inclinandum diuinam voluntatem, ut vellet hominibus remedium ac medicinam peccati tribuere, & ex se fuerit etiam sufficiens medium ad quodlibet remedium, quantumuis perfectum, & excellens obtinendum: tamen, quod praefixum illo Christi merito, Deus hoc remedium per alios elegerit, & quod hoc remedium per Christum exhibendum fuerit, per tales Christi passionibus, & per illum modum, quem ipse sua mirabili sapientia praefixit, hoc non fuit ex Christi meritis, sed ex sola diuina voluntate, quia non fuit admirabile inuentum humano ingenio, aut voluntate Christi humana excogitatum, aut dispositum, sed fuit diuinitus inuentum, & intuitu meritorum Christi dispositum. Atque hac ratione speciali iure tribuitur misericordia diuinæ, ac beneplacito Patris, quod Christum nobis dederit, non solum in capite, & principem, sed etiam in Redemptorem: & similiter in illius admirabile consilium, & voluntatem referendum est, quod ordinauerit, ut Christus in corpore passibili veniret, & passionem homines redimeret, haec enim non sunt per Christi meritum, aut humanam voluntatem definita, sed per voluntatem Patris, licet non abque intuitu meritorum Christi, & ad offensionem iustitiae perfectae, quae in illis virtute continebatur, iuxta illud ad Rom. 3. Quem proposuit Deus propitiatorem per fidem in sanguine ipsius ad offensionem iustitiae suae. Recte enim intelligi potest non solum effectum remissionis peccatorum per Christum, sed etiam propitiatum ipsum dandi nobis talem propitiatorem fuisse ad offensionem iustitiae, tam in remedio proposito ac definito, quam in ratione, & merito proponendi illud: & haec tenet electione.

Vltimo tamen dicendum est, etiam esse Christum causam meritoriam nostrae praedestinationis. Haec ita causa colligitur ex citato loco Pauli ad Ephes. Praedestinauit nos per Iesum Christum. Illa enim particula, per causam, propter causam meritoriam designat, ut declaratum est, & colligitur satis ex Concilio Tridentino, sess. 6. cap. 3. 4. 5. & 6. Loquitur autem Paulus de tota praedestinatione, eo enim modo tribuit praedestinationem meritis Christi, quo tribui non potest meritis ipsius praedestinatus: potest autem praedestinatus mereri vnum vel alterum effectum praedestinationis suae. Christo ergo non tribuitur meritum praedestinationis propter vnum vel alium effectum, sed propter totam praedestinationem: & ideo addit Paulus hanc praedestinationem factam esse secundum consilium voluntatis Dei. Quod proprie de integra praedestinatione dicitur, nec Paulus vnquam vltius est voce praedestinationis in alia significatione: quin potius ad Rom. 8. dilinquit praedestinationem à singulis effectibus eius, quae expositio est consentanea Augustino locis supra citatis, & alijs expostoribus. Ratione probatur ex dictis, quia Christus meruit dilectionis efficaciam praedestinatorum, sed tota praedestinatio eorum ex hac dilectione nascitur, ergo meruit etiam praedestinationem. Secum.



Secundo, quia Christus meruit omnes effectus gratiæ, qui ex particulari Dei providentia fiunt circa prædestinatum, sed qui hæc omnia meretur, meretur totam prædestinationem, & si aliquis posset sibi hæc omnia mereri, mereretur prædestinationem suam, ergo.

Obiecta.

Sed contra, quia Christus non meruit prædestinatio omnia media, per quæ consequuntur suam salutem, quia non meruit incarnationem, quæ est potissimum medium, sed mereri prædestinationem, est mereri alicui omnia media suæ salutis. Et confirmatur, quia multa bona naturalia, quatenus ad salutem conferunt, sunt effectus prædestinationis, ut nasci hoc tempore, hoc loco, ex his parentibus, cum hac complexione: sed hæc non oriuntur ex Christi meritis, sed ex ipsa dispositione, & naturali cursu vniuersi, ergo. Respondetur ad argumentum, Incarnationem potius dici causam salutis prædestinati, quam proprium medium, quia Incarnatio non est amata seu electa ex intentione efficaciter dandi vitam æternam prædestinato, sed per se sui primario amata. Et quamuis demus, vel Incarnationem, vel passionem, esse ordinatam ex intentione generali saluandi genus humanum, non autem ex particulari dilectione prædestinatorum, media autem prædestinationis dicuntur, quæ ex hac dilectione procedunt. Quocirca illud argumentum solum cōcludit, Christum non meruisse nobis omnes causas nostræ salutis, neque omnem supernaturalem providentiam gratiæ: non inde tamen fit, non meruisse prædestinationem nostram, quia ad hoc satis est, mereri prædestinato omnem gratiam, quæ illi confertur, & omnia media particularia, per quæ generales causæ vel remedia gratiæ illi applicantur. Prædestinatio enim significat specialem rationem diuinæ providentiæ, per quam electus infallibiliter perducitur ad vitam æternam. Quapropter, qui negant, Christum esse causam nostræ prædestinationis, solum quia non fuit causa suæ incarnationis, non recte loquuntur, quamuis in solo modo loquendi à nobis differre videantur. Ad confirmationem respondetur, Christum Dominum etiam illa naturalia dona nobis meruisse, quæ ad salutem æternam conferunt, quatenus ex speciali intentione & electione prædestinati conferuntur: sicut enim possumus hæc bona promereri, & impetrare in Christo, & per Christum, ita etiam, cum sine merito vel oratione nostra dantur, possunt propter meritum Christi dari. Quis etiam neget, aut mori in tali tempore & loco, naturale esse, aut non sæpe dari propter Christi meritum, cum hoc sæpe ad donum perseverantiæ pertineat? Licet ergo effectus naturales ex dispositione causarum naturalium proveniant, tamen, si ad prædestinationem pertinent, illam et dispositio causarum, sicut sub prædestinationem cadit, ita & sub meritum Christi.

Naturalia  
quæ, & quo  
modo Chri-  
stus nobis  
meruerit.

## DISPUTATIO XLII.

In duas Sectiones distributa.

Dejs. quæ Christus meruit Angelis.

In hac disputatione breuius quam in præcedentibus agendum est, quia res est minus certa, & ideo vnica fere sectio examinabitur, an Christus meruerit angelis, & quid illis meruerit: nam hæc duo vix possunt disputari. Iungi: deinde tamen occasione hinc sumpta, videndum erit, an possit Christus aliquo modo dici Redemptor angelorum, vel, quod idem est, an pro illis satisfecerit.

## SECTIO I.

An Christus meruerit angelis omnia dona gratiæ & gloriæ.

Prima sententia negat, Christum Dominum angelis aliquid meruisse, præsertim gratiam & glo-

riam. Ita videtur sentire Bonauent. in 3. d. 13. artic. 2. q. 3. dum negat, Christum influere gratiam in Angelos, Paludan. quæst. 1. artic. 3. Durand. q. 2. Alenf. 3. p. quæst. 12. memb. 3. artic. 3. § 5. dum affirmant Christum habere influxum gloriæ accidentalis, & aliorum illuminationum in angelos: de alio vero influxu gratiæ omnino tacuerunt: D. Thom. etiam hac 3. p. quæst. 8. artic. 4. solum in communi dixit Christum aliquid influere in homines, & angelos, & q. 59. art. 6. negat, Christum iudicaturum angelos quoad præmium essentialie, sed tantum quoad accidentale: quanquam hic locus parum vigeat, ut patet ex ratione, quam ibi subiungit in corpore & ad primum, scilicet, quia iudicium illud consummatum est ante Incarnationem, & non est iterandum: vnde ad eundem modum loquitur de iudicijs particularibus hominum, factis ante Incarnationem, vel ante diem iudicii, ut ibidem patet art. 4. ad 3. & art. 5. ad 1. & 2. Expressius tamen in 3. dist. 13. quæst. 2. art. 2. hanc tenet sententiam, & quæst. 29. de verit. artic. 4. ad 5. & art. 7. ad 5. & in eadem sententiam inclinat Dried. tract. 2. de captiuit. & redempt. gener. human. cap. 2. part. 3. art. 5. fol. 51. quamuis addat, Christum non meruisse gratiam angelis remouendo ab illis peccatum. Et probatur primo, quia Scriptura sacra nunquam dicit Christum venisse propter angelos, ut eis gratiam, & gloriam mereretur: qui potius ipsemet Christus dicit, se reliquisse nonaginta nouem oues, & venisse ad querendam vnā ouem perditam. Matth. 28. & Luc. 15. quibus locis Ambros. Anselm. Beda, Theophyl. & alij, & Gregor. homil. 34. in Euangelia, exponunt de diuino Verbo, quod relictis in celo angelis, ad querendam humanam naturam lapsam descendit: non ergo venit ut angelis mereretur, neque ut eos ad suum ouile aggregaret. Vnde Act. 4. de hominibus dicit Petrus, & non de angelis, non esse sub celo aliud nomen nobis datum, in quo oporteat nos saluos fieri, 1. ad Timot. 4. dicit Paul. Christum esse saluatorem omnium hominum, maxime fidelium: de angelis vero nihil dicit. Confirmatur ex illo ad Hebr. 2. Qui sanctificat, & qui sanctificantur, ex vno omnes: propter quam causam non confunditur eos fratres vocare, & infra, Quia ergo pueri communicauerunt carni & sanguini, & ipse similiter participauit eisdem. Quibus verbis requirit Paulus inter sanctificantem & sanctificatos, vel originem ab eodem parente Adamo, vel (quod idem est) communicationem in eadem natura, ut exponit Adamus: & similiter inquit, ideo induisse nostram naturam, quia futuriteramus fratres eius, & spirituales filij: hoc enim est quod ait, Quia pueri communicauerunt carni, & sanguini, &c. Vnde statim subiungit, Nusquam angelos apprehendit, sed semen Abrahamæ apprehendit. Ex quo testimonio ita concludi potest ratio, nam qui sanctificatur per merita Christi, sunt pueri, & fratres Christi, & comunicant cum illo in carne, & sanguine, ut Paulus dicit, sed angeli non sunt hoc modo fratres Christi, non enim habent carnem & sanguinem, neque illis assimilatus est Christus: ergo non sunt illius merito sanctificati, & ita Chrysost. Theophyl. & alij ibi per sanctificatos à Christo solos homines intelligunt.

Secundo videtur colligi hæc sententia ex modo loquendi Patrum, vbi quæque enim explicant, quid profuerit angelis Christi aduentus, nihil aliud dicunt, nisi per Christum esse reparatas sedes angelorum, hominibus ad illas implendas assumptis, ex quo effectum magnum gaudium accidentarium ad sanctos angelos redundauit, & nouam quandam, ac singularem amicitiam cum hominibus contraxerunt. De merito autem gratiæ, & gloriæ nihil omnino dicunt, ut videre licet in Chrysost. Theodoro, & Theophyl. Anselm. Beda, & alijs exponentibus verba illa ad Ephes. 1. Inflaurare omnia in Christo, quæ in celo, & quæ in terra sunt, & illa ad Coloss. 1. Inflatio.

lii 4.

In ipso



August.  
Gregor.  
Ambros.

In ipso complacuit omnem plenitudinem inhabitare, & per eum reconciliare omnia in ipsum, pacificans per sanguinem crucis eiusque qua in terra, siue qua in caelis sunt. Et ad eundem modum loquitur August. in Enchirid. cap. 61. 62. 63. & 64. & Gregor. lib. 28. Moral. cap. 6. & 7. alias cap. 14. & Ambrosius sermon. 10. in Psam. 118. pagin. 3. qui multum videtur fauere huic sententiae dicens. Habemus aliquid, quod fortasse angeli non habeant; ubi enim abundauit peccatum, superabundauit & gratia, nobis est natus Christus ex Virgine, legimus enim, Puer natus est nobis, & Filius datus est nobis, nobis carnem suscepit, imo potius nos in illa carne suscepit, quando filium hominis in Dei sede constituit: non lego angelos in Dei sede nisi stantes, nisi ministerium deferentes, non lego angelos, sed homines conspultos Christo, & in Christo resuscitados. Denique ait Apostolus, quia conuiuificauit nos in Christo, cuius gratia est saluificari, & simul suscitauit, simulque sedere fecit in caelestibus cum Christo Iesu.

Tertio possemus argumentari ratione sumpta ex ordine praedestinationis, si verum esset, Christi meritum solum fuisse praedeterminatum, & prauiusum post praescitum originale peccatum, quia totum negotium Angelorum intelligitur consummatum ante peccatum Adae prauiusum. Nam prius intelligitur prauiusum peccatum angelorum, quam Adae, quia fuit aliquo modo causa illius. Denique gratia, & gloria angelorum independens fuit a peccato hominum, unde, si Christus praedeterminatus fuit post prauiusum peccatum hominum, & dependenter ab illo, non potuerunt habere angeli gratiam, & gloriam dependentem a Christo. Quae ratio videtur sane vergentissima, supposita illa sententia: quanquam multi discipuli D. Thomae conentur illi respondere, ut concilient illam opinionem D. Tho. cum ea, quam de merito Christi respectu angelorum statim explicabimus. Sed vix possunt id explicare, nec rationi facte satisfacere: tamen non oportet, ut in examinandis eorum subterfugis nos immoremur, cum credamus rationem hanc falso niti fundamento, & supponamus, Christum & ante prauiusum peccatum Adae, & ante ipsos angelos fuisse praedeterminatum. Aliter ergo probari potest hae sententia ab inconuenientibus, nam sequitur primo angelos non fuisse glorificandos ante Christi aduentum, sicut nec hominibus antea gloria data est, quia non debebat prius coronari milites, quam ducem, & vltimum premium prius dari membris, quam capiti, quod est fons, & ratio totius meriti. Secundo quia sequitur, Christum redemisse angelos, qui non peccauerunt, saltem per modum praeseruati, sicut beata Virgo fuit redempta: patet sequela, quia per Christum receperunt gratiam, per quam a peccando praeseruati sunt. Tertio sequitur, Christum mortuum esse pro angelis, quod est contra communem modum loquendi Scripturae, in qua dicitur Christus esse mortuus propter delicta nostra. Sequela autem patet, quia merita Christi per passionem consummata sunt, si ergo Christus meruit angelis, per passionem meruit illis: unde in Apocal. 7. soli beati homines dicuntur lauisse, & de albasse stolas suas in sanguine agni. Vbi aliqui notant, de hominibus dici stare ante thronum Dei & agni, clamantes, & dicentes: salus Deo nostro, sedenti super thronum, & agno. Tanquam redemptori suo, de angelis vero solum dicit stare ante thronum Dei & adorare eum, nulla facta mentione agni, quia pro illis occisus non est.

Dico tamen primo, Christum Dominum meruisse angelis gratiam, & gloriam, quae illis data fuerat propter merita Christi prauiusum. Ita docet expresse D. Thom. exponens illud Ioan. 1. De plenitudine eius nos omnes accepimus, scilicet, inquit, omnes Apostoli. Patriarchae, Prophetae, & iusti, qui fuerunt, sunt, & erunt, & etiam omnes angeli, & infra, quia plenitudo gratiae, quae est in Christo, est causa omnium gratiarum, quae sunt

A in omnibus intellectualibus creaturis. In hac vero 3. p. consulto videtur noluisse satis explicare sententiam suam, in particulari aliquid affirmando, vel negando: tamen, cum generaliter loquatur, & eodem modo dicat Christum influere in homines & angelos, tanquam caput in membra, multum huic sententiae patrocinatur, in qua 8. art. 1. absolulte dicit Christum influere gratiam in omnia membra Ecclesiae, statim vero artic. 4. dicit hanc Ecclesiam, cuius Christus est caput & in quam influit, constare ex hominibus, & angelis: nisi ergo magna & quiuocatione utatur, loquitur in vtroque loco de influxu gratiae. Praeterea quaestio. 7. artic. 9. dicit Christum esse datam plenitudinem gratiae simpliciter, quia data est illi, ut vniuersali principio in genere habentium gratiam, in quo genere sine dubio angeli comprehenduntur. Unde cum subdit. Et eam ad alios transmittit, Angelos etiam complectitur, quod necessario etiam videtur dicendum, ut ratio eius efficax sit, vult enim concludere, in Christo esse plenitudinem gratiae simpliciter, tam respectu hominum, quam angelorum. Quod probat ex efficacia eius, scilicet, quia est principium vniuersalis gratiae, necesse est ergo, ut hoc intelligatur etiam respectu angelorum. Statim tamen artic. 11. videtur hoc limitare, dicens, Christo datam esse gratiam, ut vniuersali principio gratificationis in humana natura. Sed in primis Caietan. ibi, qui nostram conclusionem tenet, explicat particulam illam in humana natura, designare subiectum necessitatis, ex quo sumpta est occasio meritum Christi: non vero significare subiectum (ut ipse dixit) extensionis, quia meritum Christi, licet ex occasione peccati hominum ordinatum sit, extensum tamen est ad angelos. Quod quam consequenter dictum sit, iam noster argumentandum indicauit. Facilius exponi posset D. Tho. ut, humana natura, designet principium, in quo, vel per quod Christus est vniuersale principium gratificationis, non subiectum, seu terminum, cui communicatur illa gratificatio. Denique etiam si intelligatur, ut iacet, D. Thom. in hoc posteriori loco solum affirmat particularem terminum huius gratificationis, non vero negat vniuersalem, quem in articulo priori posuerat. Hanc conclusionem tenet etiam Albert. in 3. distinct. 13. artic. 2. vbi dicit Christum esse caput angelorum, quoad influxum gratiae, & gloriae. In eandem inclinatur Ruardus art. 2. circa principium, vbi dicit, renasce in Christo ex Spiritu sancto, non solum hominibus, sed etiam angelis fuisse necessarium, articulo vero 8. aliquantulum a principio expressius de hoc differens, cum dicendo quidem, tamen hanc partem amplectitur: ex professo tamen defendunt hanc sententiam Caietan. lib. 1. de eximia Christi praedestinatione, & in opuscul. de gloria & peccato angelorum, Galatinus lib. 3. de arcanis Catholicae veritatis cap. 4. Ioan. Arboreus lib. 3. Theosophia c. 13. Viguer. in institutionib. cap. 20. §. 1. verfic. 4. Iacobus de Valentia in id Psalmi. 102. Benedicite Dominum omnia opera eius; Neclantus super ad Ephes. 1. & in libro cuius titulus est, Medulla sacrae Scripturae in tertia mundi aetate ca. 4. Melchior Flavius lib. de regno Christi. Et quoniam (ut verum fatear) ne ex Scripturis sacris, neque ex sanctis Patribus possit hae sententia efficaciter conuinci, possunt tamen ex illis adduci non cōtemnenda coniecturae, quae coniunctae cum ijs, quae de Christi praedestinatione in superioribus dicta sunt, eam valde probabilem ostendunt. Principio igitur suppono ex materia de angelis & de gratia, generalia principia, quae traduntur a Concilijs, & ex sacra Scriptura colliguntur de necessitate gratiae ad supernaturales actus, & ad promerendam vitam aeternam, non solum ad homines, sed etiam ad angelos pertinere. Quod vno exemplo satis declaratur. Dicit Paulus ad Ephes. 2. Gratia est saluati per fidem, & hoc Ephes. non ex

Apocal. 7.

D. Thom.  
Ioan. 1.



non ex vobis, deum enim Dei est, ne quis gloriatur. Hæc sententia sine dubio de angelis etiam vera est, quia neque ipsi gloriari possunt, dono enim Dei, per gratiam, & fidem salui facti sunt, ostensum est autem præcedenti disputatione, gratiam Dei necessariam ad salutem, & gratiam Christi, seu à Christi meritis manantem, eandem esse, seu ad convertentiam dici: sicut ergo angelis gratia Dei necessaria fuit ad salutem, ita & gratia Christi. In quo sensu optime intelligi potest quod Fulgent. ait, lib. 2. ad Trasimund. ca. 3. Vna est in utroque (scilicet angelo, & homine) gratia operata, in hoc, ut surgeret, in illo ne caderet, in illo ne vulneraretur, in isto, ut sanaretur, ab hoc infirmitatem repulsi, illum infirmare non sinit, illius esca: spiritus medicina. Vnde quod Ioan. 14. absolute, & simpliciter Christus de se pronunciauit, Ego sum via, veritas, & vita, nemo venit ad Patrem nisi per me, tam de angelis, quam de hominibus merito intelligimus, neque enim illa vox, nemo, ita ad homines refertur, quin possit etiam angelos comprehendere, ut cum Marci 10. ait Christus, Nemo bonus nisi solus Deus, non solum homines, sed etiam angelos excludit: & similiter intelligitur, quod ait Ioan. 10. Et nemo potest rapere de manu Patris mei. Accommodari præterea potest illud Ioan. 17. Hæc est vita æterna, ut cognoscant te solum Deum verum, & quem misisti scilicet Christum. Eadem enim est vita æterna hominum, & angelorum, Paulus etiam ad Ephes. 4. totum Ecclesiæ corpus dicit habere charitatem, & augmentum eius ex influxu capitis, docuerat autem idem Paul. cap. 1. & 2. ad Coloss. 1. & 2. Christum non solum hominum, sed etiam angelorum esse caput. Illud denique ad Ephes. 1. ubi omnia per Christum, & in Christo instruari dicuntur. Vbi Hierony. & alij, qui iuxta lectionem Græcam, recapitulari vertunt, non parum fauent: dicuntur enim, omnia recapitulari in Christo, vel quia cum inter se essent admodum distincta, sub vno Christo capite vnum quodammodo effecta sunt, ut Chrysostomus & Theophyl. exponunt, vel quia in Christo omnia sunt nobilitata, & ad perfectionem deducta, singula iuxta capacitatem suam, ut supra quæst. 1. art. 3. explicatum est. Quo fit, ut quæ perfectionis spiritualis vitæ capacia sunt, per Christum illam consequantur. Vel denique, quia omnia gratiæ mysteria, quæ tam in celo, quam in terra facta sunt, in Christo, & per Christum complentur, ut Claudianus exponit.

Secundo probatur ex Patribus. Solet autem videri hæc sententia tribui Bernardo, serm. 17. & 22. in Canticis, in priori enim loco dicit angelos malos peccasse ob inuidiam hominum. In posteriori vero dicit, Christum redemisse angelos sanctos præsentando illos. Sed ut (quod verum est) fateamur, Bernardi sensus alius omnino est ab hac sententia, nam in priori loco non de inuidia in Christum concepta, sed in homines, eo quod ad eandem beatitudinem cum angelis euecti sunt, loquitur Bernardus: in posteriori vero loco manifeste agit de Christo, ut est Deus, & Verbum Patris, & ut operatus est gratiam, & gloriam in angelis, antequam esset homo. Et eodem modo de eadem re loquitur serm. 1. de Circumcisione. Afferri etiam solet Cyril. lib. 5. in Isai. tom. 1. in principio, ubi dicit, per Dei Verbum, seu sermonem, omnem fructificationem spirituales, tam in sanctis angelis, quam in hominibus insitam esse, & statim explicat, hoc Verbum esse Christum sponsum Ecclesiæ, cui Ecclesiæ ex gentibus congregata, per fidem desponsata est. Sed hoc etiam testimonium potest facile de Verbo secundum diuinitatem intelligi, quamquam contemnendum non est. Sunt etiam optima verba Gregor. lib. 1. reg. cap. 2. circa illa verba. Non est alius extrare, subauditur, inquit, sanctus, quia nullus hominum, neque angelorum sanctus est, nisi per Christum. Et infra dicit, tam angelos, quam homines esse sanctificatos in Filio: rem vero magis de claratis, addit: Et quia vnigenitus Dei Deus est, extra

autem non est aliquis, quia nemo electorum, nisi in ipso est quod sic refertur ad diuinitatem eius, ut nequaquam intellectum humanitatis euacuet. Hactenus Gregor. ubi aperte loquitur de omnibus electis hominibus, & angelis ut patet ex illa causali, & vniuersali locutione. Quia vnigenitus Deus est, extra illum non est aliquis, scilicet, neque homo, neque angelus: quod ergo subdit, ita esse hoc de diuinitate intelligendum, ut humanitas non excludatur, de omnibus etiam intelligit. Quod etiam confirmat ratio, quam subdit, quia sine fide Christi nullus saluatur, & tam de angelis, quam de hominibus verum habet. Ad eundem modum loquitur idem Gregor. homil. 14. in Ezechiel. exponens illa verba c. 40. Et ecce murus foris iocus in circuitu domus vndiq. Vbi sic inquit, Vnigenitus Patris, qui summum est firmus angelorum, inferius factus est hominum redemptio. Quod licet exponi possit de Christo secundum diuersas naturas, tamen ipse loqui videtur de muro extrinseco, quem dixerat esse Verbum Incarnatum. Laurent. etiam Iustinian. serm. de Ascensione dicit, Christum factum esse angelorum parietem & hominum. Et in serm. de Assumptione beate Virginis de illius eximia gloria verba facien. inter alia sic inquit. Nemo inuidebat illi, quoniam ab eius beneficiis nullus inueniebatur immunis, fructus quippe ventris eius ciuitatem illam repleuerat sanctitate. Rupert. etiam lib. 3. de process. spirit. sancti. cap. 21. cuius sententiam late tractabimus quæst. 1. art. 3.

Tercio probatur conclusio rationibus, & coniecturis: quia Deus prædixit merita Christi prius, quam gratiam, vel gloriam angelorum iuxta ordinem prædestinationis Christi supra à nobis explicatum: ergo credendum est, Deum ordinasse Christi merita ad hunc effectum, quandoquidem ipsa habebant valorem & condignitatem ad hunc effectum, & ad honorem Christi pertinebat, ut per merita sua haberet effectum gratiæ & gloriæ, etiam in angelis: ac denique hoc modo magis ostenditur perfecta ratio iustitiæ, & misericordiæ in hoc diuino opere de sanctificatione, & gloria angelorum. Secundo, quia optimus ordo rerum postulat, ut omnia, quæ sunt vnius generis, reuocentur in vnam causam in illo genere, quoad fieri possit. Item in vno corpore, quo maior est connexio omnium membrorum cum capite, eo est constituto perfectior, sed angeli, & homines conueniunt in vno genere gratiæ, & sunt membra vnius corporis Ecclesiæ, cuius Christus est caput: ergo erit perfectior, & conuenientior ordo, si totum hoc corpus habeat vnum principium, & vnum caput, per cuius influxum omnia illius membra vitam, & spirituales sensum participant. Quæ ratio fundamentum habet, ut dixi, in Paulo ad Eph. 4. Et inuari potest illis principiis Metaphysicis: Quidquid est tale per participationem, reuocatur ad id, quod est per se tale, Christus autem solus est per se gratus, angeli vero per participationem, & ideo ad Christum reuocantur, ut ab illo, & per illum gratiam obtineant. Item quia quod est supremum in vno genere, est causa cæterorum eo modo, quo esse potest: Christus autem est supremus in genere gratiæ, & ideo est causa gratiæ angelorum finalis, exemplaris, & meritoria, omnibus enim his modis esse potest, & debet. Tercio conficio argumentum, quo supra in simili quæstione de iustitia Adæ vsus sum, nam angeli in statu viæ habuerunt fidem Christi Domini: ergo per eam fidem viuam sanctificati sunt: ergo per Christi merita sanctitatem, & gloriam obtinuerunt. Antecedens est sententia D. Thomæ 1. par. quæst. 64. art. 1. ad quartum, & colligitur satis clare ex Augustino lib. 5. Genes. ad lit. c. 19. & ex Bernardo serm. 27. in Cantica, & significat Rupertus lib. 8. in Ioan. circa finem exponens verba illa Ioan. 8. Ille homicida erat ab initio. Et confirmari potest ex dictis supra quæst. 1. art. 3. Adam in statu innocentie habuisse hanc fidem, eadem enim est omnino ratio.

Item

Laur. Iust.

Rupert.

Ephes. 4.

Angeli in  
via habue-  
runt fidem  
Christi.  
D. Thom.  
August.

Bernard.

Rupert.

Ioan. 8.

August.



Item quia dubitari non potest, quin sancti angeli videant in Verbo Incarnationis mysterium, ut omnes Theologi docent cum Augustino lib. 9. Ciuit. c. 21. ergo verisimilius est, illud prius credidisse in via, fidei enim respondet visio, & quodammodo est proportionatum illius meritum, seu accommodata dispositio, aut via ad illam obtinendam. Et ideo docent Theologi, homines ea mysteria supernaturalia videre in Verbo, quae in via crediderunt. Denique apud August. notum est, angelos de his mysterijs habere scientiam *matutinam*, de quibus habent, vel aliquando habuerunt cognitionem *vesperinam*, lib. 4. Genes. ad lit. cap. 22. si ergo sancti angeli lumine claro vident in Verbo Incarnationis mysterium, non est cur dubitemus, cum essent viatores, cognouisse illud lumine fidei. Consequentia autem facta in principali argumento satis probata sunt, cum de iustitia Adami disputaremus, est enim omnino eadem ratio, quia si per fidem est Christus reuelatus angelis ab initio suae creationis, sine dubio est illis propositus ut caperent eorum, cui subicerentur, & in quo suam spem, & fidem, post Deum collocarent. hoc enim modo, & propter hanc causam, fides Christi in ijs requiri solet, qui Deo placent. Ex quo verisimilis valde grauissimorum auctorum sententia est, malos angelos ex reuelatione Christi sibi facta occasionem sumplisse peccandi, per superbiam, & inuidiam humanæ naturæ, quod Rupert. supra indicat, & Hieronym. super ad Ephes. 1. dum inquit. *Omnis dissensio, quæ est ante mundum, & postea esse coepit in mundo, tam visibilibus, quam inuisibilibus creaturarum, aduentum Dei pollicebatur.* Ergo multo magis verisimile est, sanctos angelos in Christo & per Christum, in quem credebant, meruisse.

Rupert.  
Hierony.

Quid Christi  
angelis  
meritis.

Respons. ad  
argum.

1 in 2m

Ex hac conclusione colligitur secundo, Christum Dominum meruisse sanctis angelis omnia dona gratiæ, quæ nobis diximus meruisse, proportionate seruata, exceptis ijs, quæ ad remedium peccati pertinent, de quo infra dicemus. Itaque meruit Christus sanctis angelis electionem, prædestinationem, vocationem, auxilia omnia excitantia, adiuuantia sufficientia, & efficacia, ac denique omne meritum, & augmentum gratiæ, & gloriæ. Quæ omnia eisdem modis probanda sunt, quibus de hominibus probata fuerunt. Est enim eadem ratio supposito modo prædestinationis Christi, & supposito etiam illo principio, quod gratia Christi & Dei eadem est, quia omnis gratia Dei per Christum communicatur.

Ad fundamenta contrariæ sententiæ. Ad Scripturæ testimonia respondetur, frequentius loqui de effectu passionis Christi per modum redemptionis, & liberationis à peccato, & ideo frequentius loqui de illa in ordine ad homines: cum vero loquitur de gratificatione, seu sanctificatione, quæ est per Christum, vel cum ipsum proponit ut vniuersalem autorem gratiæ, & salutis, nunquam excludit angelos: quin potius cum de gratia angelorum, & causis eius per pauca Scriptura loquatur, intelligendum videtur sub his vniuersalibus locutionibus illos comprehendere, ut dictum est. In particulari vero ad illam parabolam de centum ouibus in primis dicitur, ea, quæ in argumento afferuntur, magis ad spirituales sensum, quam ad literalem pertinere, nam literalis sensus solum esse videtur, per eam parabolam tantum explicuisse Christum, cur potius cum peccipientibus, quam cum iustis versaretur, ut late san. ibi prosequitur cap. 94. Concordia. Et in hoc literali sensu fundatur eommode mystica Sanctorum expositio, & hoc modo retorqueri potest ex illa parabola argumentum, primum quia Christus vocat angelos, oues suas, æque ac homines, non ergo minus ad se pertinere censuit illorum salutem, quam hominum, quamuis pro hominibus, qui plus indigebant, plus laborauerit. Dein-

de, sicut relinquere iustos non est non mereri illis neque non operari salutem illorum, sed est, non ita conuersari cum illis, neque illos tot medijs, & modis querere, ita relinquere angelos non fuit non mereri illis, sed fuit ad homines singulari modo descendere, relicto ad tempus angelorum consortio, & statub. beatifico.

Ad testimonium Pauli ad Hebr. 2. in primis fieri potest vis in illis verbis, *Qui sanctificat & sanctificantur, &c.* Et sic duplex potest esse responsio, vel certe triplex. Prima est, non esse legendum, *qui sanctificat & sanctificantur*, sed *qui sanctificat & sanctificantur*, ut hoc sit quoddam singulare nomen, & quasi epitheton Christi. Sic enim legisse videtur Dionys. cap. 4. de Ecclesiast. Hierar. circa finem, dicens, Christum, iuxta modum loquendi Scripturæ, esse eum, qui sanctificat & sanctificantur, quod nomen in nullo alio Scripturæ loco Christo tribuitur, ut ibi Maximus notauit, exponens Dionysium. Eodemq. modo legisse videtur alter Dionys. Alexandrin. in epistol. contra Paulum Samosatentem apud Turrianum in Oplotecha, ubi idem refert ex Cyril. lib. 3. contra Nestorian. qui idem habet lib. 1. de Fide ad reginas, cap. Quod Christus vnus sit. Quæ lectione supposita, nullum potest ex illis verbis sumi argumentum. Obstat vero huic responsioni. Vulgata lectio, quæ in plurali habet, *qui sanctificantur*, & eodem modo videtur legisse omnes antiqui expostores, & Cyril. Alex. lib. 2. ad reginas, cap. de Christi sanctificatione. Nec videntur illa sequentia verba, *ex vno omnes, posse eommodum habere sensum, nisi in plurali legatur, ut sensus sit, tam qui sanctificat, quam qui sanctificantur, ex vno sunt omnes; nam, si Christus est, qui sanctificat, & qui sanctificantur, quomodo ex vno omnes? aut qui sunt hi omnes? Quamuis enim responderi possit, hos omnes esse illos filios, quos Deus Pater in gloriam adduxerat, ut sensus sit, Christus & illi, ex vno omnes: tamen re vera est nimis eoacta expositio. Et præterea verba sequentia, scilicet, *Propter quam causam non confunditur fratrem vocare, non recte cohærent, nisi illud relaxium, non, referat eos, qui sanctificantur.**

Retenta igitur Vulgata lectione, est secunda responsio, qui sanctificat, & qui sanctificantur, esse ex vno Deo, ex vno conditore, ex vno æterno Patre, licet diuerso modo; ille ut naturalis Filius, & per se sanctus, & aliorum sanctificator, reliqui ut adoptiui, & sanctificati ab illo: quæ omnia, tam de angelis, quam de hominibus dici potuerunt. Ita vero legunt & exponunt Chrysost. homil. 4. Theodor. & Theophyl. Ambros. Anselm. D. Thom. Primatius, & Cyrillus Alexand. loco proxime citato. Tertio vero possumus admittere probabilem expositionem, qui sanctificat, & qui sanctificantur, esse ex vno Adamo, seu ex vna stirpe & natura, ut Adamus, Caiet. & nonnulli alij exponunt. Hac autem posita expositione, dicendum est, ibi loqui Paulum de sanctificatione à peccato, id est, redemptione. De hac enim à principio illius capitis sermonem instituerat, ut patet ex illis verbis, *Quomodo nos effugimus, si tantum neglexerimus salutem? scilicet, quæ nobis parata est, per Christi mortem, & redemptionem; unde inferius subdit, videmus Iesum propter passionem mortis gloria & honore coronatum: ut gratia Dei pro omnibus gloriaretur mortem.* Et addit. *Decebat eum, propter quem omnia, & per quem omnia, qui multos filios in gloriam adduxerat, autorem salutis eorum per passionem consummare, id est, decebat, ut Deus Pater, per quem & propter quem sunt omnia, qui per suam prædestinationem multos filios in gloriam adduxerat, autorem salutis eorum per passionem consummare, id est, in gloria & honore exaltare, ita enim communiter legitur & exponitur, ut patet ex citatis expostoribus & optime ex Petro Maxentio Dialog. 2. contra Nestorian. Alij vero legunt passiuè consummari, ut Rufin. in ex.*



in expositione Symbol. & quod ad præsens spectat, A eundem reddit sensum, scilicet, decessisse, Christum, per quem omnia & propter quem omnia, qui per sua merita præiusta multos filios in gloriam adduxerat, consummari per passionem in autorem salutis eorum, id est, consummare ac perficere munus sanctificandi illos, per passionem, & mortem, eos, qui indigebant, à peccato liberando. De hac ergo sanctificatione recte subdit, eum, qui sanctificat, & qui sanctificatur, esse ex vna stirpe, & natura, seu ex vno Adamo, licet non eodem modo, nos enim sumus per seminalem generationem, ille tantum secundum corpulentiam substantiam. Et hinc etiam facile respondetur ad verba sequentia, si in eis vis fiat, scilicet, quod homines tantum vocat fratres & pueros suos, hoc enim non ideo est, quia illi soli à Christo gratiam accipiant, sed quia speciali modo cum illo in natura conueniunt & in origine, & quia singulari modo sunt ab illo sanctificati, & redempti. Vnde, quod subdit Paulus, Quia pueri communicauerunt carni & sanguini, & ipse similiter participauit eisdem, puerorum nomine solos homines intelligit, propter prædictam singularem cum Christo coniunctionem, nomine autem carnis, & sanguinis, non naturam tantum, sed etiam passibilem naturæ conditionem intellexit, vt supra, circa artic. 3. quæst. 1. disputat. 5. latius exposui, & hanc vim habet particula illa, similiter, scilicet quoad statum & conditionem passibilem, quod etiam sequentia verba declarant: Vt per mortem destrueret eum, qui habebat mortis imperium, ad hoc enim non sufficiebat sola natura carnis & sanguinis, sed necessaria etiam erat conditio passibilis.

Denique fieri potest vis in illis verbis. Nusquam enim angelos apprehendit, sed semen Abrahæ apprehendit, præsertim si iuxta Chrysostom. Ambros. Theophylact. D. Thomæ, Prima & aliorum expositionem, emphasim, ac mysterium intelligamus latere in verbo, apprehendit. Nam proprie dicitur quis apprehendere eum, quem fugientem insequitur, ac tandem assequitur, cum ergo humana natura, & angelica ex parte, à Deo fugerit, Christus non est insecutus angelos sed homines, & ideo dicitur non angelos, sed homines apprehendisse. Responderi vero potest in primis, expositionem illam ac ponderationem, non esse necessariam, quia nomine apprehensionis intelligi sufficiens potest ipsa assumptio humanæ naturæ. Verbum enim, apprehendo, in rigore non requirit illam significationem, sed simpliciter significare potest, accipere, capere, & ad se trahere: & verbum Græcum, ἐνταλάσσειν, quod illi respondet, eandem habet simplicem significationem, & ita simpliciter exponunt Theodoret. Caiet. & alij. Deinde, admissa illa ponderatione, nihil nobis obstant illa verba, fatemur enim, Christum non sedemisse angelos, & ideo nec illorum naturam assumpsisse, nec fugientes ex illis fuisse insecutum vt eos apprehenderet, & ad se renocaret, nec etiam pro eis mortuum fuisse, nec eis similem in natura, & conditione effectum esse. Hoc tamen nil obstat quominus sanctis angelis gratiam & gloriam meruerit, vt dictum est. Quin potius illa rigorosa significatione verbi, apprehendit, recte confirmatur, quod dictum est, Paulum ibi loqui de sanctificatione à peccato, & ideo tantum habere sermonem de hominibus, & de specialibus beneficiis illis concessis, & de singulari coniunctione & similitudine, quæ est inter Christum, & ipsos, non tamen propterea excludit propria beneficia, quæ Christus potuit conferre angelis, & de facto contulit, quamuis illo loco eorum mentionem non fecerit, quia ad rem, de qua tractabat, non pertinebat.

Secundum fundamentum, quod ex autoritate Patrum sumptum erat, difficultatem nō habet, quia fere totum in autoritate negatiua fundatur, Consequenter

dimus ergo, sanctos Patres in illis locis meminisse illorum effectum, & non huius, quia fortasse in hanc questionem non inciderunt, vel in re dubia noluerunt suam proferre sententiam. Ambros. vero, qui non nihil obitare nobis videtur, primum dubitanter loquitur dicens, Fortasse, &c. Deinde exponi potest iuxta ea, quæ sequenti sect. dicemus.

Ad rationem ab inconuenientibus sumptam, negatur prima sequela, nam Christus nemini clausit ianuam regni celorum, sed quantum in ipso est omnibus fuit semper patens, neque enim debuit per sua merita retardare aliquē ab ingressu gloriæ vel suspensione præmij suis meritis debiti, & ideo si angeli non habentes gratiam ex Christo habituri erant gloriam statim post terminum suæ viæ, & meriti, multo magis eam sine mora recipere debuerunt propter Christum, eademque lex fuisset eum hominibus obseruata, si in statu iustitiæ & innocentie permansissent: tamen quia peccando ianuam regni celestis sibi ocluserant, quæ aperta non fuit, donec plene fuit pro tota natura, quæ reatum peccati contraxerat, satisfactum, ideo ante Christi aduentum nullus hominum ad illam beatitudinem admitterebatur, vt latius inferius suo loco dicitur. Aliorum solutio patebit ex sect. sequenti.

## SECTIO II.

Virum Christus redemerit angelos, pro illis, mortuus fuerit.

D Vobis modis intelligi potest, Christum redemisse angelos, & pro illis mortem obiisse, primo de peccatoribus angelis, vt sensus sit, Christum per sua merita & satisfactionem, liberasse eos, vel aliquando fore liberaturum, ab eo statu, in quem per sua peccata inciderunt. Secundo de angelis sanctis, vt scilicet Christus dicatur eos redemisse, quia per sua merita eos à peccatis præseruauit. Priori modo dicitur errasse Origen. hom. 1. in Ioan. post medium, circa illud. In principio erat Verbum. Clarius vero hoc docet hom. 1. in Leuit. & hom. 24. in Numeros. Eiusque sententiam videtur vsurpass. Hieron. super ad Ephes. 1. vbi inquit, cur angeli, qui nunquam peccauerunt, dicantur subijci pedibus Christi, & ait. Potest quidem responderi quod sine peccato nullus sit, vnde & crux saluatoris, non tantum ea, qua in terra, sed etiam ea, quæ in celis erant, purgasse perhibetur. Quæ verba exponi possent iuxta alium sensum de præseruatione, quia nulla creatura ex se impetabilis est, & ideo dici possunt angeli sancti per Christum accepisse, vt peccatum non committerent, quo dicuntur omnino non caruisse, quia illud habere potuerunt: vel certe exponi possent iuxta ea, quæ super cap. 2. scribit circa illa verba. Qui fecit viraque vnum, dicens, Christum pacem attulisse celestibus, & terrenis, quia in suo sanguine celestia & terrestria copulauit, quæ inter se dissidebant, atque ita factum esse, vt crux Christi non solum terra, sed etiam celo, nec solum hominibus, sed etiam angelis profuerit, atque ita omnis creatura Domini suis rebus purgata sit. Veruntamen, quæ idem Hieronym. c. 4. scribit, exponens illa verba. Ex quo totum corpus, &c. non videntur pati posse hanc expositionem, dicent enim, Christum venisse, vt totum corpus Ecclesiæ sanaret. Quod infra explicans ita dicit. Vt angelus refusa, id est incipiat, quod creatus est, & homo, qui de Paradiso fuerat cecidit, ad culturam iterum Paradisi restituatur: ista autem vniuersa sic fiunt, vt inuicem inter se charitate iungantur. Videtur ergo Hieronym. vel secutus Orig. vel (quod verius est) simpliciter retulisse Orig. sententiam, neque approbando, neque reprobando illam, vt in præfatione illius Epistolæ ipse indicat, & in Apologia contra Rufin. generaliter se excusat, & in 2. rom. epist. 59. ad Auitum idemmet Hieronym. inter Origenis errores ponit, quod docuerit, damnatos angelos aliquando

Origenis error de Angelis.

Hieronij

renocant.



Niceph.  
Theophyl.  
Alexand.

reuocandos esse ad statum sanctorum angelorum, quem errorem damnatum esse contra Orig. in V. Synod. refert Nicephor. lib. 17. histor. c. 27. & 28. & contra eundem videri potest late Theophilus Alexandrinus in duabus epistolis, quæ referuntur in i. tom. Bibliot. sanct. & in alijs locis hic error ex professo impugnatur, ostendendo, penas inferni esse æternas & immutabiles, in hoc ergo sensu certissimum est, Christum non redemisse angelos, nec mortuum esse pro illis, non quia id fieri non potuerit, sed quia Deus statuit illis non parcere, nec remedium præstare, cuius potissima ratio est infernalis Dei voluntas, congruenter vero adduximus supra quæst. 1. art. 2.

Bernard.  
Dionys.  
Theodor.  
Theophyl.

De posteriori ergo sensu versari potest quæstio inter Catholicos, quæ suppositis ijs, quæ in præcedenti sect. dicta sunt magis ad modum loquendi, quam ad rem spectat. Oportet tamen proprie, & castè loqui. Bernardus ergo locis citatis sectione præcedenti, videtur probare illam locutionem Christum redemisse angelos sanctos, gratiam præseruationis illis conferendo. Dionysius etiam, c. 8. de diu. nomi. in fine dicit redemptionem posse appellari ex eo, quod non finit, quæ vere sunt, ad id cadere vt non sint. Præterea Theod. ad Hebr. 2. dicit, Christum pro creaturis omnibus mortuum fuisse, vbi enim nos legimus, vt gratia Dei pro omnibus gustaret mortem, ipse legit, vt absque Deo pro omnibus gustaret mortem, & exponit, Deo excepto, pro omnibus gustauit mortem. Vbi Theophyl. licet lectionem illam non probet, quam à Nestorianis dicit esse indutam, illa tamen supposita, expositionem Theodor. approbat.

August.  
Bernard.

Dicendum vero breuiter est primo Christum proprie loquendo non esse mortuum pro angelis, vt recte docet August. in Enchirid. c. 61. & sequentibus, & eodem sensu dicit Bernard. serm. in ser. 4. hebdo. sanct. passionem Christi, neq. bonis, neq. malis angelis datam esse, sed tantum hominibus, multa etiam, quæ in sectione præcedenti in primo argumento primæ sententiæ adducta sunt, hoc confirmant.

2 Cor. 5.

Christum non  
proprie pro  
angelis mor-  
tuum.

Quibus addi potest illud 2. ad Corinth. 5. Si vnus pro omnibus mortuus est, ergo omnes mortui sunt. Sed angeli non sunt mortui: ergo nec pro illis Christus mortuus est. Ratio vero est, quia mors vt mors, non est assumpta propter angelos, sed solum propter homines lapsos, vnde gratia non est data angelis ex præmissione meriti fundati in morte Christi, sed fundati absolute in charitate & bonis operibus Christi hominis, ac propterea neque illis data est gratia dependenter à morte Christi, nam si homo non peccasset, Christus non esset mortuus, vt supra dictum est. Deniq. mors, & aliæ penæ per se primo assumptæ sunt ad satisfaciendum, vnde pro illis solis dicitur Christus mortuus pro quibus satisfaciit, non autem satisfecit pro angelis, licet illis meruerit, sed satisfecit pro hominibus, ad quos expiandos se ipsum obtulit sacrificium. Nec vero, si Christus angelis meruit, propterea sequitur pro illis mortuum esse, primum quia non est necesse, vt per ipsam mortem illis meruerit, sicut nobis, sed per alios actus charitatis, vel religionis, &c. quamquam enim omnes actus Christi de se digni essent quolibet præmio, potuerunt tamen ab ipso, quidam actus ordinari ad vnum effectum, & non ad alios, vt ex supra dictis in hac quæst. & in q. 11. artic. 2. satis constat. Secundo & melius, quia quantum meritum mortis extrinsecum sit ad angelos, non inde fit mortuum esse pro angelis, quia non pro illis ordinata, & assumpta est mors. Exemplum euidentius est, quia Christus per mortem suam sibi aliquid meruit: & tamen non propterea dici potest pro se mortuus, quin potius in Concil. Ephe. can. 10. damnantur dicentes, Christum pro se obtulisse sacrificium, & definitur pro solis hominibus obtulisse.

Dico secundo, Christum non posse proprie dici redemptorem angelorum. Hoc etiam colligitur ex

Augustin. supra, & ex communi modo loquendi Angelicorum. Ratio est, quia nullus redimitur, nisi qui sub peccato seruit, vt ex Zozimo Pap. dicit August. 20. epist. 157. sed angeli sancti nunquam seruierunt peccato. Nec satis est, quod potuerint peccare, & propter merita Christi præseruari sint; hac enim ratione potuerunt dici diuina virtute, seu propter Christi merita fuisse præuenti, ne peccarent, seu defensi à peccato, vt loquitur Fulgent. lib. 2. ad Trasimund. cap. 1. circa finem; non tamen hoc sufficit ad propriam redemptionem, quia redemptio dicit iteratam emptionem. Supponit ergo, eum qui redimitur, esse aliquo modo captiui, & venundatum sub peccato vel in se, vel in radice sua, ex qua necessario contrahenda esse seruitus, & captiuitas peccati: angeli tamen sancti neutro modo fuerunt captiui, & ideo non fuerunt redempti, neque à Christo meritorie, neque à Deo vt principali autore gratiæ; sicut etiam mali angeli non possunt dici quoad sufficientiam redempti, eo quod illis data est sufficientes gratia, qua possent vitare peccatum. Adde, Christum solum redemisse, apprie pro quibus satisfecit, Christi enim redemptio hoc torum, & hoc potissimum includit: certum est autem, Christum non satisfecisse pro angelis. Potest ergo Christus vere dici sanctificator, iustificator, & glorificator angelorum, non vero proprie redemptor. Vnde illæ locutiones Bernard. & Dionys. supra citatæ non sunt omnino propriæ, & rigorosæ, omnem enim liberationem à peccato, redemptionem vocant, nos vero hic explicamus propriam, & rigorosam significationem verborum. Et idem ad Theodoretum dicendum est, cuius locutio magis vitanda est, quia magis redolere errorem Orig. quamquam à Theodoro in Catholico sensu explicetur, dicit enim Christum mortuum esse pro omnibus, quia per ipsum omnia in statuantur, vt Paul. alio loco dixit.

## QUESTIO XX.

De conuenientibus Christo, secundum quod Patri fuit subiectus, in duos articulos diuisa.

**I**tem de considerandum est de his, quæ conueniunt Christo per comparationem ad Patrem, quorum quadam dicuntur de ipso secundum habitudinem ipsius ad Patrem: puta, quod est ei subiectus, quod ipsum orauit, quod in sacerdotio ministravit. Quadam vero dicuntur, vel dici possunt secundum habitudinem Patris ad ipsum: puta, si Pater enim adoptasset, & quod eum prædestinauit.

Primo igitur considerandum est de subiectione Christi ad Patrem. Secundo, de eius oratione. Terrio, de ipsius sacerdotio. Quarto, de adoptione, an ei conueniat. Quinto, de eius prædestinatione.

Circa primum quaeruntur duo.

Primo, vttrum Christus sit subiectus Patri.

Secundo, vttrum sit subiectus sibi ipsi.

## ARTICVLVS I.

Vtrum dicendum sit, Christum esse subiectum Patri.

**A**d primum sic proceditur. Videtur, quod non sit dicendum, Christum esse subiectum Patri. Omne enim quod subiicitur Deo Patri, est creatura: quia, vt dicitur in lib. 2. de Ecclesiasticis dogmatibus, in Trinitate nihil est seruens, neque subiectum. Sed non est simpliciter dicendum quod Christus sit creatura, vt supra dictum est. Ergo